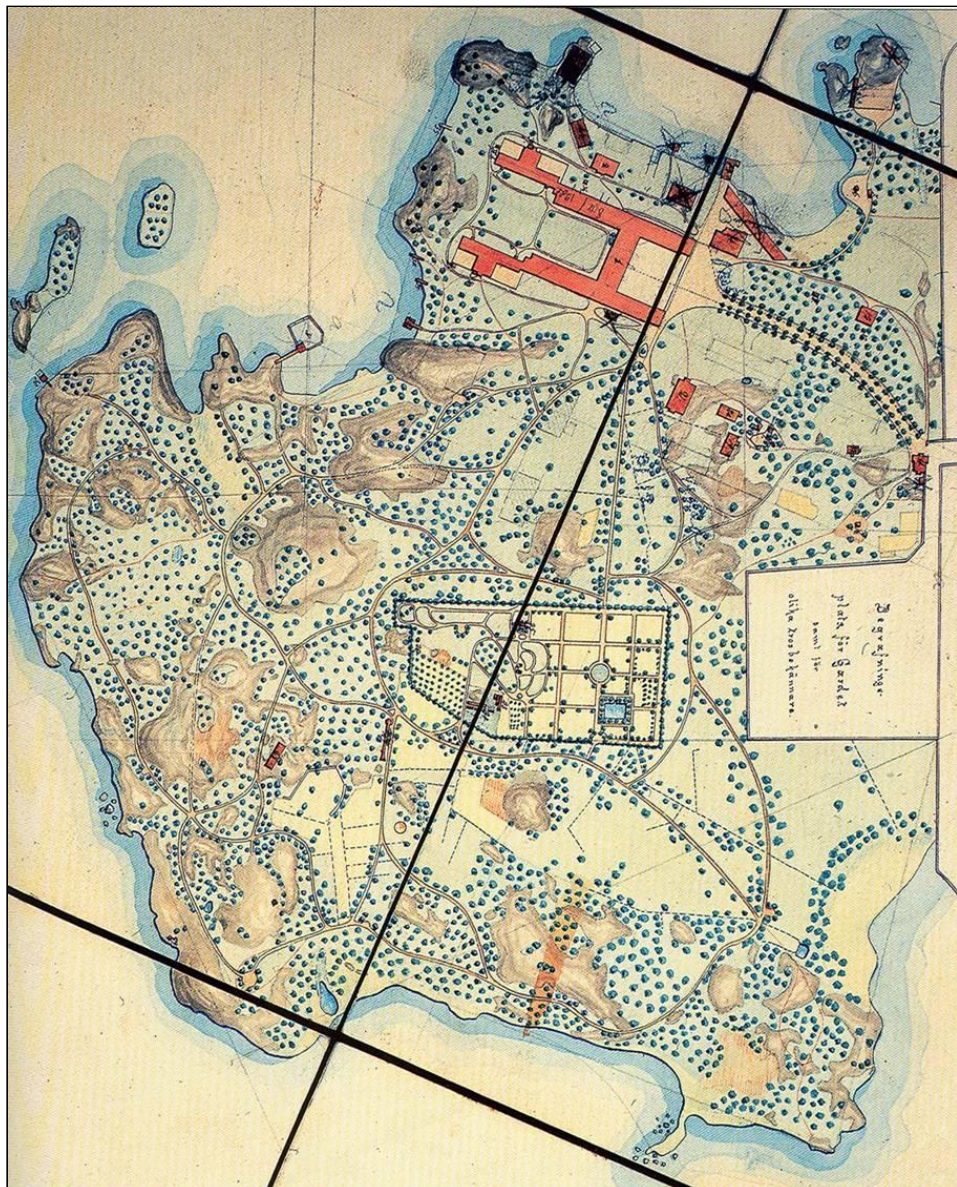

LAPINLAHDEN SAIRAALA-ALUE

20. KAUPUNGINOSA LÄNSISATAMA

ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS

ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS
ASEMAKAAVA- JA ASEMAKAAVAN MUUTOSKARTTA NRO 12046
PÄIVÄTTY 5.5.2011

Asemakaava koskee:

Helsingin kaupungin
20. kaupunginosan (Länsisatama, Lapinlahti)
puisto-, lähivirkistys-, katu- ja vesialueita
(Ruoholahti)
puisto-, lähivirkistys- ja vesialueita
(muodostuvat uudet korttelit 20080 ja 20081 sekä
muodostuva uusi Lapinlahden sairaalapuisto)

Asemakaavan muutos koskee:

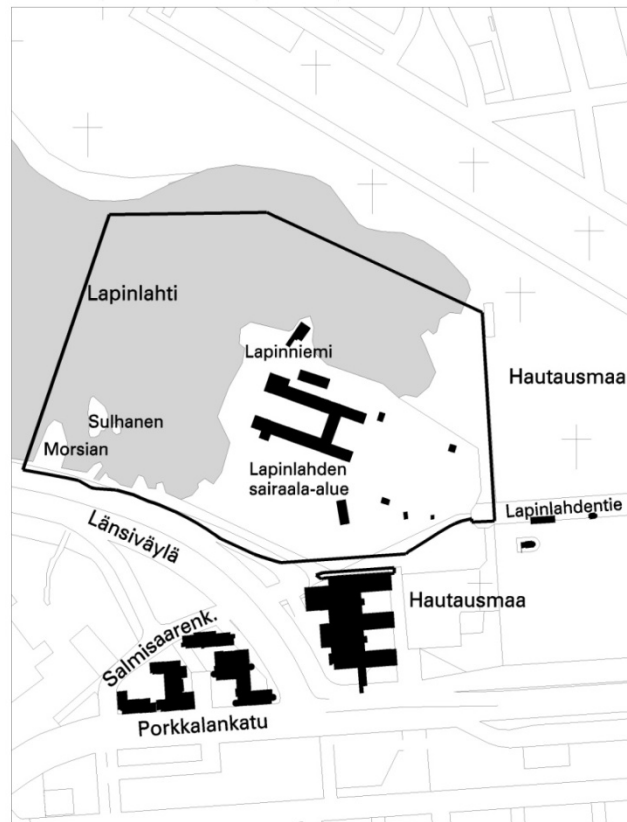
20. kaupunginosan (Länsisatama, Ruoholahti)
suojaviheraluetta

Kaavan nimi: Lapinlahden sairaala-alue
Hankenumero 0682_1
HEL 2011-000113

Laatija:
Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosasto

Vireilletulosta ilmoittaminen: 24.11.2008
Kaupunkisuunnittelulautakunta: 5.5.2011
Nähtävilläolo (MRL 65 §): 10.6.–11.7.2011
Kaupunkisuunnittelulautakunta: muutettu 13.3.2012
Hyväksyminen: kaupunginvaltuusto
Voimaantulo:

Alueen sijainti:
Lapinlahden sairaala-alue sijaitsee luoteeseen avautuvalla Lapin-
niemellä Lapinlahdentien päässä, Hietaniemen hautausmaan ja Länsi-
väylän välissä.

LIITTEET

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
2. Seurantalomake
3. Asemakaava
4. Havainnekuva
5. Ote maakuntakaavasta
6. Ote Yleiskaava 2002:sta
7. Ote ajantasa-asemakaavasta

8. Maaperäkartta
9. Vesihuolto
10. Energiahuolto ja tietoliikenne
11. Melulaskelma, muuri puistossa
12. Melulaskelma, tavoiteratkaisu
13. Liikennesuunnitelma
14. Lapinlahden sairaalapuisto, yleissuunnitelma
15. Lapinlahden sairaalapuisto, yleissuunnitelma, paviljonkimaisen rakennuksen sijainti
16. Lapinlahden sairaalapuisto, yleissuunnitelma, valaistuskaavio
17. Lapinlahden sairaala-alue, valaistuksen periaatteet

18. Kuvaliite suojelukohteista

LUETTELO MUUSTA KAAVAA KOSKEVASTA MATERIAALISTA

Lapinlahden sairaalan puistohistoriallinen selvitys
Lapinlahden sairaalan puistoalue, suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus
Lapinlahden sairaalan rakennukset, säilyttävän korjauksen hankesuunnitelma

YHTEYSHENKILÖT KAAVAN VALMISTELUSSA

Helsingin kaupunki

Kaupunkisuunnitteluvirasto:

toimistopäällikkö Maria Jaakkola
arkkitehti Riitta Salastie, rakennussuojelu
arkkitehti Kirsi Rantama
liikenneinsinööri Kaisa Lahti/Anna Nervola, liikennesuunnittelu
liikenneinsinööri Anna Sipilä, meluselvitykset
insinööri Kati Immonen, teknistaloudellinen suunnittelu
suunnitteluavustaja Marja Saranpää/Sinikka Ekroos

Rakennusvirasto, katu- ja puisto-osasto:

toimistopäällikkö Jussi Luomanen
aluesuunnittelija Anu Kiiskinen

Kiinteistövirasto: Erja Erra
Helsingin Energia: Jouni Kivirinne
Ympäristökeskus: Pirkko Pulkkinen
Liikuntavirasto: Antti Salaterä
Sosiaalivirasto: Pirkko Suppanen

Muut asiantuntijat

Museovirasto Tommi Lindh / Margaretha Ehrström

Kaupunkisuunnitteluviraston konsultit

Maisemasuunnittelu Hemgård Oy

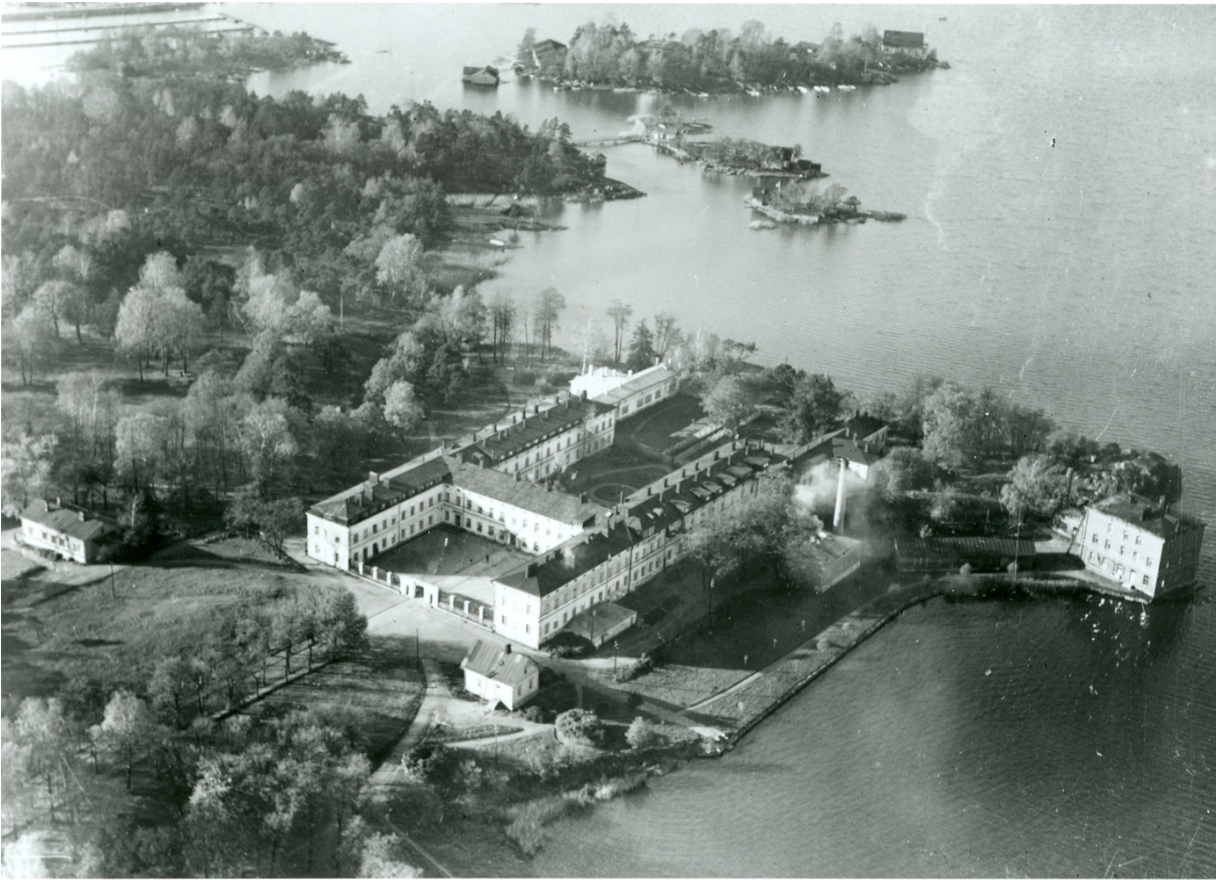
Hankesuunnitelman (Helsingin kaupunki) konsultti

Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy

SISÄLLYS

1		
1	TIIVISTELMÄ	1
	Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sisältö	1
	Asemakaavan muutoksen valmistelun vaiheet	2
	Asemakaavan muutoksen toteutus	2
2		
2	LÄHTÖKOHDAT	3
	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	3
	Maakuntakaava	3
	Yleiskaava	3
	Asemakaavat	4
	Rakennusjärjestys	4
	Kiinteistörekisteri	4
	Muut suunnitelmat ja päätökset	5
	Suojelupäätökset	5
	Rakennusten käytön suunnitelma	5
	Puistoalueen suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun periaatteet	6
	Muut selvitykset ja suunnitelmat	7
	Valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet	9
	Pohjakartta	9
	Maanomistus	9
	Alueen yleiskuvaus	9
	Alueen historia ja rakennettu ympäristö	11
	Maanalaiset tilat	17
	Palvelut	18
	Luonnonympäristö	18
	Suojelukohteet	18
	Yhdyskuntatekninen huolto	19
	Maaperä	19
	Ympäristöhäiriöt	19
3		
3	TAVOITTEET	21
4		
4	ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KUVAUS	22
	Yleisperustelu ja -kuvaus	22
	Mitoitus	44
	Liikenne	44
	Luonnonympäristö	45
	Suojelukohteet	45
	Yhdyskuntatekninen huolto	45
	Maaperän rakennettavuus ja puhtaus	45
	Ympäristöhäiriöt	46

Nimistö	46
Valaistus	46
5	
ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET	47
Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	47
Vaikutukset liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen	48
Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön (viihtyvyys, liikkumismahdollisuudet, virkistysmahdollisuudet)	48
6	
SUUNNITTELUN VAIHEET	48
Vireilletulo, osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja vuorovaikutus	48
Viranomaisyhteistyö	48
Esitetyt mielipiteet	49
Muistutus ja lausunnot sekä nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset	49
7	
KÄSITTELYVAIHEET	52

Lapinlahti n.v. 1930 (HKM)

1

TIIVISTELMÄ

Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sisältö

Lapinlahden sairaalan päärakennus, sen piharakennukset ja niitä ympäröivä puisto muodostavat ainutlaatuisen, valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden, jonka vanhimmat kerrostumat ovat 1800-luvulta. Alue on kokonaisuutena arvokas niin rakennustaiteellisesta, historiallisesta, kaupunkikuvallisesta, virkistyksestä kuin maisemallisestakin näkökulmasta sekä kasvillisuutensa osalta. Alkuperäisessä käytössään mielenterveyslaitoksena ja terapiaympäristönä vuoteen 2006 asti Lapinlahden sairaala oli vanhin Suomessa ja vanhimpien joukossa maailmassa.

Pääosin asemakaavoittamattomalle alueelle laaditaan asemakaava, joka mahdollistaa alueen suojeluarvojen säilymisen ja samalla sen kehittämisen näihin arvoihin sopivalla tavalla. Asemakaavassa luodaan edellytykset historiallisesti arvokkaiden rakennusten tulevalle käytölle sosiaaliviraston tarpeisiin siten, että alueen kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyvät.

Kaupungin toimesta laaditun hankesuunnitelman mukaisesti pääosaan rakennuksista sijoittuisi lastensuojelua, päihdehuoltoa ja vammaistyötä palvelevia toimintoja. Päärakennus huoltorakennuksineen sekä Y-säätiön Koivula-rakennus kaavoitetaan omiksi kortteleikseen historiallisen puiston sisällä.

Historiallinen sairaalapuisto suojellaan asemakaavalla vaalien ja vahvistaen maisemapuutarhan piirteitä. Se kaavoitetaan julkiseksi puistiksi, joka on luonteeltaan rauhallinen, aidattu oleskelupuisto. Virkistysmahdollisuuksia lisätään, saavutettavuutta parannetaan ja tärkeitä osaluoteita kunnostetaan.

Pohjoisen niemekkeen tuntumaan on osoitettu pienimuotoisen paviljongin rakennusala. Asemakaava mahdollistaa myös kevyen liikenteen pääreitit (Salmisaarenkadun jatke) leventämisen sekä ko. reitin Lapinlahdentielle jatkuvan osan kunnostamisen.

Asemakaavan muutoksen valmistelun vaiheet

Kaavoitustyö on käynnistetty kaupunkisuunnitteluviraston aloitteesta.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteenä olevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Yleisötilaisuus järjestettiin 8.12.2008. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta esittivät mielipiteensä Sosiaalivirasto, Museovirasto, Helsingin kaupungin museo sekä Pro Lapinlahti ry.

Asemakaavan muutosluonnos oli nähtävillä kaupunkisuunnitteluvirastossa 10.–28.5.2010. Luonnosta koskien saapui yksi viranomaiskannanotto ja 6 mielipidettä.

Kaavan ja kaavamuutoksen valmistelun yhteydessä on tehty yhteistyötä Museoviraston, Helsingin Energian, Helsingin seurakuntayhtymän, Helsingin kaupungin rakennusviraston, pelastuslaitoksen, liikuntaviraston, ympäristökeskuksen, kiinteistöviraston, kaupungin museon ja sosiaaliviraston kanssa. Kaavasta pidettiin maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu 26.8.2010.

Asemakaavan muutoksen toteutus

Rakennusten käytöstä laadittu hankesuunnitelma on saanut rakennusluvan keväällä 2010, ja sen toteutuminen odottaa rahoituspäätöstä. Asemakaava toimii lähtökohtana puiston alueesta laadittavalle kunnostussuunnitelmalle, jonka laatii rakennusviraston katu- ja puisto-osasto.

2 LÄHTÖKOHDAT

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Tarkistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (Ympäristöministeriö, valtioneuvoston hyväksymät 13.11.2008) mukaisesti alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

Lapinlahden sairaala-alue historiallisine puistoineen sisältyy Museoviraston *Valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY 2009)*.

Helsingin seudulla on lisäksi turvattava myös ylikunnalliseen virkistyskäyttöön soveltuvat, riittävän laajat ja vetovoimaiset alueet sekä niitä yhdistävän viheralueverkoston jatkuvuus.

Edellä mainitut tavoitteet koskevat Lapinlahden sairaalan aluetta, ja ne ovat toimineet lähtökohtina asemakaavoituksessa.

Asemakaava ja asemakaavan muutos ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Kaava turvaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen alueella.

Maakuntakaava

Ympäristöministeriön 8.11.2006 vahvistamassa Uudenmaan maakuntakaavassa Lapinlahden sairaalan alue puistoineen on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien maisema- ja kulttuuriarvojen säilyminen.

Maakuntakaavassa on myös Länsiväylän ja Sörnäisten rantatien eteläpään välillä maanalaisen moottoriväylän merkintä.

Yleiskaava

Helsingin yleiskaava 2002:ssa (kaupunginvaltuusto 26.11.2003, tullut kaava-alueella voimaan 23.12.2004) alue on merkitty hallinnon ja julkisten palvelujen alueeksi. Yleiskaavan mukaan aluetta kehitetään hallinnon, julkisten palvelujen, korkeakoulutuksen ja ympäristöhaittoja aiheuttamattomien toimitilojen, asumisen ja virkistyskäyttöön sekä alueelle tarpeellisen yhdyskuntateknisen huollon ja liikenteen käyttöön. Ympäröivät rannat on merkitty kaupunkipuistoksi, jota kehitetään monipuolisena toiminta-, kohtaamis-, kulttuuri- ja luontoympäristöinä.

Koko asemakaava-alue on Helsingin Yleiskaava 2002:ssa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävää aluetta. Yleiskaavamerkinnän mukaan aluetta tule kehittää siten että sen ominaispiirteet säilyvät.

Yleiskaava sisältää alueen eteläreunassa varauksen pääliikenneverkon maanalaiselle osuudelle (keskustatunnelin länsipään ajoyhteys).

Nyt laadittava asemakaavan muutos on yleiskaavan mukainen.

Asemakaavat

Pääosassa suunnittelualueetta ei ole asemakaavaa. Osalla eteläreunaa ovat voimassa seuraavat asemakaavat:

- nro 11140 vuodelta 2005 (Salmisaari). Kaavaan sisällytettävä reuna-alue on suojaviheraluetta, jota koskee merkintä (säpk) "kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö, jonka arvoa tulee suojella alueen suunnittelussa, toteutuksessa sekä kunnossapidossa".
- nro 6044 (maanalaisia öljysäiliöitä koskeva kaava) vuodelta 1968.

Alueen eteläisin osa rajautuu kaavaan nro 10590 vuodelta 1998 (Ilmarisen tontti), jossa tontilla on yleiselle jalankululle ja pyöräilylle varattu alueen osa.

Kaakkoisreunaltaan kaava sijoittuu pieneltä osin keskustatunnelia koskevan vahvistamattoman asemakaavan nro 11660 alueelle. Kaavassa on ko. kohdin maanalaisia osia, jotka on otettu huomioon kaavan valmistelussa. Kaavamääräykset koskevat maanpäällisten osien käsittelyä.

Rakennusjärjestys

Helsingin kaupungin rakennusjärjestys on hyväksytty 22.9.2010.

Kiinteistörekisteri

Asemakaava ja asemakaavan muutos koskee valtion ylläpitämään kiinteistörekisteriin kuuluvaa aluetta.

Muut suunnitelmat ja päätökset

Suojelupäätökset

Lapinlahden sairaalan historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas päärakennus on suojeltu rakennussuojelulainilla vuonna 1993 (Uudenmaan lääninhallitus, vahvistettu ympäristöministeriössä 26.4.1994). Samassa yhteydessä historialliselta sairaala-alueelta suojeltiin Venetsia-rakennus eli rannassa sijaitseva, alun perin pesu- ja leivintupana sekä henkilöstön asunoina toiminut punatiilinen rakennus, Omenapuutalo-niminen puinen asuinrakennus, huoltorakennuksen itäinen saunasiipi, tiilinen jääkellari pohjoisrinteessä sekä puinen Terapiatalopiharakennus päärakennuksen kupeessa. Suojelupäätös sisälsi seuraavat kohdat:

1. Rakennusten nykyisen ulkoasun säilyttäminen
2. Alkuperäisessä asussa säilyneissä sisätiloissa vain ennallistavia muutoksia; tai sellaisia käytöstä johtuvia muutoksia, jotka ovat väliaikaisia ja poistettavissa
3. Muissa tiloissa käytön vaatimat välttämättömät muutokset sallittuja
4. Muutoksiin Museoviraston suostumus
5. Rakennuksia ympäristöineen tulee hoitaa ja käyttää siten, että niiden kulttuurihistoriallinen arvo säilyy
6. Museovirastolla on oikeus myöntää suojelumääräyksistä vähäisiä poikkeuksia.

Rakennusten suojelun yhteydessä Museovirasto katsoi, että myös puistoalue tulisi suojella rakennussuojelulain nojalla.

Tehdyn päätöksen mukaan puistoalueen suojelukysymykset tulee ottaa huomioon valmisteltavassa asemakaavassa. Kaupunginhallitus on antanut samansisältöisen lausunnon vuonna 2000.

Rakennusten käytön suunnitelma

Sairaalan päärakennuksen ja sen huoltorakennuksen, Venetsian, terapiatalon ja Omenapuutalon tulevasta käytöstä laadittiin vuonna 2008 Helsingin kaupungin (tilaajana kiinteistöviraston tilakeskus, käyttäjänä sosiaaliviraston toimijat) toimesta alustava hankesuunnitelma, joka perustui nykyisten rakennusten kunnostamiseen ja peruskorjaukseen.

Hankesuunnitelman tarkistus ja luonnossuunnittelu L2 valmistui vuonna 2009 (Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy). Suunnitelman osana on kunnostus- ja restaurointisuunnitelma päärakennuksen sisäpihan osalta (Maisemasuunnittelu Hemgård). Hankesuunnitelman laatimista on ohjannut Museovirasto. Kaupunkisuunnitteluvirasto on antanut myönteisen lausunnon hankesuunnitelmasta rakennuslupahakemuksen yh-

teydessä 28.2.2010. Hankkeelle on myönnetty rakennuslupa 16.4.2010.

Sairaalarakennusten peruskorjauksen jälkeen alueelle sijoittuisi Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen toimintoja kuten lastensuojelun vastaanottoa, myös päihdeongelmallisille nuorille, ryhmäkojeja kehitysvammaisille, joilla voi olla lisäksi psykiatrisia ongelmia sekä erilaista päivätoimintaa mm. vaikeavammaisille. Päivätoimintaan on ajateltu liittyvän ulkotöitä puistossa.

Peruskorjauksen keskeisenä tavoitteena on säilyttävä korjaaminen. Korjaukseen sisältyy myös eräin osin tilojen palautus, mm. sisäänkäynnin kappelin ja tilasarjan osalta. Julkisivuissa tärkein palautustavoite koskee yhden siiven katon myöhemmin tehdyn korotuksen palauttamista alkuperäiseen asuunsa.

Puistoalueen suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun periaatteet

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi 18.11.2004 puiston suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun periaatteet, joiden mukaan kaikissa alueelle kohdistuvissa hankkeissa tulee ottaa huomioon puistoalueen kulttuurihistorialliset, virkistykelliset, kaupunkikuvalliset ja maisemalliset arvot sekä kasvillisuusarvot, tavoitteena niiden säilyttäminen ja vahvistaminen. Puistoalue tulee pyrkiä suojelemaan kokonaisuutena ja kehittää osa-alueita niiden erityisluonteen mukaisesti. Maisematiloja, maastonmuotoja, kasvillisuutta ja rakenteita tulee vaalia ja tarpeen mukaan kunnostaa puiston kaikissa osissa. Erityisesti alueen eteläosalle kohdistuvat ajankohtaiset hankkeet tulee sovittaa huolella historialliseen miljööseen ja samalla valmistautua puiston tulevaan käyttöön julkisena alueena. Näitä hankkeita ovat kaukolämpöputken pysyvä sijoittaminen, asuntola Koivulaa koskevat suunnitelmat pihajärjestelyineen, kevyen liikenteen reitti Länsiväylän pohjoispuolelle sekä keskustatunnelin länsipään sijoittuminen puiston eteläreunalle. Selvitys suosittaa mm. puiston osittaista aitaamista sekä joidenkin teknisten ratkaisujen uudelleenarviointia.

Koivulan pihasuunnitelmat sekä kevyen liikenteen reitti Länsiväylän pohjoispuolelle on toteutettu periaatteiden hyväksymisen jälkeen.

Samassa yhteydessä merkittiin tiedoksi ja ohjeellisena noudatettavaksi laadittu selvitys Lapinlahden sairaalan puistoalue, suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus (Maisemasuunnittelu Hemgård, KSV 2004:4).

Muut selvitykset ja suunnitelmat

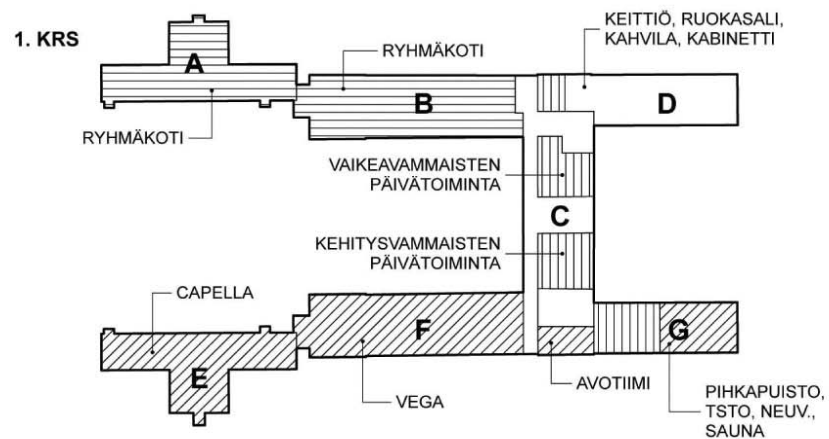
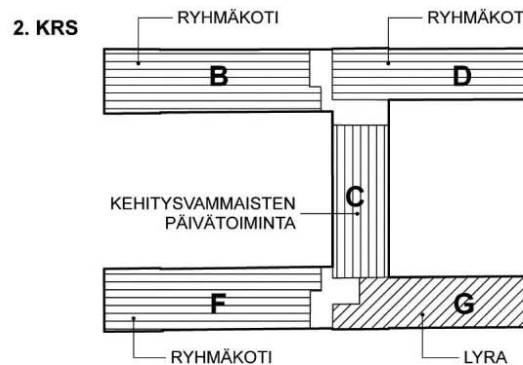
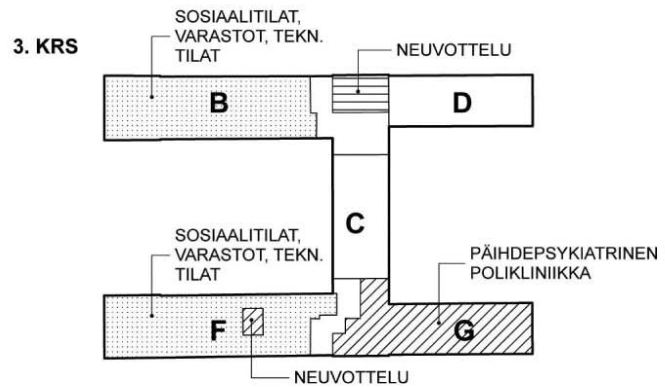
Lapinlahden sairaala-alueesta ja puistosta on laadittu kaupungin toimesta seuraavat selvitykset ja suunnitelmat:

- Lapinlahden sairaalan puistoalueen historiallinen selvitys (Maisemasuunnittelu Hemgård, KSV 2002:7)
- Lapinlahden sairaala-alueen puu- ja ruohovartinen kasvillisuus ja kasvisto (HKR 2000:11)
- Lapinlahden sairaalan puistoalue, suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus (Maisemasuunnittelu Hemgård, KSV 2004:4)
- Lapinlahden sairaalan viheralueiden hoito- ja kehittämissuunnitelma (Maisemasuunnittelu Hemgård, HKR 2006)
- Kuntoarviot rakennuksista Vaja, Venetsia, Terapia-talo, Omenapuutalo (HKR 2002)
- Lapinlahden sairaala, käytettävyysselvitys (SOSTER ja HKR–Rakennuttaja 2007).
- Rakennushistoriallinen selvitys (Koskinen & Schalin Oy 2008)
- Lapinlahden sairaalapuisto, yleissuunnittelu asemakaavoituksen pohjaksi koskien eräitä osa-alueita (Maisemasuunnittelu Hemgård 2010).

Arkitehtitoimisto
Lasse Kosunen Oy
Aleksis Kiven katu 11B
33100 Tampere
puh 03-260 2900
fax 03-260 2999
ark-kosunen.com

LAPINLAHDEN SAIRAALA
Pohjakaaviot
08.06.2009

- PIHKAPUISTON TILAT+
PÄIHDEPOLIKLINIIKKA
- KEHITYSVAMMAISTEN RYHMÄKODIT
- PÄIVÄTOIMINTA
- HENKILÖKUNNAN SOSIAALITILAT,
VARASTOT/TEKN.

Kuva: Päärakennuksen tuleva käyttö hankesuunnitelman mukaan.

Valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet

Kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvalvontavirasto, rakennusvirasto, Helsingin Energia, kaupunginkanslia ja liikuntavirasto laativat yhteistyössä vuonna 2003 raportin ”Kaupungin valot, Helsingin valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet”. Kaupunginhallitus kehotti 21.6.2004 ottamaan huomioon raportissa esitetyt suositukset ja kartan periaatteet sekä kehotti virastoja ja lautakuntia jatkamaan yhteistyötä kaupunkivalaistukseen liittyvissä asioissa sekä suunnittelu- ja lupaprosessin menettelytapojen kehittämiseksi.

Periaatteiden mukaan kartanopuistoihin yms. historiallisiin puistomiljöihin, joihin liittyy rakennuksia, tulee valita puiston edustaman aikakauden henkeen sopiva valaistustapa ja valaisimet, korostaen rakennuksia tai puiston erityispiirteitä kuten kasvillisuutta. Periaatteena on myös, että luonnonmukaisille rannoille tuodaan mahdollisimman vähän valaistusta.

Pohjakartta

Helsingin kaupungin kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto on laatinut pohjakartan, joka on tarkistettu 7.10.2010.

Maanomistus

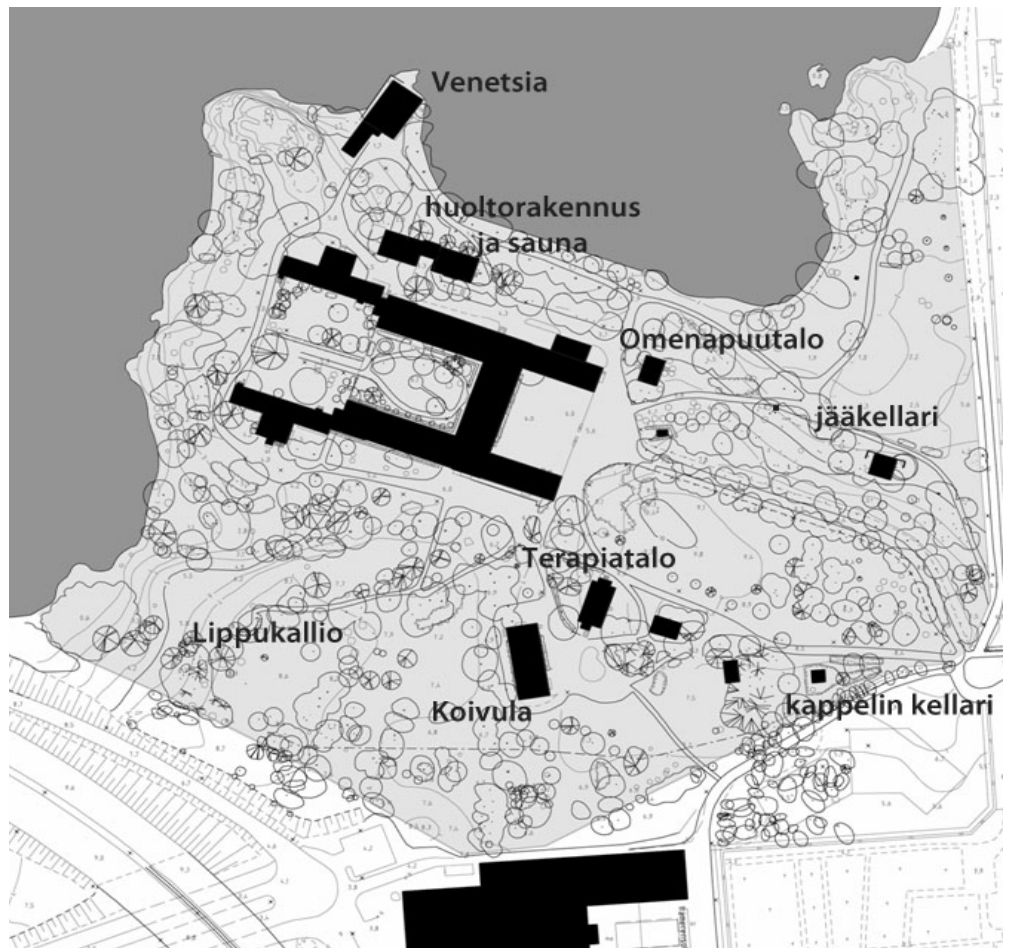
Helsingin kaupunki omistaa alueen ja rakennukset lukuun ottamatta Koivula-rakennusta (nyk. Alvila), jonka omistaa Y-säätiö. Rakennukselle ja sen piha-alueelle on vuokrattu määräala, joka rakennuksineen muodostetaan kortteliksi 20081.

Alueen yleiskuvaus

Suunnittelualueeseen kuuluu koko puistomainen sairaala-alue rakennuksineen. Alue rajautuu lounaassa Länsiväylän liikennealueeseen, etelässä keskustatunnelin vahvistamattomaan asemakaava-alueeseen (kaava nro 11660), idässä Hietaniemen Vanhaan luterilaiseen hautausmaahan ja muilta osiltaan Lapinlahti-nimiseen merenlahteen. Erillisen, kevyen liikenteen yhteyttä osoittavan kaistaleen osalta kaava-alue rajautuu KTY-tonttiin 20790 (Yleisten rakennusten korttelialue). Morsian-niminen niemeke ja Sulhanen-niminen saari alueen länsireunalla kuuluvat kaava-alueeseen.

Carl Ludvig Engelin suunnittelema, vuonna 1841 valmistunut päärakennus on suojeltu rakennussuojelulailla viiden muun alueella sijaitsevan rakennuksen kanssa (ks. kohta Suojelupäätökset). Rakennukset ovat tällä hetkellä tyhjiillään tai väliaikaiskäytössä.

Lisäksi kaava-alueella sijaitsee puinen vaja, 1970-luvulla puretun kappelin kellari, pieni työkaluvaja rannassa sekä 1950-luvulla rakennettu kivirakennus (entinen Koivula, nykyisin Alvila), jossa toimii nuorten mielen-terveyskuntoutujien asuntola.

Maisemasuunnittelu Hemgård 2004

Alue on kokonaisuudessaan rakennettua kulttuuriympäristöä. Maisemaa on aikojen kuluessa muokattu täytöin ja istutuksin rakentamisajalleen tyypilliseksi englantilaistyylliseksi maisemapuutarhaksi, jossa nurmiaukeat ja jalopuuryhmät vuorottelevat kaarteilevien käytävien varrella. Puistossa on 1800-luvulta lähtien istutettua arvokasta kasvillisuutta yhteensä yli neljäsataa lajia, mukaan lukien eksoottiset puut ja pensaat, harvinaiset ruohovartiset lajit ja kalliokasvillisuus. Puistorakentamisen jälki on havaittavissa niin puustosommitelmissa kuten kujanteissa ja lehtimajoissa kuin puiston rakenteissa (portaot, muurit, rakennelmat).

Ranta-alueilla vuorottelevat jylhät luonnontilaiset kalliorannat ja loivemmat täyttöalueet. Puiston osana on myös käytössä oleva viljelypalsta-alue, alun perin sairaalan keittiöpuutarha, jota on käytetty työterapiaan.

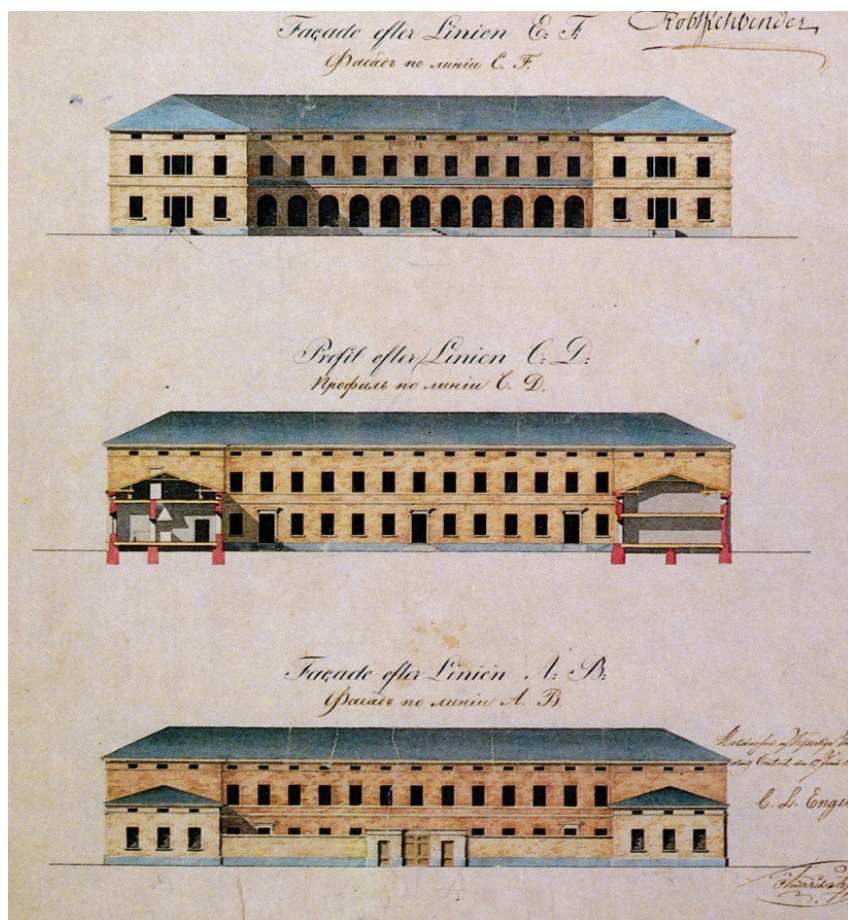
Alueen historia ja rakennettu ympäristö

Lapinlahden sairaalan puisto sairaalarakennuksineen on harvoja 1800-luvun Helsingistä jäljellä olevia sairaalaympäristökokonaisuuksia ja tärkeä osa terapiatyön historiaa. Alkuperäisessä käytössään sairaalarakennus ympäröivine puistoineen oli vanhin Suomessa ja kuuden vanhimman joukossa maailmassa. Miljööön syntymiseen on maisematekijöillä ollut suuri vaikutus. Sairaalan rakennuspaikka kallioisella niemellä kaupungin länsireunalla valittiin kauniin maiseman terveysvaikutusten ja rauhallisen sijainnin perusteella. Päätökseen vaikutti myös syvä merenlahti ja makean veden saatavuus lähteestä (nyk. kaivo).

Lapinlahden sairaalan päärakennus on Suomen ensimmäinen nimenomaisesti mielisairaalaksi rakennettu sairaalarakennus. Lapinlahden sairaalan valmistuminen tarjosi mahdollisuuden psykiatrian kliinisen opetuksen aloittamiselle Suomessa, ja myös tässä tehtävässä se oli maailman vanhimpia, vaikkakin psykiatrian opetus siellä toteutui vasta joitakin vuosikymmeniä perustamisen jälkeen. Rakennus oli sairaaläkäytössä yhtäjaksoisesti valmistumisestaan vuoteen 2006 saakka.

Pohjakaavaltaan H-kirjaimen muotoinen päärakennus rakennettiin vaiheittain (alkuperäinen suunnitelma ks. seuraava sivu sekä Kuvaliite suojelukohteista). Vuosina 1837–41 rakennettiin Engelin suunnitelmien mukaan 2-kerroksiset sairaalasiivet B ja F (merelle päin), väliosa C sekä yksikerroksiset keittiö- ja tallisiivet D ja G (kaupunkiin päin). Päärakennuksen kummassakin potilassiivessä oli Engelin alkuperäisen suunnitelman mukaan sekä nais- että miesosasto. Sairaala jäi pian valmistuttuaan liian ahtaaksi, ja jo vuonna 1875 rakennettiin J. Basilier'in suunnitelmien mukaan sairaalan A ja E siivet länteen avautuvien pihasiipien jatkeeksi levottomia ja epäsiistejä potilaita varten. Rakennusta korotettiin pohjoisen D-siiven osalta 1890-luvulla alilääkäriin asuntoa varten ja G-siiven osalta 1920-luvulla. Ullakotiloja on otettu käyttöön eri vaiheissa vuosina 1913–1940 mm. laboratoriotiloiksi.

Rakennuksen sisätiloista arvokkaimpia ovat sisäänkäynnin yhteydessä oleva tilasarja kappeleineen, itäsiiven käytävätilat sekä yllilääkäriin asuntoon liittyvä porras ja tilasarja.

Kalle Achté: Lapinlahden sairaalan historia

Sairaala-alueella olevasta rakennuskannasta rakennustaiteellisesti merkittävin päärakennuksen ohella on vuodelta 1895 peräisin oleva punatiilirakennus "Venetsia", joka sijaitsee kaupunkikuvassa maamerkinomaisesti niemenkärjessä veden äärellä. Rakennus on entinen pesu- ja leivintupa, joka on ollut tyhjiällä 1980-luvun alusta lähtien. Rakennus oli alun perin kaksikerroksinen ja kolmas kerros lisättiin 1910-luvulla henkilökunnan asuinnoiksi. Muu sairaala-alueella oleva rakennuskanta sisältää seuraavat rakennukset: Omenapuutalo 1913; Terapia-talo (entinen puusepän versta), 1882; kaivo 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta; Y-säätiön käytössä oleva Koivula (nyk. Alvila), 1950-luku; jääkellari; kappelin kellari; vaja, 1900-luvun alkupuoli; huoltorakennus ja sauna, 1880-luku, lisäosa 1920-luku; autotalli, 1960-luku.

Sairaalan kappeli on purettu, ja siitä on jäljellä rehevän tuoksuvatukka-kasvuston peitossa oleva kellari. Myös portinvartijan tupa, puinen asuinrakennus, purettiin 1970-luvulla. Osittain sen kohdalla on nykyisin käänköpaikka. Sairaalan portinpylväiden paikkoja on aikojen kuluessa muutettu ja puinen portti uusittu. Nyt paikalla on betonista valetut pylväät. Seuraavassa kuvassa portti ja portinvartijan tupa 1910-luvulla.

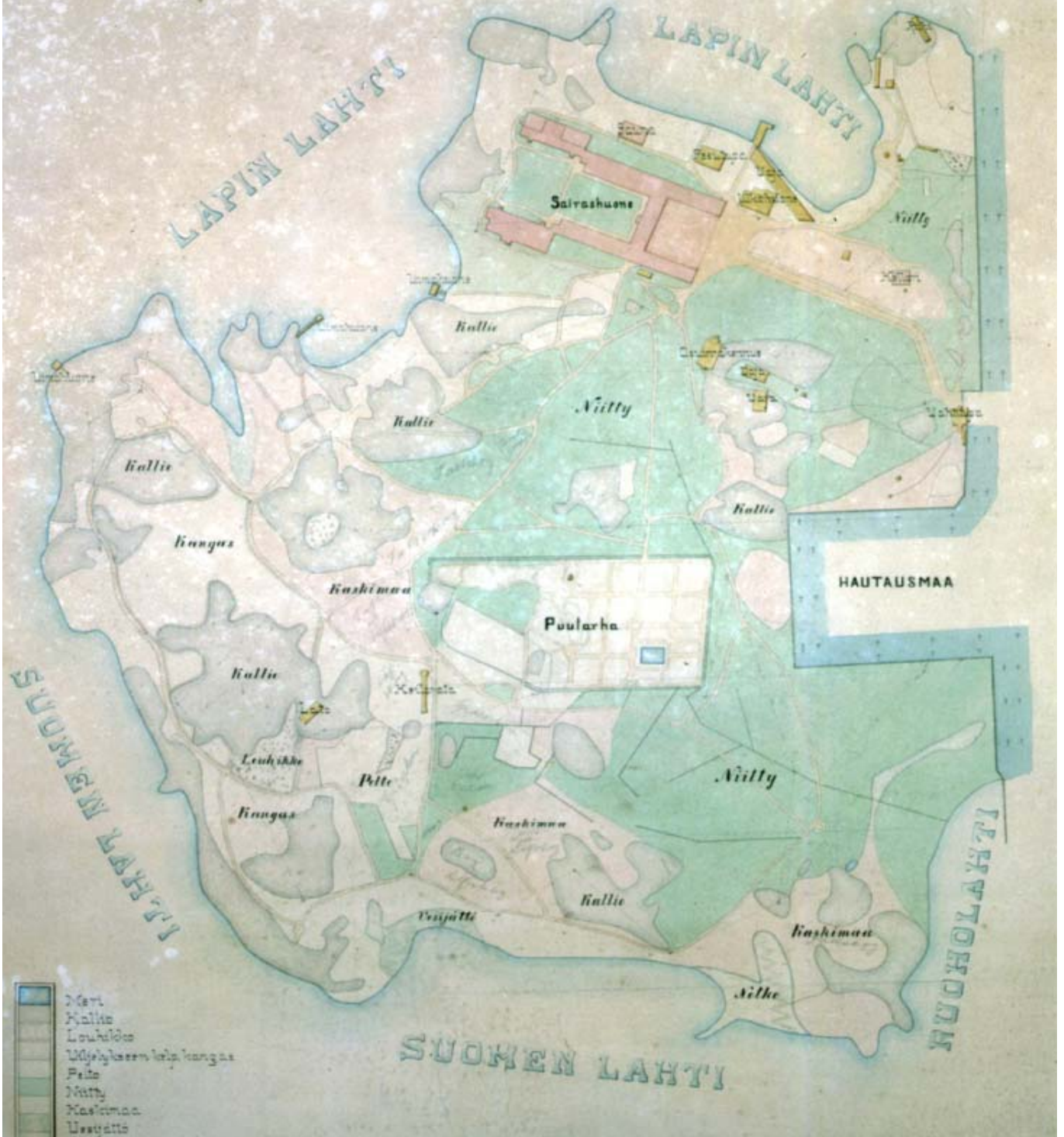

Lapinlahden sairaalan kuva-arkisto

KARTTA LAPINNIEMESTÄ

iholla
HELSINKIÄ

Tekijä 1895 Oskari Lehtinen.

Mittaus 1890-luvun alusta (Lapinlahden sairaalan arkisto) näyttää puistoalueen alkuperäisessä laajuudessaan. Puistossa oli hoidetumpia osia, kuten tiheän kuusiaidan rajaama yllilääkärin puutarha näyttävine istutuksineen ja ruutanalammikoineen, sekä metsämäisempiä osia, kuten tammilehtoja ja kalliorantaa. Patteriniemellä, joka sai nimensä Krimin sodan (1854–1856) aikaisista linnoitustöistä, oli istutettu kaariaihe ja näköalapaikka ja siellä vietettiin juhannusjuhlia. Rannoilla oli neljä uimahuonetta, erikseen lääkäreille, muulle henkilökunnalle sekä mies- ja naispotilaille. Miesten uima-alue näyttää 1894 kartassa (selostuksen kansikuva) aidatun ilmeisesti helpomman valvonnan vuoksi. Puistossa oli myös keilarata ja tenniskenttä, joka siirrettiin nykyisen Koivulan (Alvilan) paikalle puistoalueen pienennyttyä.

Sairaalan puisto rakennettiin potilastyönä pääasiassa 1840–80-luvuilla. Karun kalliomaaston ja maa-ainesten ottoon käytetyn takamaan tasointustyöt ja muokkaaminen viljelyskelpoiseksi maaksi oli pitkä prosessi. Puisto oli syntyäkanaan verrattavissa kokonsa ja ulkoasunsa puolesta Kaivopuistoon ja Kaisaniemeen. Yllilääkärien johdolla alueesta muodostui runsaslajinen ja harvinaisuuksia sisältävä. Erityisesti botanisti-yllilääkäri, professori Saelanin aikana 1868–1904 tuotiin alueelle paljon harvinaisia lajeja myös ulkomailta. Ensimmäisen yllilääkäri Fahlanderin aikana 1850-luvulla jo kuitenkin istutettiin mm. sisääntulotien nelirivinen lehmuskujanne. Tällöin perustettiin myös yllilääkärin yrttitarha, josta myydyillä tuotteilla ostettiin jalopuiden taimia puistoon ja jota 1900-luvun alussa laajennettiin sairaalan hyötypuutarhaksi. Puiden taimia myös kasvatettiin omassa taimistossa, koska niitä ei ollut saatavilla Suomesta. Miesosaston päällysmiehenä oli tuona aikana työnjohtotaitoinen henkilö, omaa puutarhuria ei ollut ennen vuotta 1906. Ajan edistyksellisiin ihanteisiin kuului usko puistopromenadien ja ulkona työskentelyn tervehdyttävään vaikutukseen, ja aikalaiskuvausten mukaan puutarhaa käytettiin alusta asti myös oleskeluun.

Puiston alkuperäisestä alueesta on säilynyt noin 8 hehtaaria eli alle puolet. Sellaisenaankin se on kuitenkin tärkeä esimerkki 1800-luvun maisemapuutarhasta. Puiston kartta 1890-luvun loppupuolelta esitettyinä yhdessä nykyisen kaupunkirakenteen kanssa (kuva edellä, Maisemasuunnittelu Hemgård 2004) osoittaa, miten puisto on pienentynyt kaupungin rakentuessa alueluovutusten myötä. Tämä tapahtui vaiheittain 1925–37 ja 1958. Arvokkaita osia, mm. professorin puutarha nykyisen Ilmarisen tontin kohdalla sekä koko Patteriniemi merinäkymineen on jäänyt rakentamisen alle.

Hyvin arvokkaita osia on kuitenkin myös säilynyt, mm. Lippukallio, jonka keskeinen nurmiaukio näköalapaikkoineen, kivi-pöytäineen ja 1850-luvun puistotaiteelle tyypillisine lehtimajoineen on ollut tärkeimpiä avoimia puistotiloja promenadien varrella. Käytävät ovat pääosin säilyneet alkuperäisillä paikoillaan. Nurmettuneetkin käytävät erottuvat edelleen, myös vanhat jalava- ja lehmusrivit osoittavat niiden alkuperäisiä paikkoja. Pohjoisranta on suurelta osin 1900-luvun alkuvuosikymmeniä vastaavassa asussa. Rannassa on 30-luvulla istutettu hopeapuukujanne. Myös rannan kivimuurit ja kiviportaat ovat tallella, vaikkakin osittain kasvillisuuden alle jääneinä ja kunnostusta kaipaavina. Kaivorakennus 1800–1900-lukujen vaihteesta, oletettavasti alkuperäisen lähteen paikalla, toimii viljelypalsta-alueen vesipisteenä.

Lapinlahden sairaalan kuva-arkisto

Kuva: Merelle päin aukeava sisäpiha aidattiin 1900-luvun alkupuolella levottomien potilaiden ulkoilualueeksi.

Puisto on kokonaisuutena historiallisesti ja kasvillisuudeltaan arvokas, ja sisältää myös maisemallisia ja virkistysellisiä arvoja. Historiallisen sairaalapuiston merkitys Hietaniemen ja Ruoholahden kaupunkikuvassa on suuri, ja se on myös tärkeä potentiaalinen lähivirkistysalue Ruoholahden ja Kampin asukkaille.

Suojeluarvoja hämärtävät nykyisin paitsi alueen osin ränsistynyt yleisilme, myös sen eteläosan halki maan pinnalla johdettu kaukolämpö- ja kaukokylmäputkisto. Sijointus on tarkoitettu väliaikaiseksi.

Maanalaiset tilat

Helsingin Energian maanalaisia öljysäiliöitä sijaitsee osin kaava-alueen länsireunassa jatkuen maatiealueelle ja edelleen maantiealueen lounaispuolelle. Kaava-alueen eteläosassa sijaitsee energiahuollon tarpeisiin varattu kalliotunneli. Tunnelit aiheuttavat louhintarajoituksia ympäristössään.

Palvelut Lapinlahden sairaala-alue muodostaa tärkeän osan rantoja kiertävää virkistysmaisemaa ja -reitistöä. Kaava-alueen itäreunalla kulkee jalan- kulun ja pyöräilyn tärkeän rantareitin Birger Käcklundin raitin eteläisin osa, jatkuen Lapinlahdenkadun kautta päätteen ja Itämerensolan kautta Ruoholahden suuntaan. Ruoholahden palvelut ovat lähellä. Itäosal- taan alue rajautuu muurien ympäröimään Hietaniemen hautausmaa- han. Päärakennuksessa on väliaikaista päiväkotitoimintaa.

Luonnonympäristö

Alue on rakennettua kulttuuriympäristöä, joten sen luonnonympäristös- säkin näkyy määrätietoisien puistorakentamisen vaikutus. Erityisesti ranta- ja kallioalueilla on kuitenkin arvokasta luonnontilaista ympäris- töä, mm. Helsingin ranta-alueilla harvinaiseksi käyvää luonnonrantaa. Suurin osa alueesta on kuitenkin kulttuurisesti määrittynyttä, rakennet- tua puistoa, jossa luonnonarvot ovat rikastuneet ihmiskäden kosketuk- sen myötä.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus on arvioinut koko sairaalapuiston alueen linnustollisesti arvokkaaksi kohteeksi. Alue puistomaisine nur- mikenttineen, rehevine pensaikkoineen ja vanhoine rakennuskantoi- neen on elinympäristönä monipuoliselle ja runsaalle piha-puisto-kult- tuurilinnustolle, lisäksi on havaittu kultarinta, kottarainen, haara- ja räystäspääsky, rannoilla meriharakkaa sekä erityisen runsaasti kala- loppia, kirjosioppoa ja harakkaa. Maastokäynnillä on lisäksi havaittu harmaahaikara. Alue rajautuu idässä eläimistöhavainnoiltaan runsaisiin alueisiin Hietaniemen hautausmaalla.

Suojelukohteet

Rakennussuojelulailla suojeltujen rakennusten (ks. kohdat Suojelupää- tökset sekä Alueen historia ja rakennettu ympäristö) lisäksi 1800-luvulla rakennettu kaivo, kappelin kellari, vaja, Koivula ja huoltorakennus kuu- luvat alueen suojeltavaan arvokkaaseen rakennuskantaan.

Historiallisesti arvokkaan rakennuskannan ohella keskeisiin suojelukoh- teisiin kaava-alueella kuuluu päärakennuksen etupiha-aukio ja sisäpuu- tarha sekä historiallinen sairaalapuisto kokonaisuudessaan.

Alueella tavataan monia huomionarvoisia lajeja, niin puuvartisina kuin ruohovartisiakin, mm. useita iäkkäitä jalopuita sekä kallio- ja niittykasvil- lisuutta. Kasvillisuudesta on laadittu rakennusviraston toimesta erillinen selvitys vuonna 2000.

Niin historiallisesti, kaupunkikuvallisesti, virkistyksellisesti kuin kasvilli- suusarvoiltaan puiston arvokkaimpia osia ovat nykyisin Lippukallion ympäristön lisäksi rantavyöhykkeet, puiston avoimena säilyneet aukeat, puiston eteläosan maastonmuodot ja puuryhmät, vanhimmat osat poh-

joisrannasta, sisääntulon lehmuskujanne sekä lehtometsikkö kujanteen pohjoispuolella. Kaikkien arviointikriteerien mukaan eniten kunnostusta vaativia alueita ovat Länsiväylän reuna-alue, päärakennusta ympäröivät piha-alueet, ulkoilutien reunat puiston etelä- ja kaakkoisosassa sekä täyttörannan alue.

Puiston historialliset arvot

- Puiston historiallisesti arvokasta aluetta, suojeltava ja hoidettava
- Puiston osa, jossa historialliset arvot ovat hämärtyneet, kunnostettava
- Historiallisesti tärkeä näköala, näköyhteys

Maisemasuunnittelu Hemgård 2004

Yhdyskuntatekninen huolto

Kaava-alueen rakennukset ovat yhdyskuntateknisen huollon verkoston piirissä.

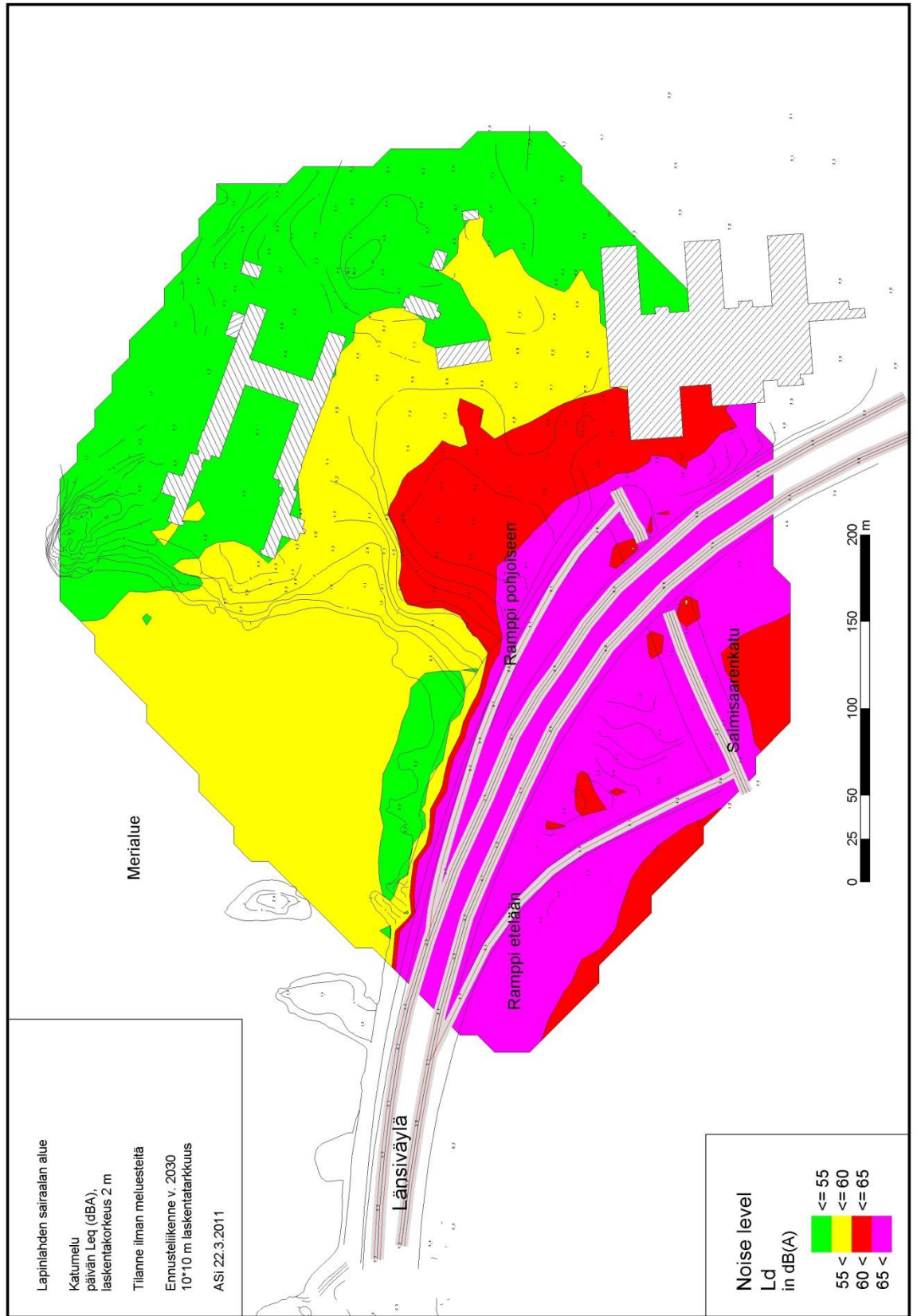
Maaperä

Alueen maaperä on kitkamaata, jonka maalaji on moreenia. Maasto on paikoin hyvin jyrkkäpiirteistä. Alueella on paikoin, esimerkiksi lippukallion alueella ja Venetsia-rakennuksen länsipuolella, laajoja kalliopaljastumia. Eteläosassa kevyenliikenteen väylän pohjoisreunassa on kallioleikkaus.

Ympäristöhäiriöt

Länsiväylän liikenne aiheuttaa alueelle meluhaittaa. Alueella ei ole melusteitä. Laaditun meluselvityksen perusteella päiväaikainen yli 55 dB melualue ulottuu Lapinlahden sairaalan päärakennuksen länsi- ja eteläreunaan asti ja alueen eteläisimmillä osilla ylittyy 60 dB raja (kuva seuraavalla sivulla).

Länsiväylän pohjoispuolisen kevyen liikenteen väylän kohdalla on tutkimuksissa havaittu merenpohjan sedimenttien sisältävän haitta-aineita, kuten esimerkiksi polyaromaattisia yhdisteitä (PAH), polykloorattuja bifenyylejä (PCB), metalleja sekä tributyylitinaa.

3 TAVOITTEET

Päätavoitteena on säilyttää alueen merkittävät suojeluarvot, samalla mahdollistaen näihin arvoihin sopivan toimintojen kehittämisen.

Tavoitteena on tämän pohjalta

- suojella Lapinlahden sairaalan alue rakennusten ja puiston muodostamana kokonaisuutena.

Puisto ja rakennukset ovat yhdessä merkittävä osa terapiatyön historiaa ja kulttuuriperintöä. Miljööllä ja maisemalla on ollut olennainen tehtävä osana sairaalan toimintaa. Tavoitteena on, että tämä yhteys välittyy edelleen jälkipolville.

- säilyttää alueen moninaiset arvot ja vahvistaa niitä suunnitteluratkaisuilla kehittämällä osa-alueita ja määrittelemällä niiden luonne.

Alue on monesta näkökulmasta arvokas. Tulee tunnistaa alueen rakennustaiteelliset, kulttuurihistorialliset, maisemalliset, kaupunkikuvalliset, puutarhataiteelliset ja virkistyselliset arvot ja suunnitella aluetta niiden pohjalta. Puisto ja rakennukset tulee kunnostaa ja ylläpitää siten, että nämä arvot säilyvät ja että ne tuodaan esiin osana tulevaisuuden toimintaympäristöä. Tämä sisältää myös sen osatavoitteen, että teknisten ratkaisujen kielteinen vaikutus alueen arvoihin pyritään minimoimaan.

Puiston hyvin säilyneet osat liitetään enemmän kunnostusta vaativiin alueisiin hallituksi kokonaisuudeksi. Osa-alueista erityisesti sisäntuloalue porttiaiheineen tulee kunnostaa alueen arvoa ja käyttöä vastaavaan asuun, samoin pohjoisosan niemeke ja nykyisen kaukolämpöputken eteläpuolinen, hoidon ulkopuolelle jäänyt osa sekä siihen liittyvät Koivulan pihapiirin itäpuolella olevat osat.

- kehittää alueen käyttöä osana terapiatyön perinnettä ja samalla avata osittain julkiseen käyttöön

Tavoitteena on luoda edellytykset rakennusten tulevalle käytölle sen historialliseen arvoon sopivalla tavalla terapiahistorian hengessä. Julkisen puiston osalta tavoitteena on myös lisätä virkistysmahdollisuuksia ja parantaa alueen käytettävyyttä. Erilaisten käyttäjäryhmien tarpeet tulee siis sovittaa yhteen. Puiston sisäalueen tulee säilyä rauhallisen käyskentelyn ja oleskelun paikkana eikä esim. pyöräilyreittejä tule ohjata alueen läpi. Päärakennuksen sisäpiha säilyy luonteeltaan yksityisimpänä rakennuksen käytössä. Kulutukselle aroille alueille ei tule ohjata kulkua. Tavoitteena on muodostaa houkutteleva alue, jolla sosiaalinen kontrolli ja toisaalta rauhoittumisen mahdollisuudet olisivat tasapainossa. Oleskelumahdollisuuksia pyritään lisäämään.

4

ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KUVAUS

Yleisperustelu ja -kuvaus

Pääosin asemakaavoittamattomalle alueelle on laadittu asemakaava, joka mahdollistaa alueen suojeluarvojen säilymisen ja samalla sen kehittämisen näihin arvoihin sopivalla tavalla. Asemakaavassa luodaan edellytykset historiallisesti arvokkaiden rakennusten tulevalle käytölle sosiaaliviraston tarpeisiin siten, että alueen kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyvät.

Historiallinen sairaalapuisto suojellaan asemakaavalla vaalien ja vahvis-
taen maisemapuutarhan piirteitä. Se kaavoitetaan julkiseksi puistoksi, joka on luonteeltaan rauhallinen, aidattu oleskelupuisto. Virkistysmahdollisuuksia lisätään, saavutettavuutta parannetaan ja tärkeitä osaluoteita kunnostetaan.

Asemakaavassa ja asemakaavan muutoksessa pyritään toteuttamaan alueen historiallisten arvojen ja toiminnallisten lähtökohtien pohjalta määritellyjä tavoitteita ja periaatteita. Seuraavassa periaatteet on numeroitu, ja selostettu, miten kaava vastaa ko. periaatteen toteutumiseen (kaavamääräykset kursivilla).

M.Jaakkola 2010

1. Alue suojellaan kokonaisuutena

Rakennuksista pääosa on suojeltu rakennussuojelulaille. Muut rakennukset ja puistoalue suojellaan asemakaavalla, jolloin alueesta muodostuu eheä, suojeluarvojen mukaisesti säilytettävä kokonaisuus.

Päärakennukselle sekä Koivulalle kaavoitetaan omat korttelit (YS/s ja YS-1), ja puistoalue kaavoitetaan julkiseksi puistoksi (VP/s). Muut rakennukset ovat rakennuksia puistossa, ja niiden lähiympäristö on osa julkista puistoa. Myös tonttien ympäristö on osa historiallisesti arvokasta kokonaisuutta, joten niiden erottamista puistosta esim. aitaamalla ei sallita lukuun ottamatta päärakennuksen sisäpihoja.

Puistoalue kokonaisuudessaan on varustettu VP/s-merkinnällä, joka osoittaa, että alue on *Historialliseen sairaalakokonaisuuteen liittyvä puistoalue, joka on historiallisesti ja puutarhakulttuurin kannalta sekä maisemakuvallisesti ja kasvillisuudeltaan arvokas*. VP/s-alueella kaikista rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluja vaativista muutos- ja korjaustöistä on pyydettävä Museoviraston lausunto.

Alueen vielä suojelemattomat rakennukset ja rakenteet (mm. kaivo, portaat, muurit, portit, reitit) suojellaan asemakaavalla, lukuun ottamatta Koivulan pihapiiristä itään sijaitsevaa peltistä autokatosta, joka esitetään purettavaksi, ja alueelle kehitettäväksi avoin puistotila eheyttämään puiston aluetta. Nämä rakennukset on varustettu seuraavin merkinnöin:

sr-1 (kaivo): *Suojeltava, rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas historiallinen kaivorakennus, jota ei saa purkaa. Vain konservoidut toimenpiteet ovat sallittuja.*

sr-2 (rakennukset Koivula, sen pihapiirissä oleva puinen vaja sekä huoltorakennuksen länsisiipi): *Suojeltava rakennus. Kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tarvelevät rakennuksen ominaispiirteitä tai kulttuurihistoriallista arvoa. Suojeltavien rakennusten lähiympäristö on säilytettävä tai kunnostettava suojeltavaan rakennukseen ja historiallisen puistoon soveltuvaksi osana historiallista puistokokonaisuutta.*

sr-r *Suojeltava historiallisen puiston osana oleva rakenne, kuten alkuperäiseen puistosommitelmaan kuuluvat kiviportaat, kiviset tukimuurit ja kiviپöydät sekä pienet piharakennukset ja niiden jäänteet.*

sr-r1 *Säilytettävän alkuperäisen kiviپöydän uusi ohjeellinen sijainti.*

sr-m *Säilytettävä rantamuuri. Rantamuurin kunnostus- ja muutostyöt tulee tehdä siten, että sen historiallinen arvo ja kaupunkikuvallinen ilme säilyvät.*

Nämä määräykset koskevat mm. rantaan johtavia kiviportaita, Venetsian täyttörannan 1930-luvulla toteutettua tukimuuria sekä puistosommitelmaan kuuluvia tukimuureja Omenapuutalon pihapiirissä ja päärakennuksen edustalla. Alueella on myös kivipöytiä, joista Lippukalliolla oleva pöytä on alkuperäisellä paikallaan. Huoltorakennuksen päädyssä varastoituna oleva, ilmeisesti alkujaan Patteriniemellä sijainnut kivipöytä on esitetty siirrettäväksi pohjoiseen niemekkeeseen muodostettavan oleskelualueen yhteyteen.

Lisäksi on määrätty, että *Suojeltavaksi määrättyjä rakennuksia, rakennusten osia, reittejä, aitoja, ulkoportaita ja muita rakenteita tai kohteita ei saa muuttaa tai hävittää niin, että kohteen tai sen ympäristön kulttuurihistoriallinen arvo vähenee.*

Pysäköintiä ei saa järjestää muille alueille kuin mitä kaavassa on määrätty. Tällä pyritään mahdollisimman eheään maisemalliseen ja puistohistorialliseen ilmeeseen, jolle pysäköintiratkaisujen tulee alistua.

Alueen eteläosan reunavyöhyke (osittain nyt suojaviheraluetta, jota koskee asemakaavan muutos) on sisällytetty puistoon sen osoittamiseksi, että alue on kuulunut osana historialliseen puistoon, ja sen kunnostuksen sekä hoitotason määrittelyn tulee tapahtua samassa yhteydessä.

Pintamateriaalit tulee säilyttää nykyisinä, alkuperäisinä tai alkuperäistä vastaavina. Tämä merkitsee, että nykyiset asfalttialueet voivat jatkossakin olla asfalttia (lukuun ottamatta päärakennuksen etupihaa, johon esitetään palautettavaksi kiveys), mutta asfalttialueiden pinta-alaa ei lisätä. *Käytettävien materiaalien puistokäytävillä tulee olla sitomattomia ja historialliseen miljööseen soveltuvia. Mukulakivetyt alueet (puistotie Omenapuutalon itäpuolella, kaivon ympäristö) tulee säilyttää alkuperäisinä.* Omenapuutalon itäpuolinen puistotie on Museoviraston (RKY 2009) mukaan katkelma Krimin sodan aikaisesta, niemen eteläosassa sijainneelle patterille johtaneesta tykkitiestä.

Lapinlahti-niminen merialue asemakaavaan sisältyviltä osin on varustettu merkinnällä *Historiallisen sairaalakokonaisuuden maisemaan liittyvä vesialue.* Alueella ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka vaarantavat sen maisemahistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilymisen.

2. Rakennusten uusiokäyttö mahdollistetaan

Kaava mahdollistaa rakennusten uusiokäytön kiinteistövirastossa laadittun, sairaalan rakennuksia koskevan hankesuunnitelman pohjalta. Han-

kesuunnitelman tilaohjelman mukaisesti päärakennuksen pohjoiseen siipeen ja Venetsiaan tulisi sijoittumaan kehitysvammaisten asumisyksiköitä. Päärakennuksen pohjoisen siiven ensimmäisessä kerroksessa olisi lisäksi ruokala/kahvila, C-siivessä kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten päivätoimintaa ja eteläsiivessä Pihkapuiston vastaanotto- ja arviointiyksikkö. F-siiven toisessa kerroksessa olisi Ensiaskleen koti (kehitysvammaisten asumisyksikkö), G-siivessä liikunta- ja harrastustilat + sauna ja kolmannessa kerroksessa päihdepsykiatrian poliklinikka (ks. kaavio edellä kohdassa 2 Lähtötiedot, Muut suunnitelmat ja selvitykset). Huoltorakennuksessa sijaitisivat jatkossakin sauna ja tekniset tilat. Omenapuutalossa olisi päivätoiminnan ja ulkotyöryhmän tiloja, ja Terapiatalossa haastavasti käyttäytyvien vammaisten päivätoimintaa. Ulkovaja olisi edelleen huoltokäytössä.

Yleisenä määräyksenä VP/s-alueella on: Alueella sijaitseviin rakennuksiin voidaan sijoittaa alueen alkuperäistä sairaalakäyttöä vastaavia ja/tai terapiatyötä palvelevia sosiaali- ja terveysalan toimintoja ja näihin liittyviä tuetun asumisen muotoja. Rakennuksiin saa lisäksi sijoittaa yleisölle avoinna olevia kahvila- ja muita julkisia tiloja rakennusten historialliseen luonteeseen sopivalla tavalla.

Päärakennuksen ja huoltorakennuksen muodostamaa korttelia ja tonttia koskee seuraava merkintä:

YS/s

Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue, jolla on valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja. Tontilla sijaitseva Lapinlahden sairaalan päärakennus on rakennussuojelulla suojeltu, valtakunnallisesti arvokas rakennus (C. L. Engel 1841). Rakennuksen piha-alueet ja sitä välittömästi ympäröivät puiston osat ovat osa historiallista kokonaisuutta, ja historiallisesti ja puutarhakulttuurin kannalta sekä maisemakuvallisesti ja kasvillisuudeltaan arvokkaita. Niillä ei saa tehdä sellaisia toimenpiteitä, jotka vaarantavat näiden arvojen säilymistä. Tonttia tai korttelia ei saa rajata ympäristöstään aitaamalla, lukuun ottamatta alueita hsp-1 ja hsp-2. Rakennuksiin saa lisäksi sijoittaa yleisölle avoinna olevia kahvila- ja muita julkisia tiloja rakennusten historialliseen luonteeseen sopivalla tavalla.

Koivulassa (nyk. Alvila) toimivalle mielenterveyskuntoutujien asuntolalle rajataan oma kortteli ja tontti pysäköintipaikkoineen. Sitä koskee seuraava määräys:

YS-1 Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue (Koivulan tontti). Alueen ulkotilat ovat osa historiallista puistoa eikä tontin rajalle saa rakentaa aitaa.

3. Puiston yleisilmettä sekä osa-alueita kehitetään historiallisen kunnostuksen keinoin

Puiston suojelun yhteydessä on määritelty sen kunnostusperiaatteet. Alueita, joissa kulttuurihistorialliset arvot ovat hämärtyneet (sisääntulo-alue, reunavyöhykkeet) kehitetään erityisesti.

Puistoalueen kasvillisuuden suojelun lähtökohtana on maisematilallinen suojelu ja kehittäminen. Historiallisen maisemapuutarhan ilmeen mukaiset puuryhmät (hpp) ja näkymien tai puistotilan syntymisen vuoksi avoimena säilytettävät alueet (av) osoitetaan. Näillä alueilla ohjataan istutusten uusimista kaavalla, ja olennaisinta on maisematilallisen ilmeen ja sommitelman säilyminen. Erityiset, tärkeimmät kasvillisuussommitelmat on osoitettu erikseen (hpp-1), ja ne pyritään mahdollisuuksien mukaan uusimaan kunnostuksen yhteydessä samalla lajilla samaan paikkaan.

Alueen osia, joka tulee maisemallisista ja puistohistoriallisista syistä säilyttää avoimena tai kehittää avoimeksi puistotilaksi tai avattava näkymä (av) on merkitty tärkeiden näkymien osoittamiseksi mm. sisääntulokukulalle, tärkeiden puuryhmien lähistölle, Lippukalliolle ja päärakennuksen ja lahtinäkymän väliselle alueelle.

Kasvillisuuden jatkosuunnittelua ohjaavat seuraavat määräykset:

*Säilytettävä puurivi. Historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas puukujanne, joka tulee säilyttää ja tarvittaessa uudistaa siten, että sen maisemakuvallinen arvo, historiallinen ilme, tilarakenne ja ominaispiirteet säilyvät. Määräys koskee sisääntulon nelirivistä lehmuskujannetta ja rannan hopeapuukujannetta, jotka alkuperäisistä kujanteista ovat edelleen hahmotettavissa. Hävinneisiin kuuluu yllilääkärin puutarhaan johtanut jalavakuja Koivulan kupeessa, josta on kuitenkin jäljellä puuyksilöitä. Tällaiset, maisemallisesti ja/tai dendrologisesti arvokkaat puuyksilöt tai harvinaisuudet (myös esim. jalopähkinä, henrinlehtikuusi, näkyvällä alueella kasvava komea mänty, isoriippasalava) on varustettu merkinnällä *Historiallisen puistosommitelman kannalta tärkeä yksittäispuu, jonka säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.**

Lehtimajat kuten näköalapaikan, ns. Lippukallion lehmuskaari ja Omenapuutalon pihan syreenimajat sekä jalavakujan puuryhmäjäänteet on varustettu seuraavalla merkinnällä ohjaamaan puutarhataiteellisen sommitelma-aiheen säilymistä myös kasvillisuutta uusittaessa: *Historiallisen puiston osana oleva arvokas puu- tai pensasryhmä, jonka uusiminen tulee tehdä siten, että puiston historiallinen maisematilallinen ilme ja alkuperäinen lajivalikoima säilyy. Kasvisto tulee mahdollisuuksien mukaan uusia samalla lajilla samaan paikkaan.*

*Kuvat (M. Jaakkola 2010):
Lippukallion Lehmuskaari
takaa aukean yli nähtynä ja
pohjoisrannan puustoa, mm.
harvinaisen kookas japanin-
jalopähkinä.*

Muut arvokkaat puuryhmät, esim. jalopuuryhmät, joiden suojeluperusteena on ensisijaisesti puuryhmän paikka puistossa luomassa sen maisematilallista hahmoa, on varustettu merkinnällä *Historiallisen puiston osana oleva arvokas puuryhmä, jonka uusiminen tulee tehdä siten, että puiston historiallinen maisematilallinen ilme ja alkuperäinen lajivalikoima säilyvät*. Merkinnät ovat ohjeellisia, ja niillä pyritään ohjaamaan puiston alueella tapahtuvia toimenpiteitä alkuperäisiä piirteitä kunnioittavaksi kuitenkin siten, ettei puuston uusimista tai uusimistapaa kunnostuksen yhteydessä tarpeettomasti rajoitettaisi.

Puita pienempiä arvokkaita yksilöitä tai esiintymiä kuten pensasaiheita (Omenapuutalon pihapiirin syreenimajoja lukuun ottamatta) tai ruohovartista kasvillisuutta ei ole erikseen osoitettu kaavassa. Niiden osalta tulee noudattaa yleismääräystä kasvillisuuden säilyttämisestä sekä oh-

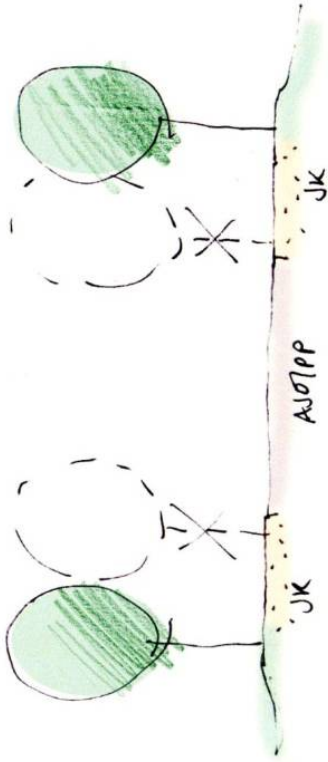
jeellisiksi laadittuja selvityksiä ja viitesuunnitelmia (ks. Muut selvitykset ja suunnitelmat).

VP/s-alueesta määrätään yleisesti, että Puiston alkuperäinen tilarakenne, sommitelmat, kulkuväylät, rakenteet ja kasvillisuus tulee säilyttää, kunnostaa tai palauttaa. Erityisesti avoimia alueita reunustava kookas vanha puusto sekä puuvartisesta kasvillisuudesta muodostuvat sommitelma-aiheet kuten kujanteet ja niiden jäänteet sekä lehtimajat tulee säilyttää ja niiden elinolosuhteet turvata.

Asemakaavoituksen yhteydessä tutkittiin myös alun perin nelirivisen sisääntulokujanteen uusimistapaa sen alkuperäisen ilmeen olennaisten piirteiden säilyttämiseksi myös lehmusten uusimisen tullessa ajankohittaiseksi (ks. kuva seuraavalla sivulla).

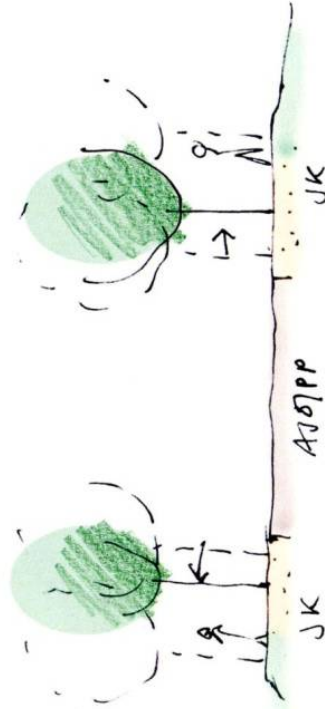
Asemakaavoituksen pohjaksi 2011 laaditussa osa-alueittaisessa yleisuunnitelmassa (Maisemasuunnittelu Hemgård) esitetään edellisen pohjalta kujanteen toteuttamista osittain nelirivisenä siten, että alkuperäinen intiimi, holvimainen tunnelma säilyisi. Nelirivisyys toteutettaisiin kujanteen päissä, ja kohdissa joissa kasvuedellytykset ovat riittävät. Näin vältettäisiin kujanteen leventäminen, josta aiheutuisi kaltevassa maastossa keinotekoisia, alkuperäiseen maastonmuotoiluun sopimattomia täyttöjä.

VE 3: 2-RIVINEN

- + VASTAA PITKÄLTI NYKYTILANNETTA
- + ULOMMAN RIVIN ALKUPERÄISET PAIKAT SÄILYVÄT
- RIVIN MÄÄRÄ EI VASTAA ALKUPERÄISTÄ

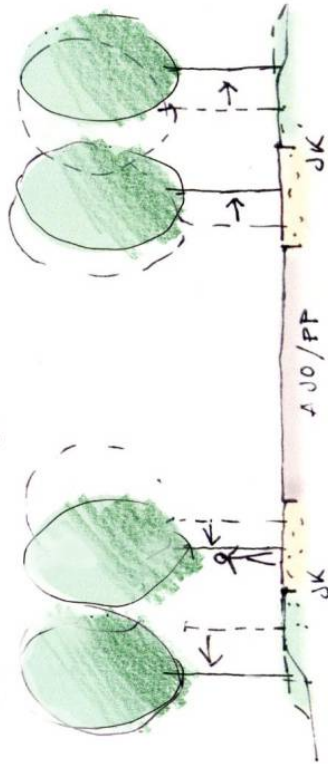
VE 4: 2-RIVINEN KATTA

- + MITTASUHTEET SUHTEESSA MUUHUN PUUSTOON, INTIIMI TUNNELMA
- TILARAKENNE MUUTTUU

myc-10

VE 1 (KONSULTTI): KIVANTZEN LEVENNÄIS

- + ALKUPERÄINEN NELIRIVISYYS PALAUTETAAN
- + RAUHAINEN KÄVELYSUUS
- RINTEESEEN SYNTYY EPÄLUONTEVA 'KAKKU'
- EDELLYTTÄÄ MUTKAN OIKAISUA?

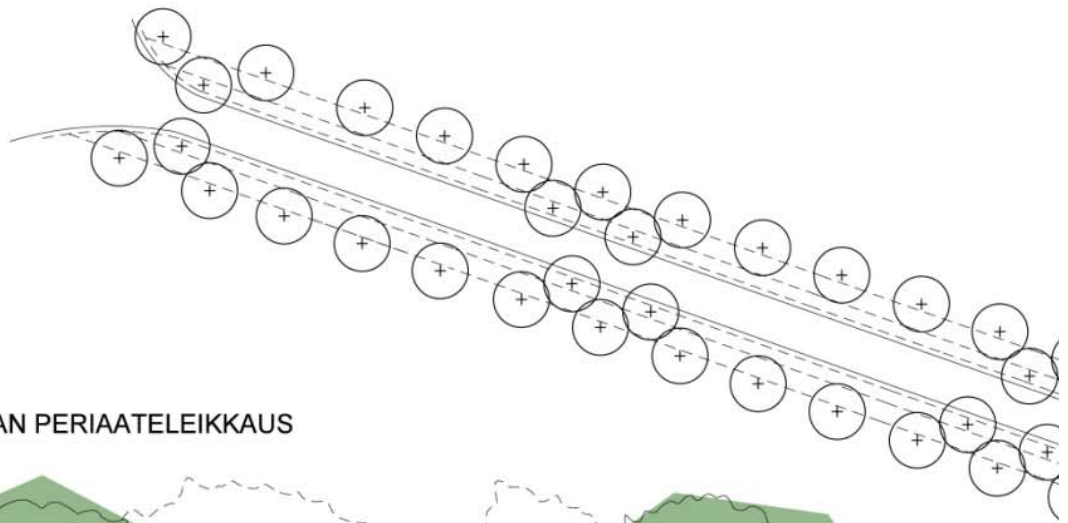
VE 2: 3-RIVINEN

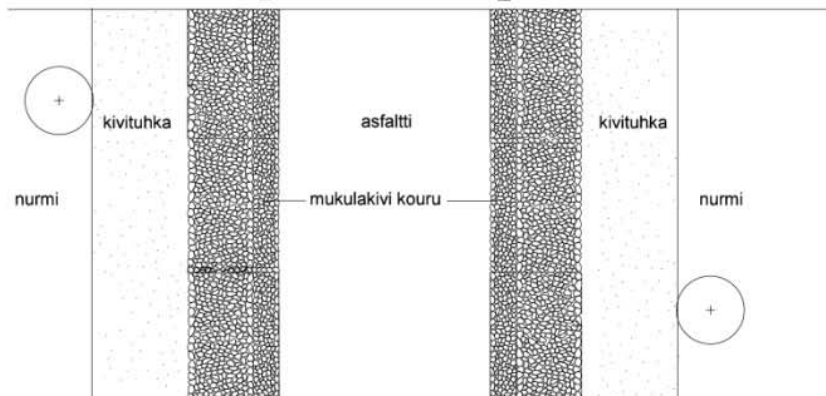
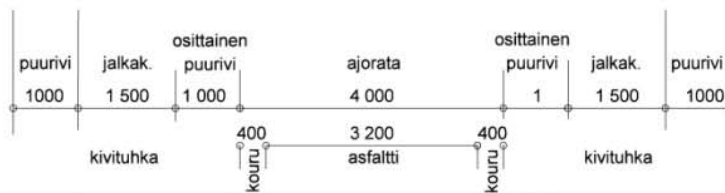
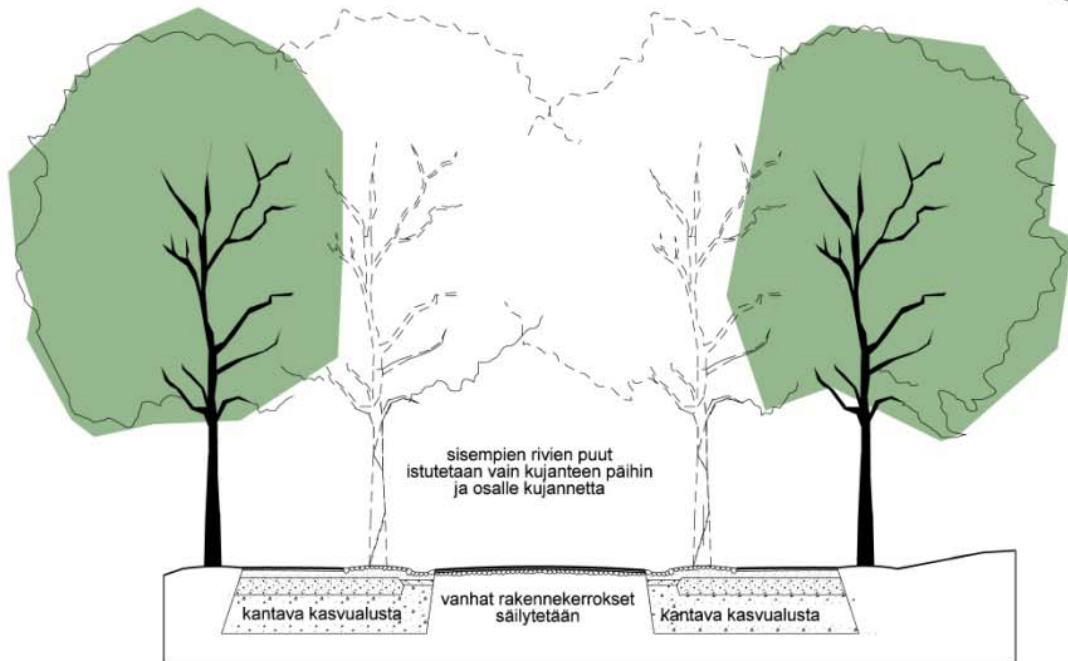
- + KAARTEEN SISÄPUOLELLE (ETELÄPUOLI) HELPOMPI LEVENTÄÄ
- + RAUHAINEN KÄVELYSUUS
- TILASUHTEET MUUTTUVA

myc

SISÄRTÄVÄ LOKUKUVAUS
UUSIMISTÄ

LEHMUSKUJAN PERIAATELEIKKAUS

Alueella oleva, sen historiaan liittyvä arvokas kalliokasvillisuus tulee säilyttää. Sitä tulee myös mahdollisuuksien mukaan varjella kulutukselta, ei kuitenkaan aitaamalla, vaan kulkureittejä ohjaamalla. Muu arvokas ruohovartinen kasvillisuus tulee ottaa huomioon alueen jatkosuunnittelussa.

Puiston kunnostustöiden tulee perustua puistohistorialliseen selvitykseen ja sen pohjalta laadittuun kunnostussuunnitelmaan. Tämä merkitsee käytännössä, että puiston kunnostuksen tulee perustua alan asiantuntijan (historiallisiin puistoihin perehtynyt maisema-arkkitehti) laatimaan suunnitelmaan.

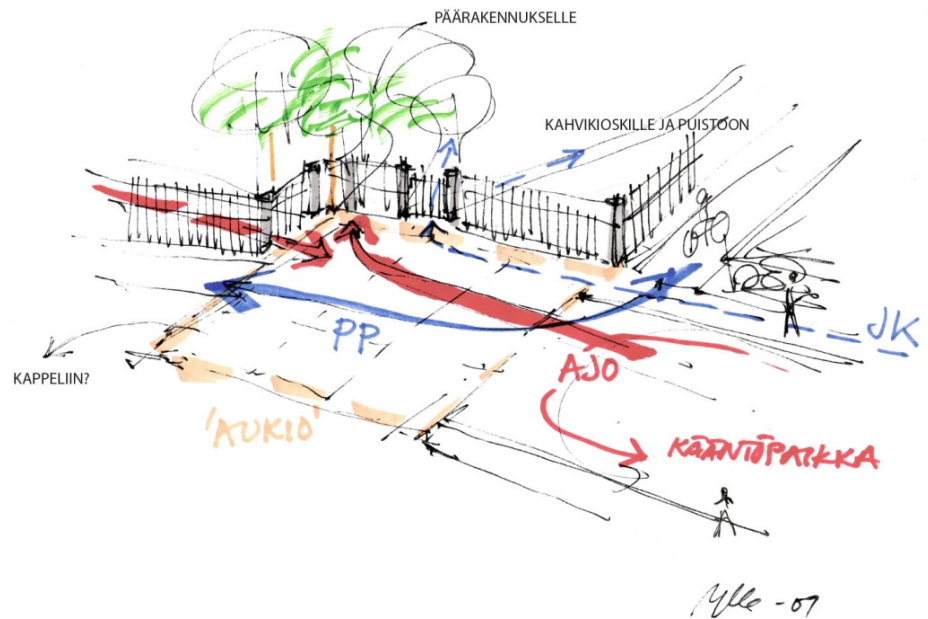
Lapinlahdentien jatkeena olevan jalankulku- ja pyörätien pohjoisreuna on varustettu puurivin merkinnällä. Alueella on kaupunkikuvallisesti tärkeää säilyttää puurivi, joten nykyisen puurivin uusimisen tultua ajankohitaiseksi sen tilalle tulee istuttaa uusi.

Istutettava puuryhmä/yksittäispuu -merkintä osoittaa Koivulan eteläpuolisen alueen, johon maisematilallisen rakenteen vahvistamiseksi ja puiston sisäänkäynnin merkitsemiseksi voidaan istuttaa puuryhmä. *Ohjeellinen istutettava alueen osa* osoittaa Koivulan pysäköintialueen rajaamista istutuksin.

Nä-merkintä Lippukallion laella osoittaa puiston käyttöhistoriaan kiinteästi kuuluvan (juhlienpitopaikka, kelkkarata kalliolta jäälle ym.) historiallisen näköalapaikan, *jolta avautuva näkymä tulee säilyttää, mukaan lukien näkymää kehystävä kasvillisuus ja saaret.*

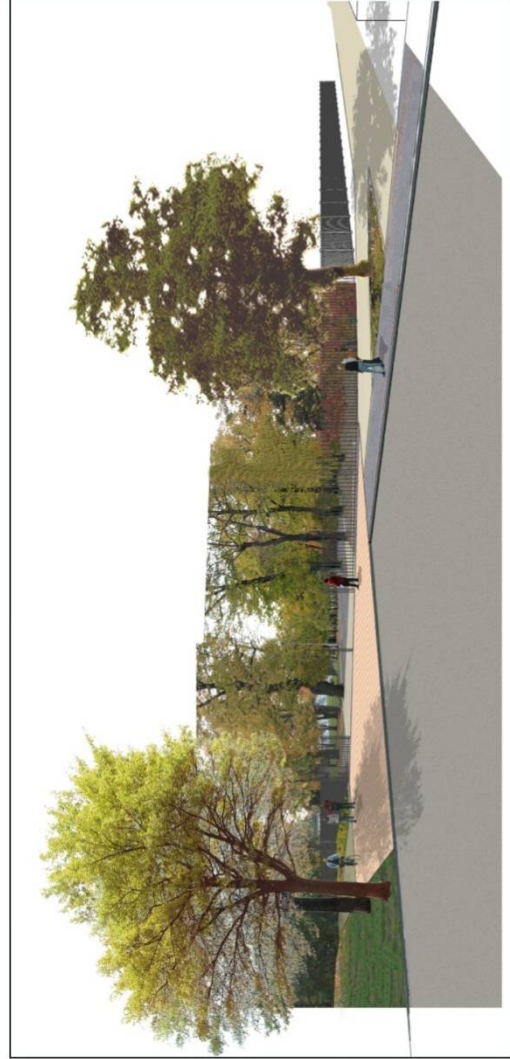
VL/s-merkinnällä Lähivirkistysalue on varustettu kyseiset Morsian-niemi ja Sulhanen-saari, jotka *suojellaan historiallisen puiston näkymän osana ja niiden yleisilme tulee säilyttää puistomaisena.*

Sisääntuloaluetta kehitetään kutsuvammaksi ja paremmin orientoivaksi jäsentämällä sitä portein ja aukiosommitelmin. Sitä koskevat ajoporttia ja porttia koskevat merkinnät (apo ja po) sekä *Aukio. Puiston sisääntulo kohta tulee palauttaa alkuperäissommitelman ideaa vastaavaksi ja jäsentää aukiomaiseksi siten, että historiallinen akseli palautetaan mahdollisuuksien mukaan ja pääsisääntuloa korostetaan. Tulee käyttää historialliseen puistomiljööseen soveltuvia pintamateriaaleja kuten soraa.*

M.Jaakkola 2009

Kaavan laatimisen yhteydessä luonnosteltiin sisääntuloaukion jäsentämisen periaatetta orientoituvuuden lisäämiseksi. Nykyisin kohdan ongelmana on visuaalinen ja toiminnallinen hahmottomuus, asfalttialueen laajuus sekä huolittelematon yleisilme. Puiston kunnostuksesta 2011 laaditussa osa-alueittaisessa yleissuunnitelmassa asemakaavoituksen pohjaksi esitetään yleissuunnitelmatasoinen ratkaisu (kuva seuraavalla sivulla), jossa pääajoportti on Lapinlahdentien päätteenä vinoittain ja pyörätien linjausta hieman muutetaan pääsisäänkäynnin paremmaksi osoittamiseksi ja sujuvuuden parantamiseksi.

4. Julkisen käytön lisääminen mahdollistetaan ja käytettävyyttä parannetaan

Erilaisten käyttäjäryhmien tarpeet sovitetaan yhteen siten, että sosiaaliviraston toivoma terapeuttilinen puisto voisi toteutua samanaikaisesti puiston muun käytön kanssa. Päärakennuksen sisäpiha liitetään näkyvien osalta paremmin rantamaisemaan, mutta sen käyttö säilyy yksityisemmän luontoisena kuin muun puiston. Puisto suunnitellaan julkiseksi puistoksi ja sen saavutettavuutta kävellen parannetaan avaamalla sisääntulo myös pohjoisesta (uusi jalankulkureitti sekä portti po), jolloin myös reittien jatkuvuus paranee. Puiston aitaaminen osoitetaan kaavassa, jolloin sen käytön rajoittaminen valvomattomana vuorokaudenaikana on mahdollista.

Rakennusten käytön ja toisaalta puiston käytön onnistunut yhteensovittaminen edellyttää, että aluetta voidaan valvoa ja sen käyttöä rajoittaa valvomattomana aikana. Tämän vuoksi aitaaminen on alueella välttämätöntä, ja sen on ollutkin aina aidattu. On siis perusteltua vahvistaa tämä käytäntö ja toteuttaa se korkeatasoisella ja pysyvällä ratkaisulla myös puistoalueen reiviin osoittamiseksi. Samalla se erotetaan luonteeltaan selkeästi julkisemmista, esim. läpikulkuliikenteeseen tarkoitettua alueista. Myös viljelypalsta-alue puiston sisällä edellyttää valvonnan mahdollisuuksia vilkkaan rantareitin varrella.

Oleskelumahdollisuuksia lisätään. *Ohjeellinen oleskelualue* on merkitty päärakennuksen eteläseinustalle pienilmastollisesti suotuisan, historiallisesti paikalla sijainneen oleskelupaikan summittaiseksi osoittamiseksi. Myös puiston muihin osiin voidaan kuitenkin jatkosuunnittelussa osoittaa oleskelupaikkoja.

Kuva. Päärakennuksen eteläseinustalla on ollut istutettu alue ja ilme on ollut nykyistä ehyempi ja puistomaisempi.

Asemakaavoituksen pohjaksi tehdyssä konsulttityössä on esitetty oleskelupaikkaa myös pohjoisen niemekkeen kalliolle (ks. liite 15 Yleissuunnitelma, paviljonkimaisen rakennuksen sijainti).

Lisäksi osoitetaan kaksi uutta laituria (la - *Alueen osa, jolle saa rakentaa laiturin. Laiturin tulee soveltua historiallisen puiston ilmeeseen*) entisten paikoille, Omenapuutalon pohjoispuolelle suurempi oleskelulaituri sekä hiekkarannan (*a Hiekkaranta-alue. Alue on pidettävä avoimena*) pohjoispäätyyn (kuva alla).

M. Jaakkola 2010

Rakennusten uusiokäytön suunnittelun yhteydessä tutkittiin kaavoittajan aloitteesta vaihtoehtoja julkisen, mahdollisesti terapiatyön osana toimivan (museo)kahvilan sijoittamiseksi alueelle. Päärakennuksen koillisriippien sijoitettavat ravintolatilat sovittiin rakennettaviksi käytöltään osittain avoimiksi myös yleisölle. Sekä YS/s-alueella että VP/s-alueella sijaitsevia rakennuksia koskee määräys, jossa mahdollistetaan myös julkista käyttöä rakennuksissa.

Englantilaisen maisemapuutarhan henkeen sopii hienoon maisemakohtaan sijoitettu taideteoksenomainen rakennelma. Kaavassa on osoitettu sellaiselle rakennusala (ka) pohjoiseen niemekkeeseen alueelle, jossa sairaalan huoltorakennuksia (ensin sikala, sitten kasvihuone) on sijainnut. Näistä toiminnoista on jäljellä kivijalka, jota voidaan hyödyntää oleskelualueen järjestämisessä. Se tulisi täydentämään rantoja kiertävän reitin palvelutarjontaa tarjoamalla pysähdys- ja oleskelupaikan kauniissa maisemassa. Kalliolta aukeaa avara lahtinäköyksi kohti Venetsia-rakennusta (kuva seuraavalla sivulla). Paviljongin sijoituspaikkaa maastossa ja konseptia tutkittiin myös konsulttityön avulla (ks. liite 15 Yleis-

suunnitelma, paviljonkimaisen rakennuksen sijainti). Kaavaan on merkitty *Ohjeellinen rakennusala, jota lähiympäristöineen kehitetään oleskelupaikaksi, ja jolle saadaan sijoittaa maksimissaan 15 m²:n suuruinen taideteoksenomainen rakennelma (huvimaja, kahvikioski tai katos). Rakennelman tulee olla ilmeeltään kevyt ja paviljonkimainen. Rakennelman ja siihen mahdollisesti liittyvän oleskelualueen tulee olla historialliseen puistoon soveltuvia. Toimintaan liittyvää oleskelualueita ei saa aidata ja sen pintamateriaalin tulee olla sitomaton ja yleisilmeeltään puistomainen.*

Rakennelman tulee siis sijoitukseltaan alistua ja sopeutua puiston yleisilmeeseen ja historialliseen maisemaan, eikä sen tule peittää näkymiä lahdelle tai juurikaan näkyä merelle. Tavoiteluonne on maisemapuutarhan elementteihin perinteisesti kuuluva "folly", joka korostaa maisemaa korun tavoin eikä muuta sen luonnetta liiaksi. Alueen puistomainen ilme tulee säilyttää, mikäli rakennelma toteutetaan. Mahdollinen huoltoajo paviljongille voidaan tarvittaessa toteuttaa Birger Käcklundin raittia pitkin sen eteläpäästä. Muuta ajoneuvoliikennettä tai pysäköintiä ei ko. alueella sallita.

R. Salastie 2010

5. Virkistyskäyttöä ohjataan suunnitteluratkaisuin

Periaatteena on, että puiston sisäalue säilyy rauhallisen oleskelun ja käyskentelyn paikkana, ja ohikulkureitit sekä pyöräilyn pääreitit ohjataan alueen ympäri sen laitoja pitkin. Kulutukselle aroille alueille ei ohjata kulkua.

Reittien nykyiset ja/tai historialliset paikat ja leveydet vahvistetaan kaavalla. Puiston sisällä ne ovat puistokäytäviä ja kävelyreittejä (kaavassa jk, *Yleiselle jalankululle varattu alueen osa tai jk/h Yleiselle jalankululle varattu alueen osa, jolla huoltoajo on sallittu*). Osa olevista reiteistä on varustettu h1-merkinnällä *Alueen sisäiselle huoltoliikenteelle varattu alueen osa, jonka pintamateriaalin tulee olla historialliseen puistoon soveltuva*.

Puistoon sijoittuvien reittien tulee noudattaa nykyisiä tai historiallisia leveyksiä. Pintamateriaalin tulee olla sitomaton ja noudattaa historiallista ilmettä. Puistoa kiertävien pääpyöräilyreittien sekä sisääntulokujanteen moottoriajoneuvoille sallitun osan materiaalina voidaan käyttää asfalttia. Reittien ja nurmen tai istutettujen alueiden välisen rajauksen tulee olla historialliselle puistolle ominaisen ilmeen mukainen ilman rajaavia reunakiviä.

Puiston eteläosiin johtaneiden reittien uudelleen avaamista tutkittiin kaavan laadinnan yhteydessä. Päädyttiin kuitenkin siihen, ettei ole tarkoituksenmukaista esittää alueelle uusia reittejä edes vanhoja mukailleen. Kohteita joille ne ovat johtaneet, ei enää ole. Ohikulkureitit sekä pyöräilyn pääreitti ohjataan alueen ympäri sen laitoja pitkin, ja säilytetään Lippukallio rauhallisena näköalapaikkana sen historiallisen luonteen mukaan. Pohjoisosasta avataan uusi portti ja reitti, jotta kulku alueelle ja mahdolliselle kahvikioskille tai oleskelualueelle olisi vaivatonta. Yksityisluontoisemman käytön alueet kuten viljelypalsta-alue ja päärakennuksen sisäpihat voidaan aidata. Myös puistoalue aidataan ja suunnitellaan siten, että se on suljettavissa portein, eteläosalta esimerkiksi luonnonkivimuurilla, ja muualta alueen luonteeseen sopivalla aidalla.

Puistoalueen aitaamista koskevat seuraavat määräykset sekä määräykset ajo- ja jalankulkuporttien (apo, po) sijainnista:

rp Historiallisen puiston osana oleva, palstaviljelykäyttöön varattu alueen osa. Alue voidaan aidata max 0,8 m korkealla, historialliseen ympäristöön soveltuvalla läpinäkyvällä aidalla. Alue tulee säilyttää luonteeltaan pääosin avoimena.

Rakennettava aita. Puistoalueen ympäri mantereen puolella tulee rakentaa aita, joka suojaa historiallisen puiston aluetta läpikululta ja ilkivallalta. Aidan tulee olla ulkonäöltään historialliseen miljööseen soveltuva. Aidassa olevat portit on voitava sulkea. Sisääntulon yhteyteen voidaan sijoittaa puiston historiasta ja ominaispiirteistä kertova opastaulu.

Rakennettava aita tai muuri, jonka sijainti on ohjeellinen. Sen tulee olla ulkonäöltään historialliseen miljööseen soveltuva ja korkealuokkaista materiaalia.

PUISTOA LÄNSIVÄYLÄN PUOLELLA RAJAAVA MUURISEINÄ

Muuri suunnitellaan yhteistyönä taitelijan kanssa.

Muurin korkeus 2,5...3 m.

Materiaalivaihtoehtoja:

- rapattu harkko- tai tiilimuri
- valetu betonimuri / erikoisbetoni yhdistelmä
esim. sitevalubeeton / värimeroni / graafinen betoni / valoa läpäisevä betoni
- puukomposiitti (esim. Trespa) / betoni- yhdistelmä

Muurin eri puolilla on mahdollista käyttää eri materiaaleja

TRESPA

LITRACON

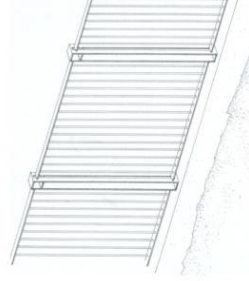
PUISTOA YMPÄRÖIVÄ AITA

Aidan korkeus n.1,70...1,90 m (korkeampi muurin puoleisella osalla).

Teräsrakenne, teräsprofiileista koostuvia elementeistä, inseroiduista levyistä tai näiden yhdistelmästä teräsohjien varaan rakennettu. Maalattu, sily tummanharmaa / musta ja puolikiiltävä.

Sisääntuloportti suunnitellaan yhteistyönä taitelijan kanssa.

Pääportin pylväät voivat olla harkkoista / tiilistä muuratut ja rapatut tai massiivikiviset.

VILJELYPALSTA-ALUETTA YMPÄRÖIVÄ AITA

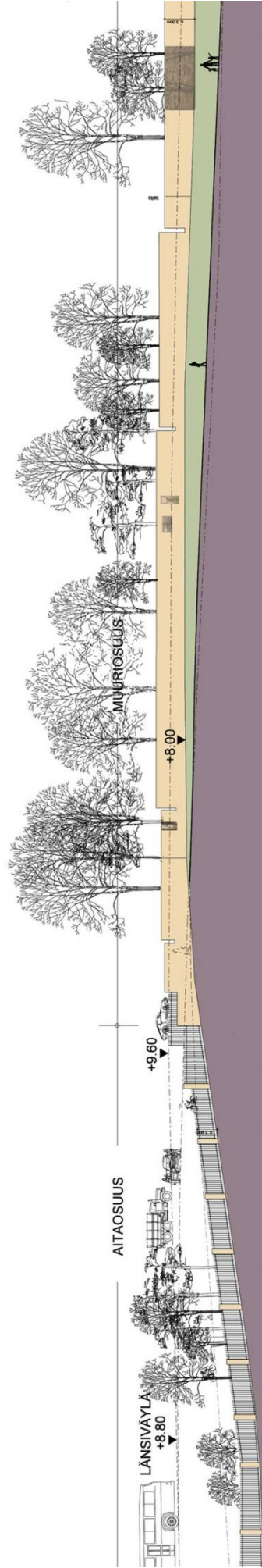
Aidan korkeus enintään 75 cm.

Aidan puurakenteinen, säleaita. Ei peittomaalattu.

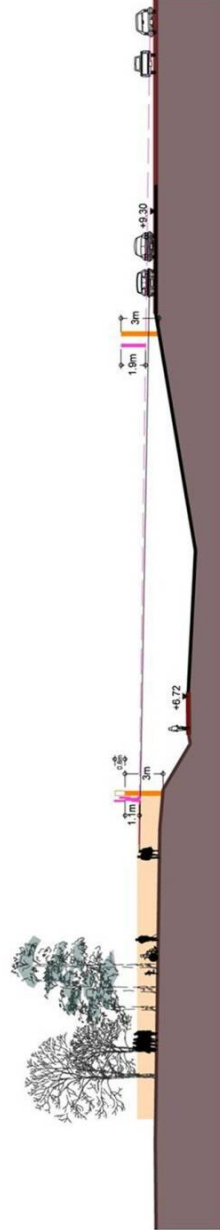

LAPINLAHDEN SAIRAALAPIUISTO, YLEISSUUNNITELMA ASEMAKAAVOITUKSEN POHJAKSI
MUURIN JA AITOJEN KORKEUS JA TYYPPI

MAISEMASUUNNITTELU
HEMGÅRD
Rovaniemi, 20103 FIN-02020 Rovaniemi
P. +358 9 421 4144 E. 09.021.4155

Sairaala-alueen rajaus eteläreunalta voidaan toteuttaa osittain muurina ja osittain läpinäkyvänä aitana. Alempi leikkaus kallion kohdalta osoittaa, että tehollista korkeutta melunsuojausta ajatellen ei pystytty toteuttamaan puiston puolella korkeus-suhteiden vuoksi.

Leikkaukset Maisemasuunnittelu Hemgård

Muurin mahdollisuutta toimia Länsiväylän melua estävänä rakenteena tutkittiin kaavaehdotuksen yhteydessä ja todettiin, ettei se ole mahdollista kuin varsin rajatuilta osin (ks. Ympäristöhäiriöt).

Määräyksissä todetaan lisäksi, että *Puistoalueelle ei saa sijoittaa mairnoksia. Alueelle tulee laatia opastussuunnitelma, jonka mukaan puistoon voidaan sijoittaa alueen historiasta sekä ominaispiirteistä kuten kasvillisuudesta ja toiminnoista kertovia opastauluja. Puistoalueelle mahdollisesti sijoittuva taide tms. tulee integroida osaksi muuta julkisen ympäristön suunnittelua. Puistoa ympäröivä aita ja muuri voidaan toteuttaa ympäristötaideprojektina.* Kaavan laadinnan yhteydessä ideoitii eteläreunan muuriin esim. historiasta kertovia kuviointeja graafiseen betoniin tms. Konsulttityössä esitetään myös eteläisen portin yhteyteen taideaihetta.

Päärakennuksen pihojen aitaamista koskee lisäksi:

hsp-1 Historiallisen sairaalarakennukseen kuuluva sisäpiha, joka on puutarhahistoriallisesti arvokas, ja joka tulee kunnostaa alkuperäistä vastaavaan asuun. Alue voidaan länsireunaltaan aidata puistoa vasten läpinäkyvällä aidalla, jonka tulee olla historialliseen miljööseen soveltuva.

hsp-2 Historiallisen sairaalarakennukseen kuuluva etupiha, johon tulee palauttaa alkuperäistä vastaava kiveys ja polkusommitelma. Alkuperäinen aita ja portit tulee säilyttää.

6. Teknisten ratkaisujen aiheuttamat haitat minimoidaan

Liikennetekniset ratkaisut, mittavimpana mahdollisesti eteläreunaan sijoittuva keskustatunnelin länsipään ajoyhteys, tulee sovittaa miljööseen mahdollisimman vähän tilaa vievinä siten, että niiden aiheuttamat haitat puiston arvoille ja käytettävyydelle minimoidaan (Kslk:n päätös 2004).

Kevyen liikenteen pääraitti puiston eteläreunalla pyritään saamaan käyttöolosuhteiltaan paremmaksi leventämällä sitä asemakaavan osoittamalla tavalla siten, että tällä hetkellä puistossa maanpinnalla oleva kaukolämpöputki voitaisiin sijoittaa pysyvästi väylän alle. Näin putken estevaikutus puistossa saadaan poistumaan ja puistoa voidaan suunnitella ja hoitaa kokonaisuutena.

Pysäköintipaikkoja osoitetaan ainoastaan kaava-alueella sijaitsevien rakennusten toiminnan kannalta välttämätön määrä. Venetsia-rakennuksen liikenne hoidetaan saattoliikenteenä.

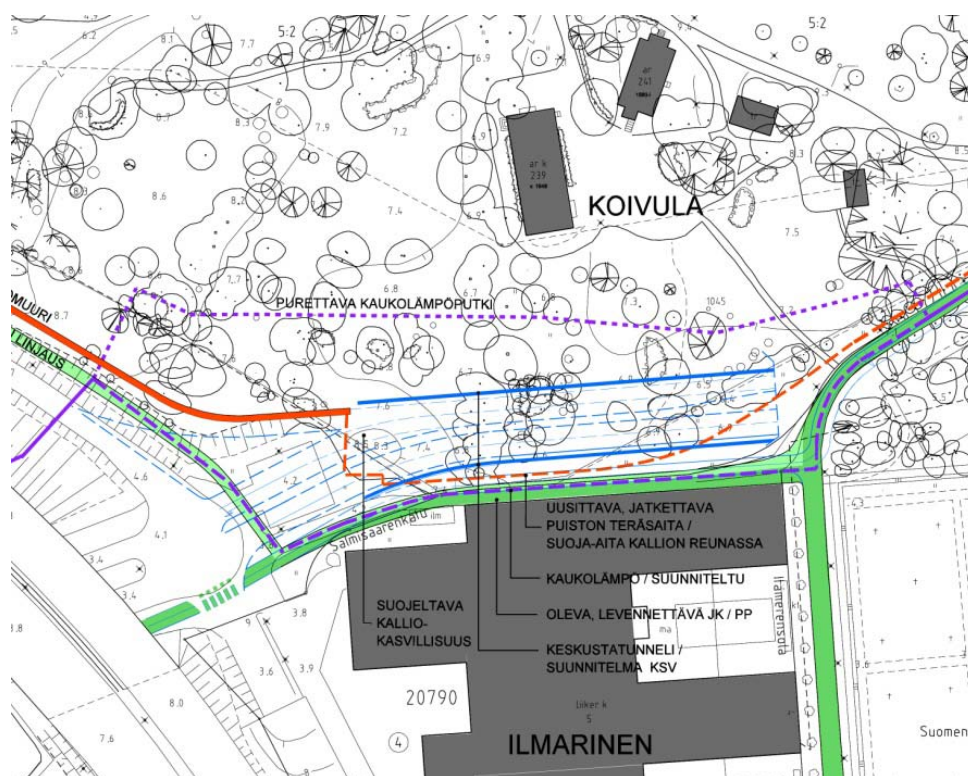
Birger Käcklundin raitin eteläisimmän osan päässä istutusalueella tällä hetkellä sijaitseva sähkökaappi esitetään siirrettäväksi Hietaniemen

hautausmaan muurin yhteyteen. Sitä koskee *Ohjeellinen sähkökaapin ja muiden teknisten tilojen rakennusala*. Sähkökaappi ja tekniset tilat on sovitettava puistoympäristöön siten, että sen kulttuurihistoriallinen arvo ei vähene.

Teknisiä rakennelmia (sähkökaappeja yms.) ei saa sijoittaa puistoon muualle kuin kaavassa on määrätty ja jollei paikkaa ole osoitettu, ne tulee ensisijaisesti integroida rakennusten yhteyteen. Tämä koskee myös esim. julkisia käymälöitä. Kaavassa osoitettua sähkökaapin paikkaa lukuun ottamatta tulee siis pyrkiä sijoittamaan muut mahdolliset vastaavat rakennelmat rakennusten yhteyteen.

Koko asemakaava-alueella on sijoitettava uudet rakenteet olevaa puustoa säästäen. Lisäksi määrätään, että *Maanalaiset tilat sekä maanpäälliset rakenteet on sijoitettava, louhittava ja lujitettava siten, ettei niistä tai niiden rakentamisesta aiheudu vahinkoa historiallisen puiston suojelu- arvoille, rakennuksille, rakenteille tai istutuksille*.

Teknisten ratkaisujen edellyttämät kaivulinjat tulee sijoittaa ensisijaisesti väylien ja puistoreittien alle, ja ne tulee toteuttaa siten, ettei niistä tai niiden rakennuttamisesta aiheudu vahinkoa historiallisen puiston suoje- luarvoille. *Kaukolämpöputkia ei saa sijoittaa maanpäällisesti puistoon vaan ne tulee sijoittaa kevyen liikenteen väylien alle*. Maanpäällinen kaukolämpöputki esitetään siirrettäväksi Ilmarisen talon pohjoispuolella kulkevan, levennettävän väylän alle louhimalla kalliota n. 3 m.

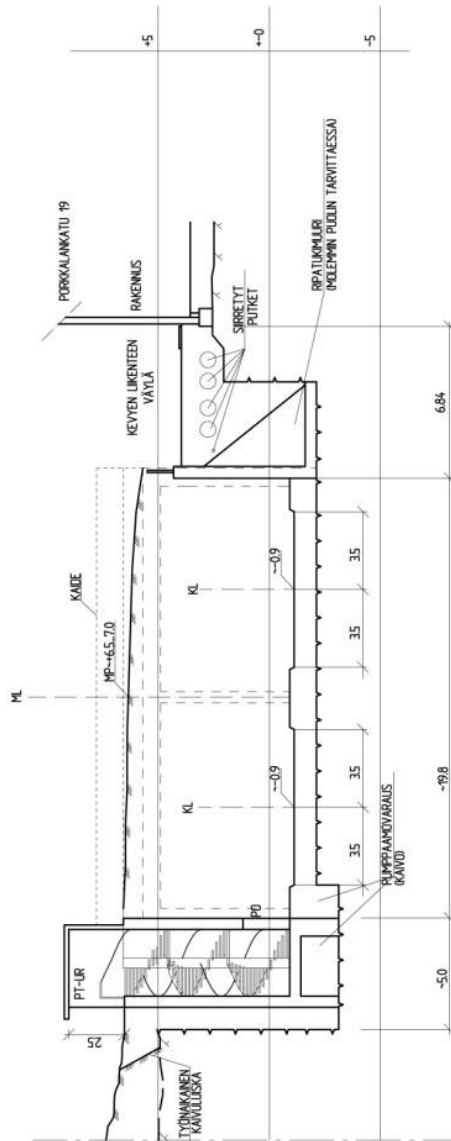

Maisemasuunnittelu Hemgård 2004

Keskustatunnelin vahvistamattoman asemakaavan alue, joka on myös pieneltä osaltaan laadittavan asemakaavan aluetta, on otettu huomioon varustamalla se merkinnällä ma-I *Alueen osa, jolle saa sijoittaa liikenneverkon maanalaisen osuuden. Alue tulee säilyttää puistomaisena tai kunnostaa historialliseen puistoon sopivaan asuun siten, että kaupunkikuvallisesti tärkeä, kevyen liikenteen reittiä reunustava puurivi säilyy tai palautetaan.*

Olemassaolevat yhteiskäyttötunneli ja johtokuja on merkitty kaavaan.

PL 145

KESKIVÄYLÄ	ORTTI TILA	TOIMITUS	VIHANNINEN KORTTIALUE	JURISTIN N°
SÄHKÖSUUNNITTELU			PROJEKTOIJAJ	
SIVONKORTTIALUE N° JA SUITE		PROJEKTOIN SUOJUS		
HELSINGIN KESKUSTATUNNELIN		TEKNISET TILAVARMAKSET JA POSTITUSKAT		
RAKENNETEKNINEN YLEISSUUNNITELMA		PORMESTARIN PL 145		
VÄHITTEITTO C		12000		
WSP		SIKUN N°	TUO N°	PER N°
WSP 12 Kesäkuu Oy		GEO	F141	331
Puh. 010 123 1111		TEKIJÄN TUOTO		
FAX 010 123 1110		LISÄTIEDOT: Viestikortti		
Puh. 010 123 1110		LISÄTIEDOT: Viestikortti		

Mitoitus

Muutosalueen pinta-ala on	198 127 m ² (19,8 ha)
josta vesialuetta	107 592 m ²
VP/s-alueetta	72 665 m ²
VL/s-alueetta	4 701 m ²
YS/s-korttelialuetta	11 349 m ²
YS-1-korttelialuetta	1 528 m ²
katualuetta	292 m ²
Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevat rakennukset	
yhteensä	10 588 k-m ²
- Lapinlahden sairaalan päärakennus	7 491 k-m ²
- Huoltorakennus	392 k-m ²
- Venetsia	929 k-m ²
- Omenapuutalo	82 k-m ²
- Alvila (ent. Koivula)	1 512 k-m ²
- Terapiatalo	182 k-m ²
Muut rakennukset	
- kahvikioski	15 k-m ²

Liikenne

Suunnittelualue liittyy katuverkkoon Lapinlahdentien kautta. Ajoyhteys tonteille hoidetaan yksisuuntaisesti Fahlanderin puistokujaa (sisääntulo) ja Lapinlahdenpolkua pitkin. Sairaalan kiertävä jalankulkuyhteys ja Lapinlahdenpolku ovat osa pelastusreittiä. Huoltoliikenteellä on pääsy rakennusten sisäänkäyntien läheisyyteen.

Pysäköintipaikkoja osoitetaan ainoastaan kaava-alueella sijaitsevien rakennusten toiminnan kannalta välttämätön määrä. Pysäköinti pyritään keskittämään ja sijoittamaan tarkoituksenmukaisesti niin puiston ja rakennusten käytön kuin suojeluarvojenkin kannalta. Pysäköintipaikkoja on kaavassa osoitettu korttelialueille ja osittain puistoalueelle. Määrästä ei ole annettu asemakaavamääräystä, mutta pysäköinnille varattujen alueen osien määrittämisperusteena on käytetty 1 ap/330 k-m². Mitoituksessa on huomioitu myös invapaikkojen tarve. Päärakennuksen eteläseinustalta poistetaan nykyiset pysäköintipaikat ja se voidaan kunnostaa oleskelua varten. Venetsia-rakennuksen liikenne hoidetaan saatto-liikenteenä.

Lisäksi lyhytaikaista vieraspysäköintiä on kaava-alueen ulkopuolella olevan, alueelle johtavan Lapinlahdentien molemmin puolin.

Puistoalueella maanpinnalla sijaitseva kaukolämpöputki esitetään sijoitettavaksi suunnittelualueen eteläreunalla olevan kevyenliikenteen päärainin alle leventämällä sitä noin kolme metriä. Raitti on nykyisin liian

kapea ja Itämerensolan risteyskohdassa näkemät ovat huonot, joten leventämisen myötä raitin käyttäjien turvallisuus paranee oleellisesti.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan 18.11.2004 hyväksymien suojeluperiaatteiden ja jatkosuunnitteluohjeiden mukaisesti liikennetekniset ratkaisut tulee sovittaa miljööseen mahdollisimman vähän tilaa vievinä siten, että niiden aiheuttamat haitat puiston arvoille ja käytettävyydelle minimoidaan. Keskustatunnelin alue on rajattu kaavan ulkopuolelle lukuun ottamatta eräitä maanalaisia osia kaava-alueen kaakkoisreunassa, joiden suhteen kaavalla ohjataan ainoastaan maanpäällisten osien käsittelyä. Tunnelin jatkosuunnittelun yhteydessä on tutkittava tarkemmin sen yhteensovittaminen puiston suunnittelun kanssa sekä kevyen liikenteen yhteyksien toteutuminen alueella ja puiston rajaaminen.

Kaavaan liittyvä liikennesuunnitelma (liite 13) oli kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyssä erillisenä asiana.

Luonnonympäristö

Kaava mahdollistaa alueen hoidon ja kunnostamisen historiallisen puiston periaattein sekä kasvillisuusarvojen säilymisen. (ks. kohta Yleisperustelu ja -kuvaus)

Suojelukohteet

Päärakennus, Venetsia-rakennus, Omenapuutalo-niminen asuinrakennus, saunan itäsiipi, jääkellari ja terapiatalo on suojeltu rakennussuojelulailla. Muut rakennukset ja puistoalue suojellaan asemakaavalla. (ks. kohta Yleisperustelu ja -kuvaus).

Yhdyskuntatekninen huolto

Kaava-alue on yhdyskuntateknisen verkoston piirissä.

Uuden huvimajan tai kahvikioskin mahdollinen vesihuolto voidaan toteuttaa tarvittaessa Hietaniemen hautausmaan huoltolinjoihin liittymällä erillisen sopimuksen mukaan. Alueen omiin huoltolinjoihin liittyminen ei ole tarkoituksenmukaista puiston suojelutavoitteiden valossa. Asiasta on alustavasti neuvoteltu Helsingin seurakuntayhtymän kanssa, mutta teknistä toteutusta ei ole tarkemmin tutkittu.

Maaperän rakennettavuus ja puhtaus

Kaava-alueella ei historiatietojen perusteella epäillä olleen sellaisia toimintoja, joista olisi saattanut aiheutua maaperän pilaantumista.

Ympäristöhäiriöt

Länsiväylän liikennemelun torjunta ei ole tehokkaasti toteutettavissa puistoalueella, minkä takia puistoalueen ja sinne sijoitettavien toimintojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon liikenteen ympäristöhäiriöt. Eri-tyisesti Länsiväylän välittömään läheisyyteen ei tule sijoittaa oleskeluun tai virkistäytymiseen tarkoitettuja toimintoja.

Melun leviämislaskelmat osoittavat, että välittömästi Länsiväylän pohjoispuolelle sijoitettavilla 1,5 m korkeilla melukaiteilla voidaan saavuttaa suurimmassa osassa aluetta alle 55 dB melutaso. Puistoalueelle sijoitettavilla esteillä meluntorjuntaa ei voida toteuttaa tehokkaasti. Länsiväylän meluntorjunta puiston kohdalla ei sisälly Uudenmaan ELY-keskuksen meluntorjuntaohjelmaan, joten melukaiteiden toteutuminen on hyvin epätodennäköistä.

Liitteenä 11 oleva melulaskelma osoittaa puiston reunan muurin vähäisen ja paikallisen vaikutuksen meluun. Lisäksi liitteessä 12 on esitetty periaateratkaisu, jolla melutaso saataisiin hyväksyttävälle tasolle.

Lapinlahden sairaalan ulkovaipan ja sen eri rakennusosien ääneneneristävyystarvetta on alustavasti arvioitu erillisessä selvityksessä hankesuunnittelun yhteydessä (*Helimäki akustikot, Lausunto 4232-6, 3.6.2009*). Säilyttävän korjauksen hankesuunnitelmalle on myönnetty 16.4.2010 rakennuslupa. Tämänhetkisin teknisin ratkaisuin ei pääarakennuksen ikkunoiden osalta ole suojelun puitteissa löydettävissä ratkaisua, jolla valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot voitaisiin saavuttaa.

Nimistö

Nimistötoimikunta päätti kokouksessaan 10.2.2010 esittää Lapinlahden sairaalan sisääntulokujan nimeksi Fahlanderin puistokuja (Fahlanders allé) sen istututtaneen sairaalan ensimmäisen yllääkärin mukaan, ja eteläisen ulosajokäytävän nimeksi Lapinlahdenpolku (Lappviksstigen), koska se jatkuu Lapinlahdenkatuna itään alueen ulkopuolella. Puiston nimeksi valittiin Lapinlahden sairaalapuisto (Lappvikens sjukhuspark) sen vakiintuneen nimen mukaisesti.

Valaistus

Kaavaehdotuksen valmistelun yhteydessä teetetyssä suunnitelmassa (Maisemasuunnittelu Hemgård) yhtenä osa-alueena tutkittiin valaistuksen toteuttamisen periaatteita alueella. Laaditut periaatteet toimivat lähtökohtana valaistuksen jatkosuunnittelulle alueella.

Periaatteena on, että alue hahmottuu yöllisessä kaupunkimaisemassa valaistujen pääreittien ja Länsiväylän rajaamaksi, pehmeästi valaistuksi

välivyöhykkeeksi siten, ettei synny liian suurta kontrastia merenlahden ja hautausmaan valaistusoloihin. Koska kaavan tavoitteena voidaan pitää puiston pitämistä suljettuna valvomattomina aikoina eikä se muulloinkaan ole läpikulkupaikka, riittää pääreittien ja niiden varrella olevien erikoiskohteiden valaisu. Tavoitteena on alueen käyttäjien turvallisuus, häikäisyn välttäminen ja valaistustason hämärtyminen asteittain rantaan päin siirryttäessä. Reittien päätteellä on ajateltu olevan jokin valaistu kohde (esim. päärakennuksen ja Venetsian julkisivut, pohjoinen paviljonki) tai valaistu seinä (esim. Länsiväylää vasten esitetty muuri).

Valaistuksen periaatteet on selostettu tarkemmin ja havainnollistettu liitteissä 16 ja 17.

Kaavamääräyksissä valaistuksesta todetaan, että Asemakaava-alueelle on laadittava valaistuksen sekä kalustuksen kokonaissuunnitelma osana historiallisen puiston yleissuunnitelmaa ja rakennuksia koskevaa suunnittelua. Suunnitelma tulee laatia yhteistyössä Museoviraston ja kaupunginmuseon kanssa. Puistossa valaistaan reitistö ja toiminta-alueet, parannetaan turvallisuutta ja luodaan miellyttävää tunnelmaa. Eriyisvalaistuksella voidaan korostaa rakennusten julkisivuja ja puiston yksityiskohtia kuten kasvillisuutta. Luonnonmukaisella rantavyöhykkeellä vältetään voimakasta valaistusta. Valaistuksessa käytettävän värin-toiston tulee olla laadukasta. Valaisinkalusteiden on oltava muotoilultaan korkeatasoisia sekä ilmeeltään ja mittakaavaltaan historialliseen miljööseen soveltuvia.

5

ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET

Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Kaava turvaa alueen historia- ja maisema-arvojen säilymisen. Kaavan toteuttamisella ei ole merkittäviä muutosvaikutuksia. Esitettyjen suunnitteluratkaisujen toteutumisen myötä kaupunkikuva eheytyy ja muuttuu puistomaisemmaksi. Historiallinen puisto voidaan kunnostaa, se rajataan selkeästi ympäristöstään ja sen sisääntuloa jäsennetään, ja alueen käyttöä haittaava kaukolämpöputki voidaan sijoittaa pysyvästi pois puiston alueelta. Pohjoisosan uuden paviljongin toteutuminen toisi uuden kerroksen ja tulkinnan paikan arvoista historialliseen maisemaan ja monipuolistaisi alueen virkistystarjontaa, samoin kuin uudet laiturit ja puiston kunnostuksen myötä syntyvät oleskelupaikat. Alueelle esitetty uusi toiminta on sopuosinnussa alueen alkuperäisen toiminnan kanssa ja luo edellytykset alueen historiallisen identiteetin säilymiselle.

Vaikutukset liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen

Kaavan toteuttamisella ei ole vaikutusta moottoriajoneuvoliikenteeseen. Jalankulku- ja pyöräilyolosuhteet paranevat, kun suunnittelualueen etelälaidalla olevaa kapeaa kevyen liikenteen pääreittiä voidaan leventää. Lisäksi alueelle saadaan uusia virkistysreittejä jalankulkijoille.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön (viihtyvyys, liikkumismahdollisuudet, virkistysmahdollisuudet)

Suunnitelmassa esitettyjen oleskelu- ja virkistäytymispaikkojen toteutuminen monipuolistaisi alueen virkistystarjontaa. Pohjoisen reitin avaaminen parantaa alueen saavutettavuutta, ja sitä kautta liikkumis- ja virkistysmahdollisuuksia koko alueella. Jalankulku- ja pyöräilyreitien leventäminen alueen eteläisimmässä osassa parantaa liikkumisturvallisuutta ja orientoituvuutta, samoin kuin sisääntuloaukion kunnostaminen.

6

SUUNNITTELUN VAIHEET

Vireilletulo, osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja vuorovaikutus

Kaavoitustyö on tullut vireille kaupungin aloitteesta. Vireilletulosta on ilmoitettu osallisille kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kirjeellä, jonka mukana lähetettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma (päivätty 13.11.2008).

Vireilletulosta ilmoitettiin myös vuoden 2009 kaavoituskatsauksessa.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteenä olevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Sitä sekä kaavan lähtökoh-
tia ja tavoitteita esiteltiin yleisötilaisuudessa 8.12.2008.

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi 18.11.2004 puiston suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun periaatteet.

Asemakaava- ja asemakaavan muutosluonnos ja selostusluonnos olivat nähtävänä kaupunkisuunnitteluvirastossa 10.5.–28.5.2010.

Viranomaisyhteistyö

Kaavan ja kaavamuutoksen valmistelun yhteydessä on tehty yhteistyötä Museoviraston, Helsingin Energian, Helsingin seurakuntayhtymän, Helsingin kaupungin rakennusviraston, pelastuslaitoksen, liikuntaviraston, ympäristökeskuksen, kiinteistöviraston, kaupunginmuseon ja sosiaaliviraston kanssa. Kaavasta pidettiin maankäyttö- ja rakennuslain 66§ mukainen viranomaisneuvottelu 26.8.2010. Kaavaa pidettiin pää-

osin hyvin valmisteltuna. Kaavamääräyksiin esitettiin eräitä tarkennuksia, jotka on otettu huomioon, ja alueen melutilanteesta edellytettiin keskustelua ELY:n liikenneosaston kanssa.

Viranomaisten kirjalliset kannanotot (kolme OAS-vaiheessa ja yksi luonnosvaiheessa) kohdistuivat mm. rakennusten ja puiston käytön yhteensovittamiseen, puutarhapalstan varaamiseen vaikeavammaisille sekä Museoviraston ja kaupunginmuseon työnjakoon. Museovirasto toteaa OASia koskevin mielipiteinään alueen suojelulliset arvot kaavan lähtökohtina tuodun selkeästi esiin ja toivoo puiston suojeluarvojen osoittamista kaavassa selkein suojelumerkinnöin ja -määräyksin, mutta pitää sinänsä hyvää tavoitetta julkisesta puistosta mahdollisesti ristiriitaisena rakennusten tulevan käytön kanssa.

Kannanotot on otettu kaavan laadinnassa huomioon. Julkisen puistokäytön ja rakennusten yksityisluontoisemman käytön välisiin mahdollisiin haasteisiin on pyritty vastaamaan kaavassa mm. aitaamista ja reittejä koskevin määräyksin. Viljelypalsta-alueen vähäinen laajentaminen on osoitettu kaavassa.

Esitetyt mielipiteet

Kaavan valmisteluun liittyen on asemakaavaosastolle saapunut kirjeitse 7 mielipidettä, joista 1 koski osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ja 6 asemakaavan muutosluonnosta. Lisäksi suullisia mielipiteitä on esitetty keskustelutilaisuudessa ja puhelimitse. Ennen ehdotuksen lautakuntakäsittelyä vastaanotettiin lisäksi sähköpostitse kansalaisaloite.

Mielipiteet kohdistuivat pääosin puiston suojeluarvojen ja nykyistä julkisemman käytön sekä toisaalta rakennusten tulevan käytön väliseen suhteeseen. Alueen arvojen ja rauhaisan luonteen säilymisestä kannettiin huolta. Kaavan tavoitteita pidettiin pääosin hyvinä lähtökohtina suunnittelulle. Luonnoksesta saaduissa mielipiteissä neljässä vastustettiin kahvikioskia luonnonarvojen nojalla. Kansalaisaloitteessa toivotaan terapeutista puistoa ja vastustetaan pohjoisen sisääntulon avaamista alueelle.

Mielipiteet on kaavoitustyössä otettu huomioon siten, että pohjoisosaan esitettyä paviljongin rakennusala on pienennetty ja suojelumääräyksiä tarkennettu. Julkisen puistokäytön ja rakennusten yksityisluontoisemman käytön välisiin mahdollisiin haasteisiin on pyritty vastaamaan kaavassa mm. aitaamista ja reittejä koskevin määräyksin.

Muistutus ja lausunnot sekä nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset

Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotus oli julkisesti nähtävillä 10.6.–11.7.2011.

Ehdotuksesta tehtiin yksi muistutus. Ehdotuksesta ovat antaneet lausuntonsa sosiaalilautakunta, yleisten töiden lautakunta, ympäristölautakunta, rakennuslautakunta, kaupunginmuseo, Museovirasto, HSY:n vesihuolto, Helsingin Energia -liikelaitos, Helen Sähköverkko Oy ja Uudenmaan ELY-keskus. Kiinteistöviraston taholta on ilmoitettu, ettei kiinteistövirastolla ole huomauttamista kaavaehdotuksesta.

Muistutuksessa pidettiin asemakaavaehdotuksen mukaista, pohjoiseen niemekkeeseen suunniteltua kahvikioskin sijoituspaikkaa epäsovivana, ja ehdotettiin Venetsia-rakennuksen pohjakerroksen ottamista käsitteilyyn kahvilan sijoituspaikkana. Terapeuttisen puiston ja rauhallisen virkistysalueen aikaansaamisen katsottiin edellyttävän pohjoisen sisäenkäynnin poistamista kaavasta.

Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotukseen on muistutuksen johdosta tehty seuraavat muutokset:

- esitettyä kahvikioskin rakennusala on pienennetty 30 m²:stä 15 m²:iin ja määräystä on täsmennetty myös rakennelman luonteen osalta seuraavasti: *"Ohjeellinen rakennusala, jota lähiympäristöineen kehitetään oleskelupaikaksi, ja jolle saadaan sijoittaa maksimissaan 15 m²:n suuruinen taideteoksenomainen rakennelma (huvimaja, kahvikioski tai katos). Rakennelman tulee olla ilmeeltään kevyt ja paviljonkimainen. Rakennelman ja siihen mahdollisesti liittyvän oleskelualueen tulee olla historialliseen puistoon soveltuvia. Toimintaan liittyvää oleskelualueetta ei saa aidata ja sen pintamateriaalin tulee olla sitomaton ja yleisilmeeltään puistomainen."*

Kaavan tavoitteena on alueen virkistysmahdollisuuksien ja käytettävyyden parantaminen julkisena puistona. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi pohjoinen sisääntulo säilytetään kaavassa, ja pohjoista niemekettä kunnostetaan oleskelualueeksi. Aitaaminen ja sulkemiskäytännöt helpottavat valvontaa ja mahdollistavat erilaisten käyttäjäryhmien virkistämisen alueella.

Lausunnot olivat puoltavia. Kaavaa pidettiin pääsääntöisesti hyvin ja yhteistyössä valmisteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Kahdessa lausunnossa (ympäristölautakunta, yleisten töiden lautakunta) suhtauduttiin kriittisesti esitetyn kahvikioskin sijaintipaikkaan. Yleisten töiden lautakunta toivoi tarkennuksia ko. rakennusalaan koskeviin määräyksiin, samoin kuin huoltoon, aitaamiseen ja valaistukseen liittyviin kysymyksiin. Rakennuslautakunta toivoi lisäksi tarkennuksia mm. huoltoon ja palveluita koskeviin määräyksiin. Ympäristölautakunta piti melusteiden rakentamista välttämättömänä. ELY-keskus piti esitettyä ratkaisua melun osalta hyväksyttävänä, mutta esitti melutilanteen ratkaisumahdollisuuksista esim. kaava-alueen laajentamalla käytävän vielä keskustelua ennen kaavaehdotuksen hyväksymistä. Helsingin Energia katsoi kauko-

lämpöjohdon siirron kustannusten johtuvan kaavan toteuttamisesta, ja edellyttää kaavaan ehdon, että kaukolämpöjohtoa ei tarvitse siirtää ennen kuin sille on osoitettu pysyvä sijoituspaikka. Johtoalue toivottiin merkittävän kaavaan.

Kaavan päätarkoitus on arvokkaan ympäristön säilyttäminen ja sen toiminnan kehittämisen mahdollistaminen, eikä alueen käyttötarkoitus muutu. Puiston viihtyisyyden lisäämiseksi ei ole taloudellisia mahdollisuuksia toteuttaa melusteita, joten yksityiskohtaisempia keskusteluja kaava-alueen laajentamisesta tai melun ratkaisumahdollisuuksista ei tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista käynnistää.

Siirrettävät kaukolämpöputket on mahdollista sijoittaa siten, että mahdollisen keskustatunnelin toteuttamisen yhteydessä siirtoa ei enää tarvita.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 13.3.2012, että asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotusta tarkistetaan lausuntojen ja muistutuksen johdosta seuraavasti:

- esitettyä kahvikioskin rakennusala on pienennetty 30 m²:stä 15 m²:iin ja rakennusala koskevaa määräystä on täsmennetty siten, että kyseessä on taideteoksenomainen rakennelma ja oleskelupaikka
- rakennettavaa aitaa koskevasta määräyksestä on poistettu maininta "yöajaksi"
- valaistusta koskevaa määräystä voimakkaan valaistuksen välttämiseksi rantavyöhykkeellä on tarkennettu lisämääräyksellä "Luonnonmukaisella"
- kaavakarttaan on lisätty johtoaluemerkintä.

Muut muutokset

- VP/s-alueen määräyksen säilyttämistä, kunnostamista ja palauttamista koskevaan lauseeseen on lisätty kohta "maastonmuodot"
- teknisten rakenteiden sijoittamista koskevissa kaupunkikuvallisissa ohjeissa olevaan, olevan puuston säästämistä koskevaan kohtaan on lisätty kohta "maisematilaa" ja "maastoa" säästäen
- YS/s-aluetta koskevaan määräykseen on lisätty kohta "Rakennuksiin saa lisäksi sijoittaa yleisölle avoinna olevia kah-

vila- ja muita julkisia tiloja rakennusten historialliseen luonteeseen sopivalla tavalla"

- "vettä läpäiseviä" pintamateriaaleja koskeviin määräyskohtiin on muutettu termi "sitomaton".

7 KÄSITTELYVAIHEET

Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotus esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 5.5.2011 ja se päätti puoltaa asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymistä.

Esittelijä muutti ehdotustaan siten, että asemakaavakartassa ja asemakaavamääräyksessä palstaviljelykäyttöön osoitetun alueen rajaus muutettiin pistekatkoviivaksi ja siten sitovaksi.

Kaupunkisuunnittelulautakunta on 13.3.2012 muuttanut asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotusta.

Helsingissä 13.3.2012

Olavi Veltheim

LAPINLAHDEN SAIRAALAN ALUEEN ASEMAKAAVA JA ASEMAKAAVAN MUUTOS OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

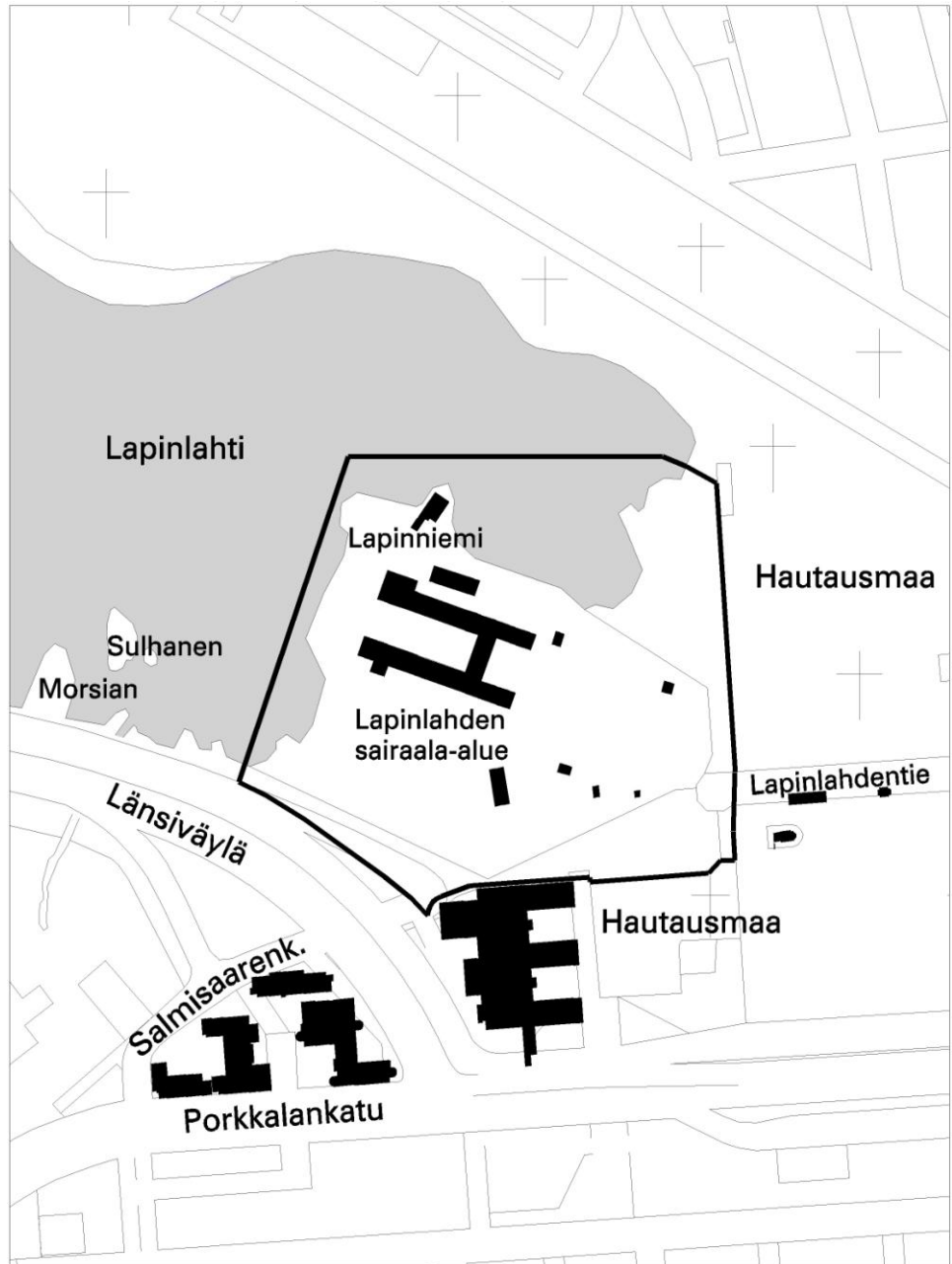
Suunnittelualue

Lapinlahden sairaalan alue sijaitsee länteen avautuvalla kallioisella niemellä Hietaniemen hautausmaan ja Länsiväylän välissä.

Suunnittelualueeseen kuuluu koko puistomainen alue rakennuksineen. Alue rajautuu lounaassa Länsiväylään, etelässä KTY-tonttiin 20790 (Yleisten rakennusten korttelialue) ja Suomen Kaartin hautausmaahan, idässä Hietaniemen Vanhaan luterilaiseen hautausmaahan ja muilta osiltaan Lapinlahti-nimiseen merenlahteen.

Historiaa ja nykytilanne

Lapinlahden sairaalan puisto sairaalarakennuksineen on ainutlaatuinen 1800-luvulta säilynyt sommitelmakokonaisuus. Alkuperäisessä käytössään sairaalarakennus ympäröivine puistoinen oli vanhin Suomessa ja kuuden vanhimman joukossa maailmassa. Puisto on rakennettu potilastyönä 1840–1880. Ylilääkärien johdolla alueesta muodostui runsaslajinen ja harvinaisuuksia sisältävä.

24.11.2008

Lapinlahden sairaala toimi mielenterveyslaitoksena vuoteen 2006 saakka. Nykyisin alue on kaupungin hallinnassa.

Sairaalan päärakennus vuodelta 1841 on C.L. Engelin suunnittelema. Alueella sijaitsee lisäksi yhteensä yhdeksän piharakennusta. Päärakennuksessa toimii HYKSin syömishäiriöyksikkö ja Oulunkylän perhetukikeskus. Koivula-nimisessä 1950-luvulla rakennetussa piharakennuksessa toimii nuorten mielenterveyskuntoutujien asuntola.

Sairaala-alueen alkuperäisestä alueesta ja sommitelmasta puistoineen on säilynyt noin 8 ha eli alle puolet. Sellaisenaankin se on kuitenkin tärkeä esimerkki 1800-luvun maisemapuistosta sekä osa terapiatyön perinnettä.

Mitä alueelle suunnitellaan

Lapinlahden sairaalan alue puistoineen on kokonaisuutena arvokas niin rakennustaiteellisesta, historiallisesta, kaupunkikuvallisesta, virkistykellisestä kuin maisemallisestakin näkökulmasta. Kokonaisuus on tarkoitus suojella asemakaavalla ja mahdollistaa suojeluarvoihin sopiva toimintojen kehittäminen. Sairaalarakennuksia ympäröivä puisto on tarkoitus asemakaavoittaa julkiseksi puistoksi. Lisäksi asemakaavassa pyritään luomaan edellytykset rakennusten tulevalle käyttöle tarkoituksenmukaisesti siten, että kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyvät.

Aloite

Asemakaavan laatiminen on tullut vireille kaupunkisuunnitteluviraston aloitteesta.

Maanomistus

Helsingin kaupunki omistaa alueen ja rakennukset, paitsi Koivula-rakennuksen, jonka omistaa Y-säätiö.

Kaavatilanne

Pääosassa suunnittelualuetta ei ole asemakaavaa. Osalla eteläreunaa ovat voimassa seuraavat asemakaavat: 11140 vuodelta 2005 (Salmisaari), 10590 vuodelta 1998 (Ilmarisen tontti), 8661 vuodelta 1982 (Suomen kaartin hautausmaa) sekä 6044 (maalainen kaava) vuodelta 1968.

Helsingin Yleiskaava 2002:ssa alue on merkitty hallinnon ja julkisten palvelujen alueeksi. Yleiskaavan mukaan aluetta kehitetään hallinnon, julkisten palvelujen, korkeakoulutuksen ja ympäristöhaittoja aiheuttamattomien toimitilojen, asumisen ja virkistykseen käyttöön sekä alueelle tarpeellisen yhdyskuntateknisen huollon ja liikenteen käyttöön. Ympäröivät rannat on merkitty kaupunkipuistoksi, jota kehitetään monipuolisena toiminta-, kohtaamis-, kulttuuri- ja luontoympäristöinä.

Koko asemakaava-alue on lisäksi yleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävää aluetta.

Helsingin yleiskaava 2002:n mukaan alueen eteläreunassa on varaus pääliikenneverkon maanalaiselle osuudelle (keskustatunnelin länsipään ajoyhteys).

Uudenmaan maakuntakaavassa Lapinlahden sairaalan alue on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien maisema- ja kulttuuriarvojen säilyminen.

Maakuntakaavassa on myös Länsiväylän ja Sörnäisten rantatien eteläpäähän välillä maanalaisen moottoriväylän merkintä.

Muut suunnitelmat ja päätökset

Päärakennus on suojeltu rakennussuojelulailla vuonna 1993 (Uudenmaan lääninhallitus, vahvistettu ympäristöministeriössä 1994). Samassa yhteydessä suojeltiin rannassa sijaitseva Venetsia-rakennus vuodelta 1895, Omenapuutalo-niminen asuinrakennus, saunan itäsiipi, jääkellari ja terapiatalo. Rakennusten suojelun yhteydessä Museovirasto katsoi, että myös puistoalue tulisi suojella rakennussuojelulain nojalla. Tehdyn päätöksen mukaan puistoalueen suojelukysymykset tulee ottaa huomioon valmisteltavassa asemakaavassa. Kaupunginhallitus on antanut samansisältöisen lausunnon vuonna 2000.

Lapinlahden sairaala-alue sisältyy Museoviraston *Rakennettu kulttuuriympäristö, valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt* -luetteloon (RKY-1993 - tietokanta).

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 18.11.2004 hyväksyä puiston jatkosuunnittelun periaatteet, joiden mukaan kaikissa alueelle kohdistuvissa hankkeissa tulee ottaa huomioon puistoalueen kulttuurihistorialliset, virkistykelliset, kaupunkikuvalliset ja maisemalliset arvot sekä kasvillisuusarvot, tavoitteena niiden säilyttäminen ja vahvistaminen. Puistoalue tulee pyrkiä suojelemaan kokonaisuutena ja kehittää osa-alueita niiden erityisluonteen mukaisesti. Maisematiloja, maastonmuotoja, kasvillisuutta ja rakenteita tulee vaalia ja tarpeen mukaan kunnostaa puiston kaikissa osissa.

Sairaalan rakennusten tulevasta käytöstä on laadittu vuonna 2008 kaupungin toimesta hankesuunnitelma, jonka mukaan alueelle ei esitetä lisärakentamista. Peruskorjaus on aikataulutettu valmistuvaksi

vuonna 2012, jonka jälkeen alueelle sijoituisi Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen toimintoja kuten Pihkapuiston perhetukikeskus ja kehitysvammaisten ryhmäasuntoja.

Tehdyt selvitykset

Suunnittelualueetta koskevia selvityksiä:

- Lapinlahden sairaalan puistoalueen historiallinen selvitys (Maisemasuunnittelu Hemgård, KSV 2002:7)
- Lapinlahden sairaala-alueen puu- ja ruohovartinen kasvillisuus ja kasvisto (HKR 2000:11)
- Lapinlahden sairaalan puistoalue, suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus (Maisemasuunnittelu Hemgård, KSV 2004:4)
- Lapinlahden sairaalan viheralueiden hoito- ja kehittämissuunnitelma (Maisemasuunnittelu Hemgård, HKR 2006)
- Lapinlahden sairaalan suunnittelu ja rakennustyön toteutus (Rosén, Helena, Pro Gradu-työ 1988, Taidehistorian laitos, Helsinki)
- Kuntoarviot rakennuksista Vaja, Venetsia, Terapia-talo, Omenapuutalo (HKR 2002)
- Lapinlahden sairaala, säilyttävä korjaus, hankesuunnitelma (alustava versio) 2008, Helsingin kaupunki, Tilakeskus, Sosiaalivirasto, HUS
- Lapinlahden sairaala, käytettävyysselvitys (SOSTER ja HKR –Rakennuttaja 2007)

Vaikutusten arviointi

Kaupunkisuunnitteluvirasto (ja tarvittaessa) muut asiantuntijat arvioivat kaavan toteuttamisen vaikutuksia kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön, rakennettuun ympäristöön sekä ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön (viihtyvyys,

liikkumismahdollisuudet, virkistysmahdollisuudet) kaavan valmistelun yhteydessä.

Kaavan valmisteluun osallistuminen

Aloituvaihe

Mielipiteet suunnittelun lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta tulee esittää viimeistään 2.1.2009.

Keskustelutilaisuus on 8.12.2008 klo 18–20 Lapinlahden sairaalan päärakenuksen auditoriossa. Kaavan valmistelijat ovat tavattavissa kaupunkisuunnitteluvirastossa sopimuksen mukaan.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä luonnos suunnitteluperiaatteista ovat esillä 1.12.2008–2.1.2009:

- kaupunkisuunnitteluvirastossa, Kansakoulukatu 3, 1. krs aula
- www.hel.fi/ksv (kohdassa "Nähtävänä nyt").

Valmisteluvaihe

Asemakaavaluonnos laaditaan vuoden 2009 aikana. Luonnoksen nähtävillä olosta ilmoitetaan kirjeillä, lehti-ilmoituksella sekä viraston Internet-sivuilla ja siitä on mahdollisuus esittää mielipiteensä. Viranomais- ja muu asiantuntijayhteistyö järjestetään erillisin neuvotteluin.

Ehdotusvaihe

Kaavaluonnoksen ja saadun palautteen pohjalta valmistellaan kaavaehdotus. Tavoitteena on, että ehdotus esitellään kaupunkisuunnittelulautakunnalle vuoden 2010 aikana.

Lautakunnan puoltama ehdotus asetetaan julkisesti nähtäville ja siitä pyydetään viranomaisten lausunnot. Kaavaehdotuksesta voi tehdä muistutuksen nähtävilläoloaikana.

Tavoitteena on, että kaavaehdotus on kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltävänä vuoden 2010 aikana.

Ketkä ovat osallisia

Alueen suunnittelussa osallisia ovat:

- Helsingin seurakuntayhtymä
- alueen ja lähialueiden maanomistajat, asukkaat ja yritykset sekä puiston ja vesialueen käyttäjät
- seurat, yhdistykset: Helsingin kaupunginosayhdistys HELKA, Kampin kaupunginosayhdistys, Ruoholahti – Jätkäsaari -seura ry, Töölö-seura ry, Jätkäsaariseura JS, Pro Lapinlahti ry, Puutarhataiteen Seura ry, Suomen maisema-arkkitehtiliitto MARK ry
- Helsingin Yrittäjät
- kaupungin asiantuntijaviranomaiset: kaupunginmuseo, rakennusvirasto, rakennusvalvontavirasto, sosiaalivirasto, liikuntavirasto, kiinteistövirasto, kulttuuriasiainkeskus, ympäristökeskus, Helsingin Vesi, Helsingin Energia, Pelastuslaitos
- muut asiantuntijaviranomaiset: Museovirasto

Mistä saa tietoa

Suunnittelun etenemistä voi seurata kaupunkisuunnitteluviraston internet-palvelusta: www.hel.fi/ksv kohdassa Suunnitelmat kartalla.

Suunnittelun etenemisestä sekä osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan:

- kirjeillä osallisille
- Helsingin Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa, Metro -lehdessä
- www.hel.fi/ksv (kohdassa Nähtävänä nyt)

Asemakaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta tiedotetaan kuulutuksella, joka julkaistaan Helsingin Sanomissa, Huf-

vudstadsbladetissa, Metrossa sekä viraston Internet-sivuilla (www.hel.fi/ksv).

Mielipiteet

Kirjalliset mielipiteet tulee toimittaa osoitteeseen:

Kaupunkisuunnitteluvirasto, kirjaamo
PL 2100, 00099 Helsingin kaupunki
(käyntiosoite Kansakoulukatu 3)

tai faksi 310 37378
tai sähköposti kaupunkisuunnittelu(a)hel.fi

Mielipiteensä voi esittää myös suullisesti kaavan valmistelijalle.

Kaavaa valmistelevat

toimistopäällikkö Maria Jaakkola
puhelin 310 37244
sähköposti maria.jaakkola(a)hel.fi

arkkitehti Riitta Salastie
puhelin 310 37218
sähköposti riitta.salastie(a)hel.fi

arkkitehti Kirsi Rantama
puhelin 310 37207
sähköposti kirsi.rantama(a)hel.fi

liikennesuunnittelija Kaisa Lahti
puhelin 310 37135
sähköposti kaisa.lahti(a)hel.fi

teknistaloudellinen suunnittelija
Kati Immonen
puhelin 310 37254
sähköposti kati.immonen(a)hel.fi

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	091 Helsinki	Täyttämispvm	09.05.2011
Kaavan nimi	Lapinlahden sairaala-alue		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	05.05.2011
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	24.11.2008
Hyväksymispykälä		Kunnan kaavatunnus	09112046
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	19,8127	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	19,1389
Maanalaisien tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	0,6738

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	19,8127	100,0	10764	0,05	19,1389	
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	1,2877	6,5	9395	0,73	1,2877	
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	7,7366	39,0	1369	0,02	7,7366	
R yhteensä						
L yhteensä	0,0292	0,1			0,0292	
E yhteensä					-0,6738	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä	10,7592	54,3			10,7592	

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,0880	0,4			

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä	8	10734	8	10734

Alamerkinnt

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	19,8127	100,0	10764	0,05	19,1389	
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	1,2877	6,5	9395	0,73	1,2877	
YS-1	0,1528	11,9	1512	0,99	0,1528	
YS/s	1,1349	88,1	7883	0,69	1,1349	
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	7,7366	39,0	1369	0,02	7,7366	
VL/s	0,4701	6,1			0,4701	
VP/s	7,2665	93,9	1369	0,02	7,2665	
R yhteensä						
L yhteensä	0,0292	0,1			0,0292	
Kadut	0,0180	61,6			0,0180	
Katuauk./torit	0,0112	38,4			0,0112	
E yhteensä					-0,6738	
EV					-0,6738	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä	10,7592	54,3			10,7592	
W/s	10,7592	100,0			10,7592	

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,0880	0,4			
ma-l	0,0880	100,0			

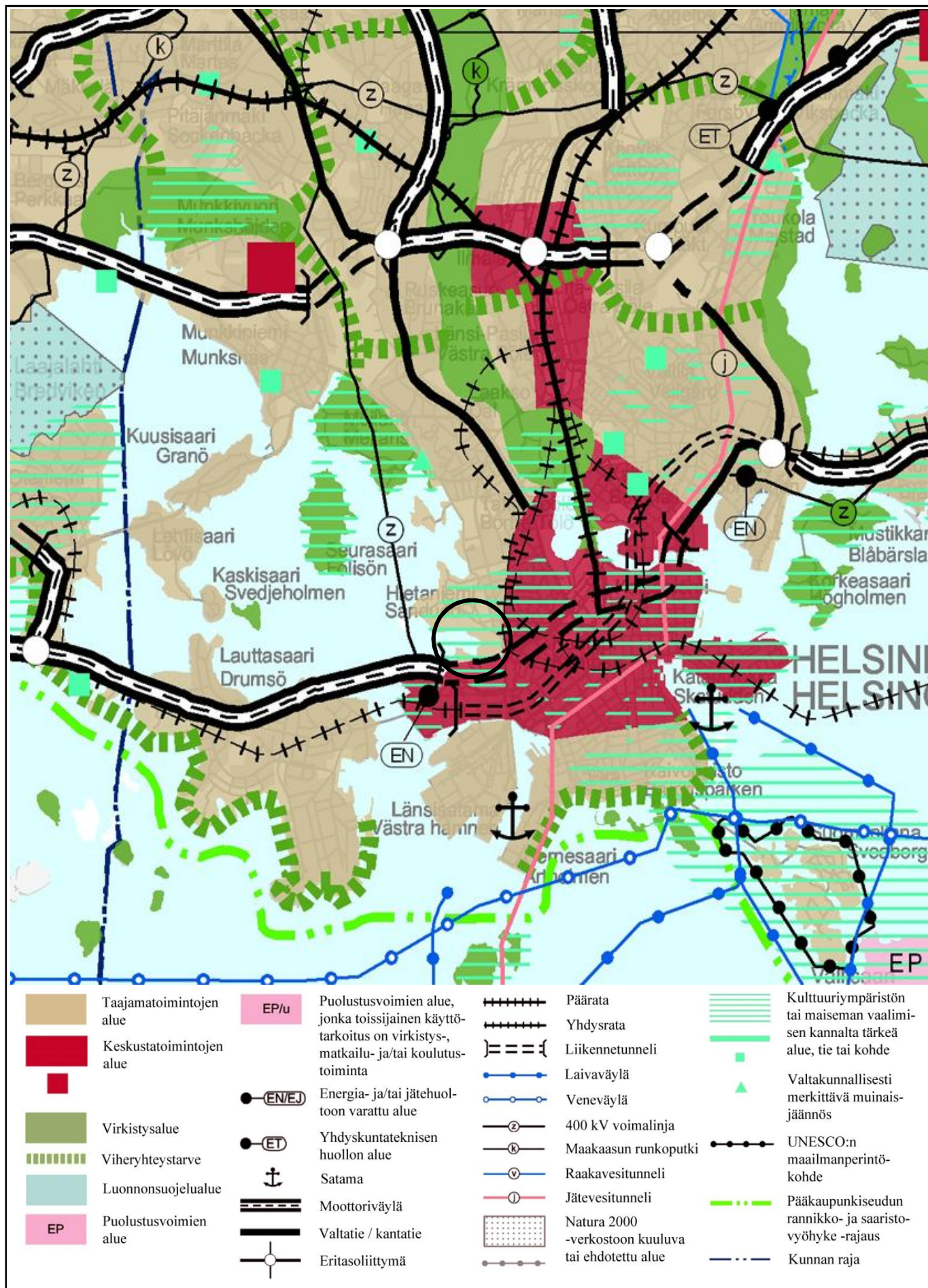
Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä	8	10734	8	10734
Asemakaava	8	10734	8	10734

LAPINLAHDEN SAIRAALA-ALUE
Havainnekuva

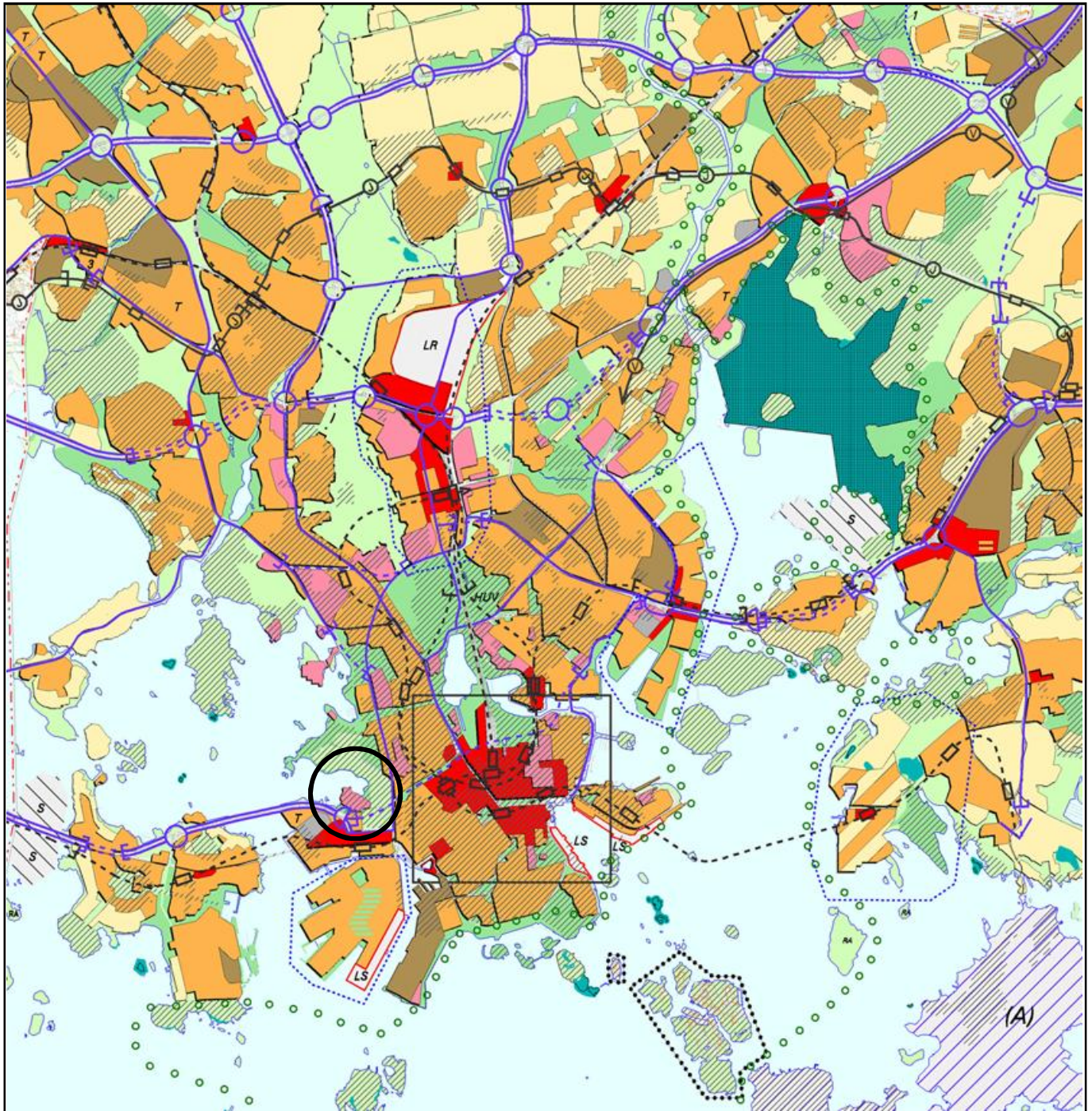
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Asemakaavaosasto/Ympäristötoimisto
Maria Jaakkola/SE Ksik 5.5.2011, 13.3.2012

Ote maakuntakaavasta
Lapinlahden sairaala-alue
Liite kaavaan nro 12046 / 5.5.2011

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE

KERROSTALOVALTAINEN ALUE, ASUMINEN/TOIMITILA

T Toimintavaltaisena kehitettävä alue.

PIENTALOVALTAINEN ALUE, ASUMINEN

HALLINNON JA JULKISTEN PALVELUJEN ALUE

TYÖPAIKKA-ALUE, TEOLLISUUS/TOIMISTO/SATAMA

TEKNISEN HUOLLON ALUE

KAUPUNKIPUISTO

HUV EA Ympärivuotuisena työväluueena kehitettävä alue. Ekoasumisen kokeilualue.

VIHKISTYSALUE

o o o Helsinki-puistona kehitettävä alue.

LIIKENNEALUE

SATAMA-ALUE

SOTILASALUE

(A) Alue, joka muutetaan asunto- ja virkistys-alueeksi, jos yleiskaavakartalla osoitettu muu toiminta siirtyy alueelta pois.

LUONNONSUOJELUALUE

KULTTUURIHISTORIALLISESTI, RAKENNUS-TÄITTEELLISESTI JA MAISEMAKULTTUURIN KÄNNÄLTÄ MERKITTÄVÄ ALUE

MAAILMANPERINTÖKOHDE

VESIALUE

KESKUSPUISTON ALUE

SUUNNITTELUALUE

S SELVITYSALUE, JONKA MAANKÄYTTÖ RATKAISTAAN YLEISKAAVALLA TAI OSAYLEISKAAVALLA

MOOTTORIKATU

PÄÄKATU

METRO TAI RAUTATIE ASEMINEN

JOUKKOLIIKENTEEN KEHÄMÄINEN RUNKO-LINJA ASEMINEN (JOKERI, bussi tai raitiotie)

PÄÄLIKENNEVERKON MAANALAINEN OSUUS

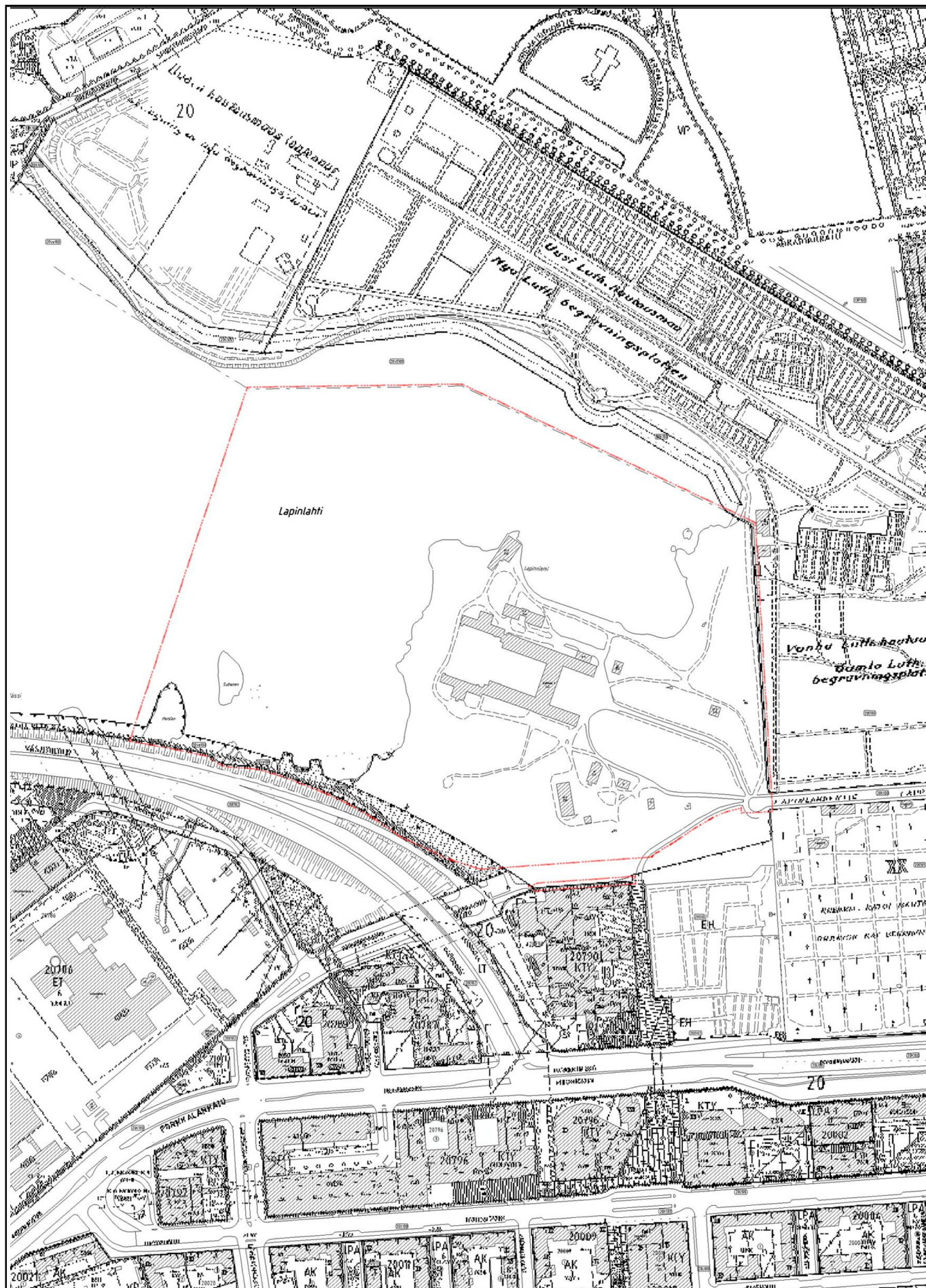
VIIRA, NOPEAN RAITIOTIEN VARAUS

KÄVELYKESKUSTA

**Ote Yleiskaava 2002:sta
Lapinlahden sairaala-alue**

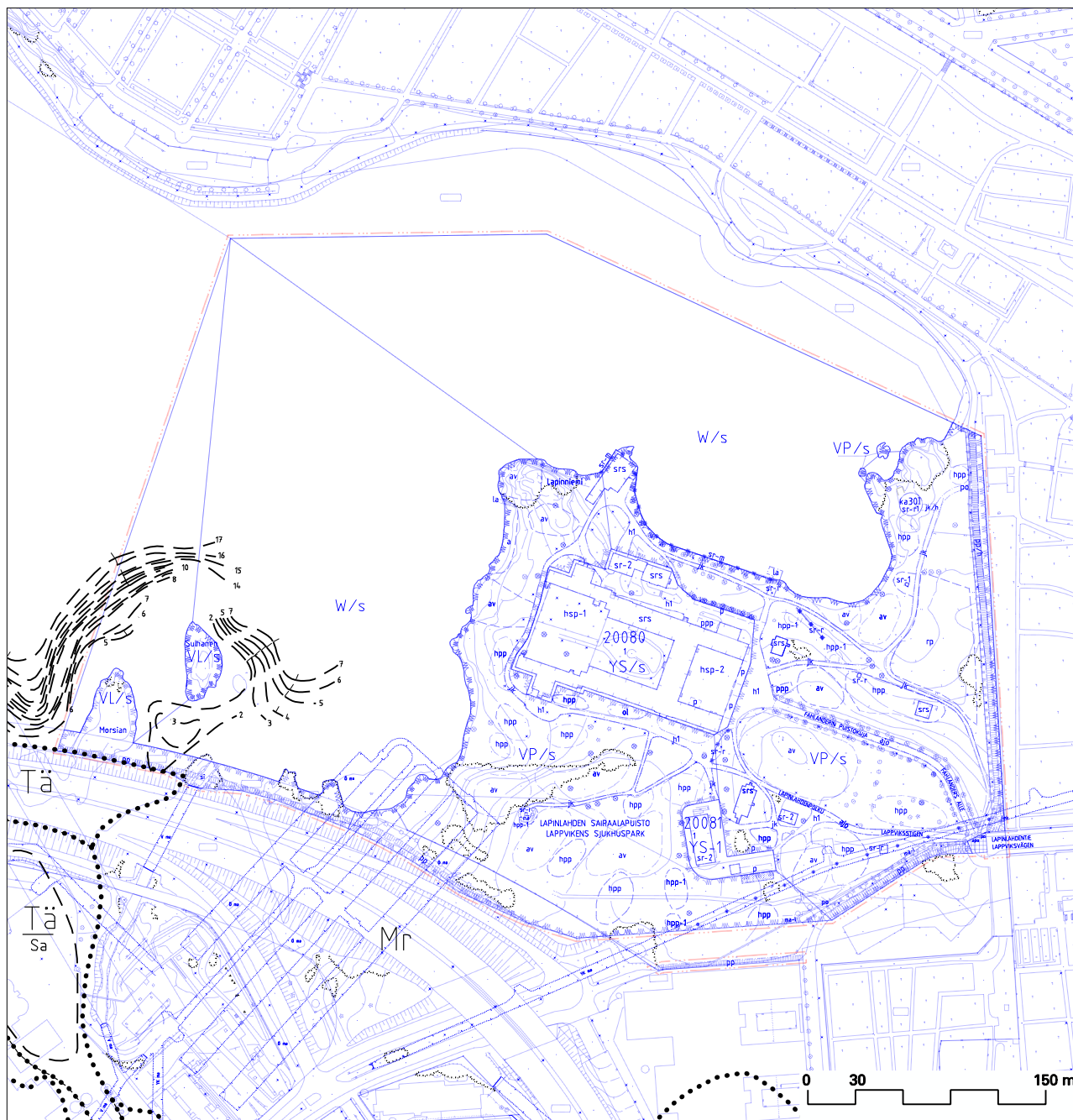
Liite kaavaan nro 12046 / 5.5.2011

Ote ajantasa-**asemakaavasta**
 Lapinlahden sairaala-alue
 Liite kaavaan nro 12046 / 5.5.2011

LAPINLAHDEN SAIRAALA-ALUE Maaperä

1 : 4000

KALLIOPALJASTUMA

MAALAJIALUEEN RAJA

SAVEN ALAPINNAN ARVIOITU
SYVYYS MAANPINNASTA

Mr

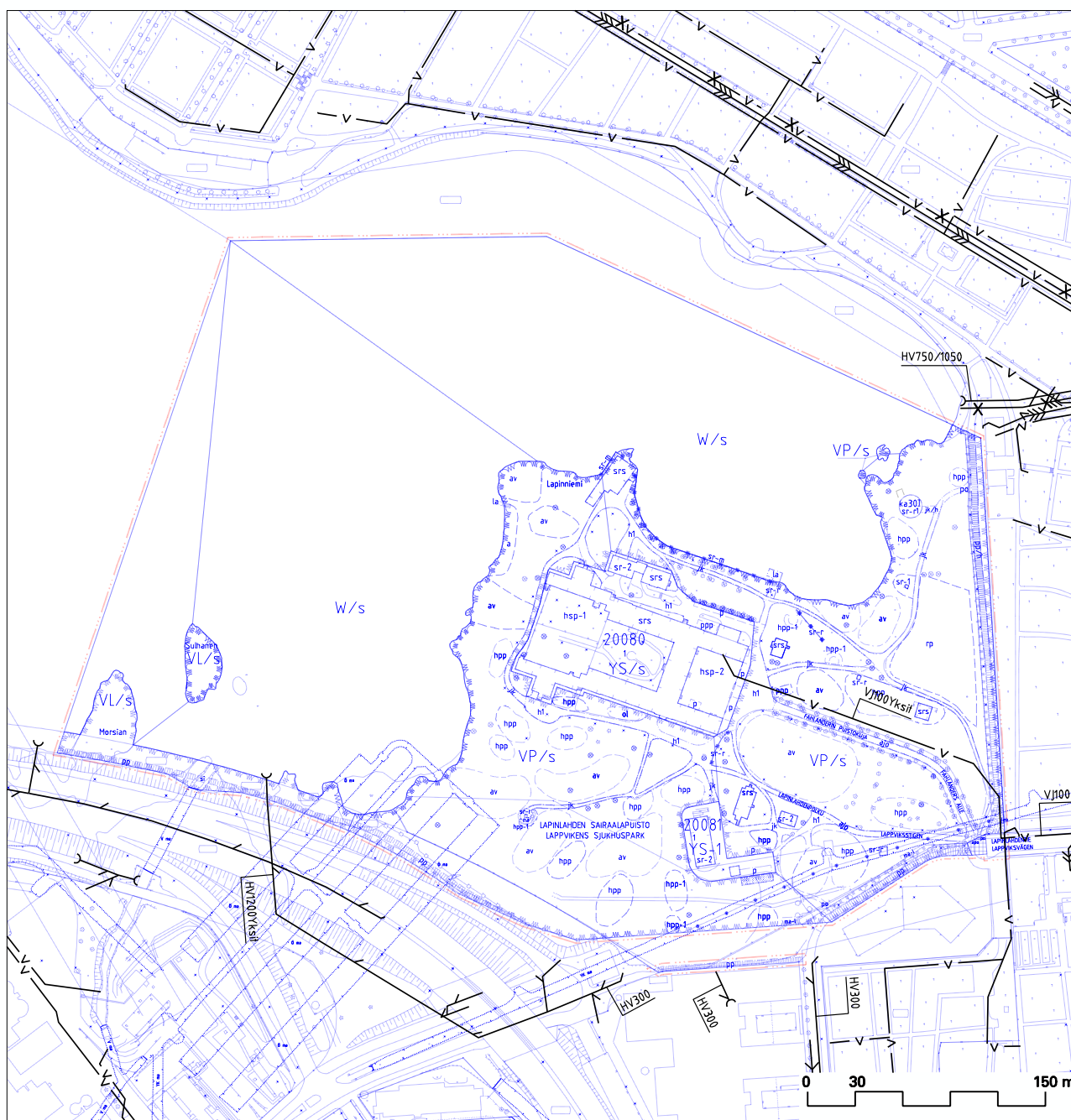
MOREENIALUE, MAANKERROKSEN
PAKSUUS YLI 1m

Tä
Sa

TÄYTEALUE, TÄYTEKERROKSEN
PAKSUUS YLI 3m

Tä

TÄYTEALUE

LAPINLAHDEN SAIRAALA-ALUE Vesihuolto

1 : 4000

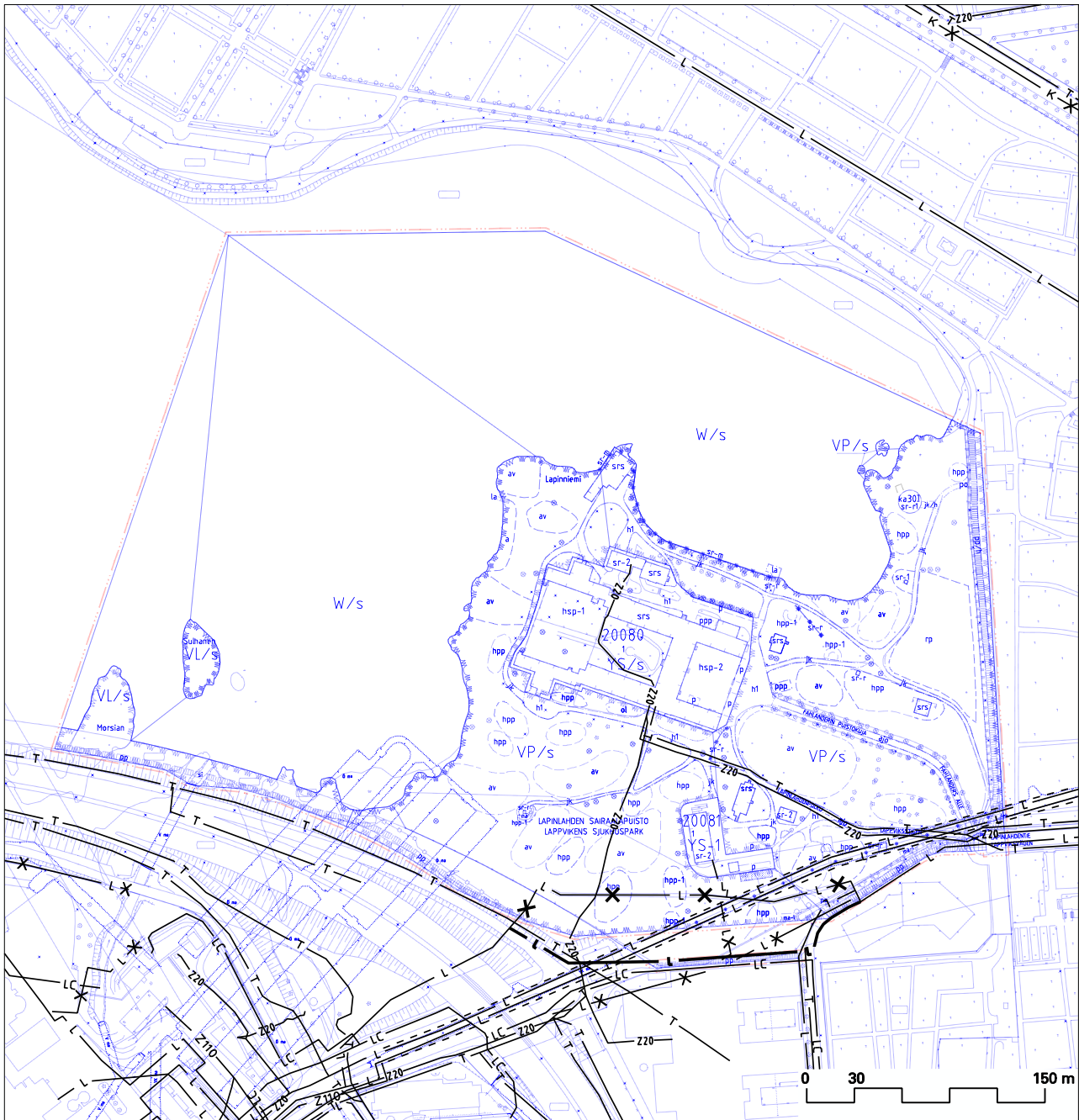
— V — NYKYINEN VESIJOHTO

— X — X — KÄYTÖSTÄ POISTUVA

— \ — NYKYINEN SADEVESIVIEMÄRI

— >> — NYKYINEN SEKAVESIVIEMÄRI

— >>> — NYKYINEN PAINESIVEMÄRI

LAPINLAHDEN SAIRAALA-ALUE Energiahuolto ja tietoliikenne

1 : 4000

— T —	NYKYINEN TIETOLIIKENNEKAAPELI	— LC —	NYKYINEN KAUKOJÄÄHDYTYSJOHTO
— Z110 —	NYKYINEN 110 kV:n SÄHKÖMAAKAAPELI	— L —	NYKYINEN KAUKOLÄMPÖJOHTO TUNNELISSA
— Z20 —	NYKYINEN 20 kV:n SÄHKÖMAAKAAPELI	— K —	NYKYINEN KAASUPUTKI
— L —	NYKYINEN KAUKOLÄMPÖJOHTO	— X — X —	KÄYTÖSTÄ POISTETTU
— L —	UUSI KAUKOLÄMPÖJOHTO	— X — X —	SIIRRETTÄVÄ

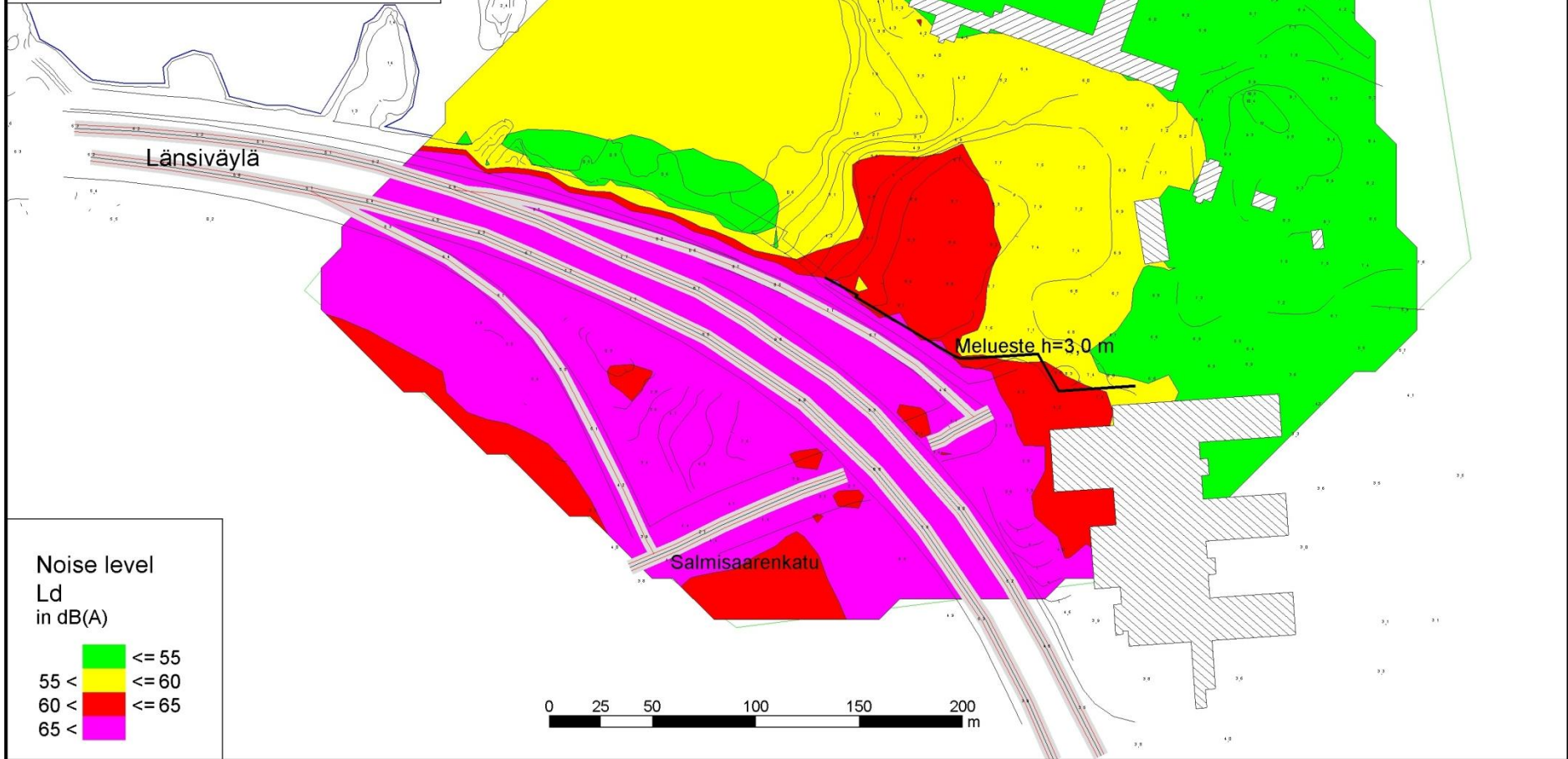
Lapinlahden sairaalan alue

Katumelu
päivän Leq (dBA),
laskentakorkeus 2 m

3,0 m korkea melumuuri kaavassa osoitetussa
paikassa

Ennusteliikenne v. 2030
10*10 m laskentatarkkuus

ASi 22.3.2011

Noise level
Ld
in dB(A)

	<= 55
	55 < <= 60
	60 < <= 65
	65 <

0 25 50 100 150 200 m

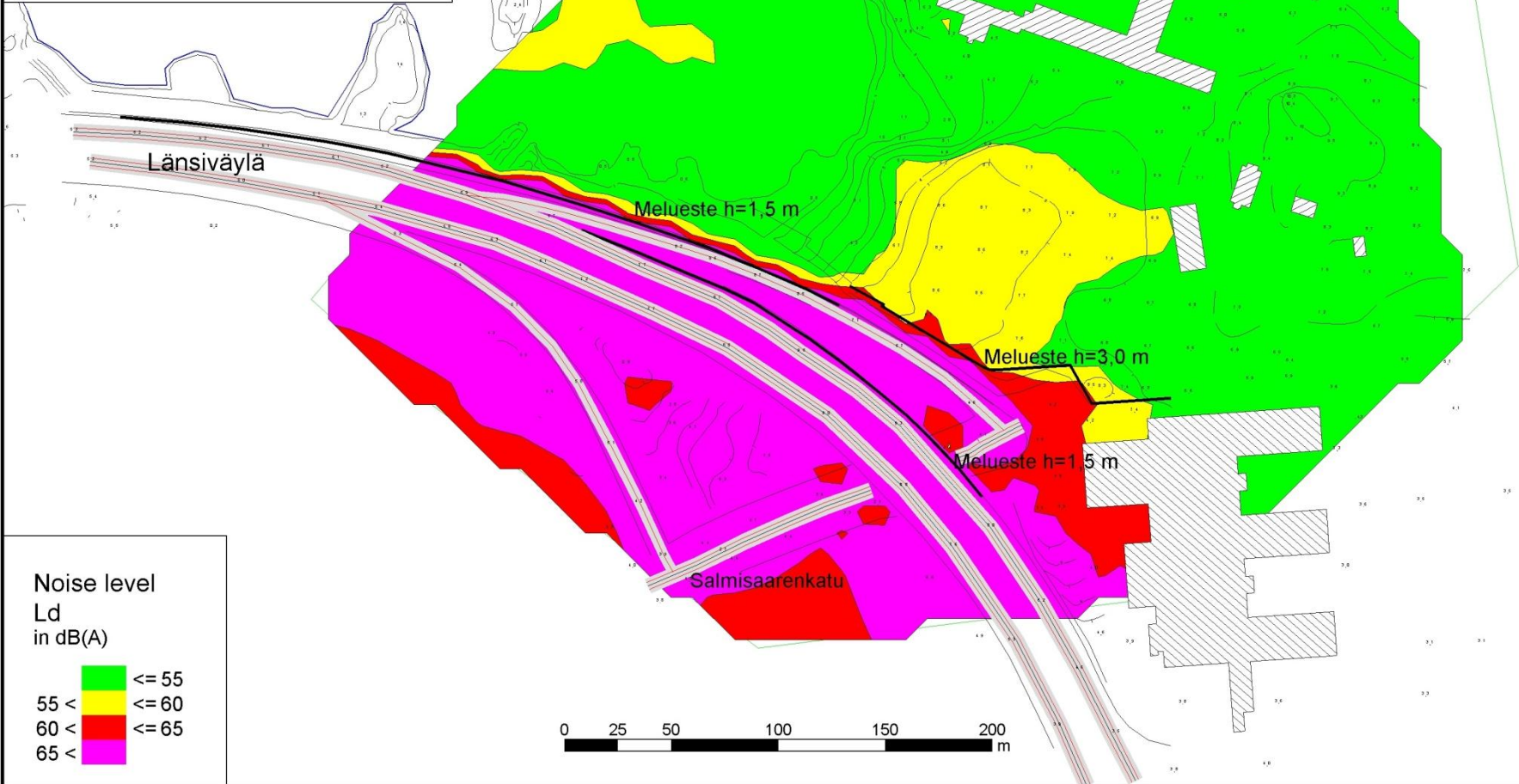
Lapinlahden sairaalan alue

Katumelua päivän Leq (dBA),
laskentakorkeus 2 m

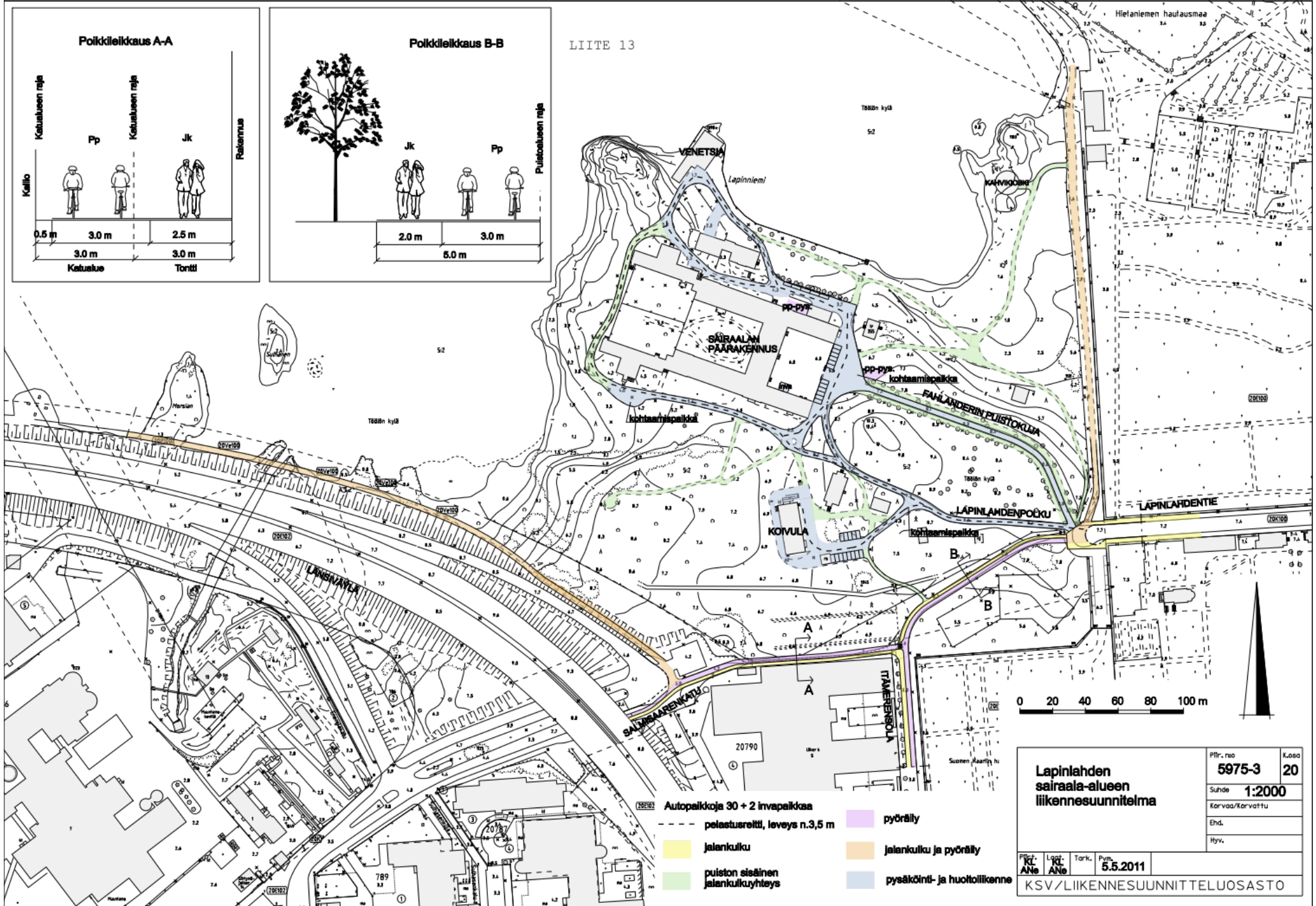
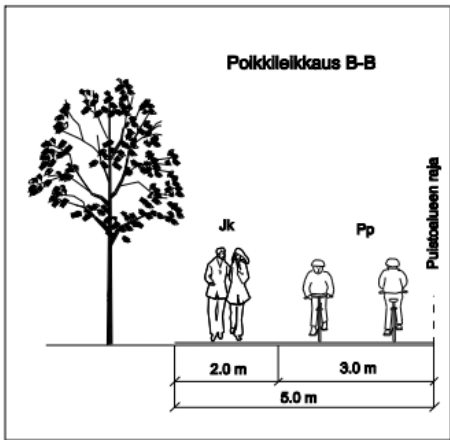
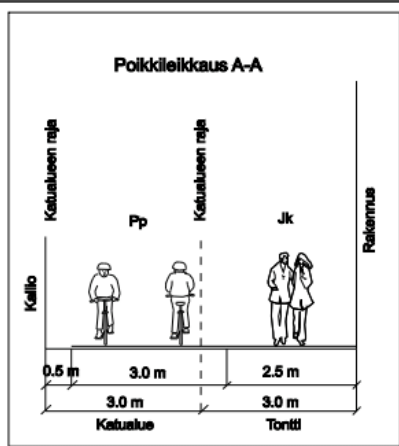
3,0 m korkea melumuuri kaavassa osoitetussa paikassa ja 1,5 m korkeat melukaiteet Länsiväylän varrella

Ennusteliikenne v. 2030
10*10 m laskentatarkkuus

ASi 22.3.2011

Melulaskelma, tavoiteratkaisu

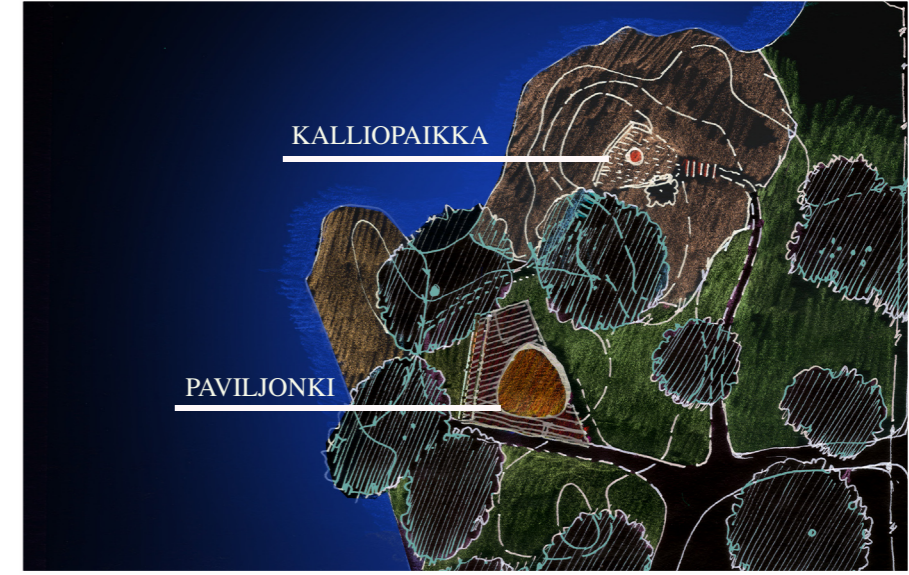

- Autopaikkoja 30 + 2 invapaikkaa
- pelastusreitit, leveys n.3,5 m
- jalankeuhku
- puiston sisäinen jalankeuhkuyhteys
- pyöräily
- jalankeuhku ja pyöräily
- pysäköinti- ja huoltoliikenne

Lapinlahden sairaala-alueen liikennesuunnitelma			
Piir.no	5975-3	Koodi	20
Suhte	1:2000	Korvaa/korvattu	
Ehd.			
Hyy.			
Piir. Kt. ANe	Loi. ANe	Tark.	Pvm. 5.5.2011
KSV/LIIKENNESUUNNITTELUOSASTO			

Lapinlahden sairaalapuisto, yleissuunnitelma

PAVILJONGIN
SIJAINNITPAIKKA

KALLIOPAIKKA
OLESKELUPAIKAKSI
KUNNOSTETTUNA

- VALAISTU KÄYTÄVÄ
- VALAISTU ALUE, AUKIO, PIHA
- ERITYISVALAITUKSEN KOHDE (PUU, MUURI, RAKENNE)

LAPINLAHDEN SAIRAALAPUISTON VALAISTUKSEN PERIAATE

Yleiset periaatteet ja valaistavat kohteet:

Puiston valaistukselle on tärkeää, millaisena Lapinlahden sairaala-alue hahmottuu yöllisessä kaupunkimaisemassa. Alue sijoittuu valaistujen pääreittien ja Länsiväylän rajaamina eräänlaiseksi välivyöhykkeeksi hämärän merenlahden ja hautausmaan maisemassa. Valaistustarpeeseen vaikuttaa myös tavoitteena oleva puiston sulkeminen yöksi, jolloin siellä ei pimeään aikaan ole julkista liikkumistarvetta lukuun ottamatta mahdollisesti lyhyttä jaksoa keskitalvella, jolloin talvikunnossapito todennäköisesti ulotetaan vain pääreiteille. Puisto ei päivisinkään ole läpikulkupaikka.

Lapinlahden sairaala-alueella kuitenkin asutaan ja toimitaan, jolloin käyttäjien turvallisuuden tunne on tärkeää.

Näiden lähtökohtien pohjalta periaatteena on:

- Pääkulkureitit ja piha-alueet valaistaan yleisvalaistuksella. Valaistus ei saa aiheuttaa häikäisyä. Piha-alueilla valaistus keskitetään toimintojen läheisyyteen, ja liian voimakasta piha-alueiden valaisua on vältettävä.
- Puiston valaistustaso hämärtyy asteittain rantaan siirryttäessä, jolloin ei synny liian jyrkkää kontrastia valaisemattoman merenlahden ja valaistujen kulkureittien välille.
- Kaikkia puistopolkuja ei valaista, mutta orientoitavuuden ja paikan identiteetin korostamiseksi valaistaan käytävien varrella ja päätteenä olevia erikoiskohteita. Yleisvalo ja avoin maisema takaavat ettei mikään väylistä silti ole synkän pimeä. Valaistavia erikoiskohteita puistossa ovat:
 - Lippukallion laella oleva lehmusryhmä ja oleskelupaikka
 - pohjoisosaan suunniteltu paviljonki
 - jääkellarin muuriseinä
 - vanha historiallinen kaivo
 - Omenapuutalon alapuolinen muuri
 - Venetsian kalliolla kasvava vanha mänty sekä
 - Länsiväylän varren muurin puiston puoleinen seinä.

Näillä periaatteilla on tavoiteltu tilannetta, jossa tärkeät reitit ovat turvallisen valoisia eikä puisto mistään suunnasta katsoen rajaudu pimeään. Jokaisen reitin päätteenä on valo, joko valaistu pieni kohde (pohjoinen paviljonki) tai valaistu seinämä (Länsiväylän muuri).

Näiden puiston sisäisten kohteiden lisäksi valaistaan Itämerensolan päätteeseen ehdotettu taideaihe, joka on joko esineellinen oma (maa)veistöksensä tai puiston aitaan integroitu aihe.

Valon laatu:

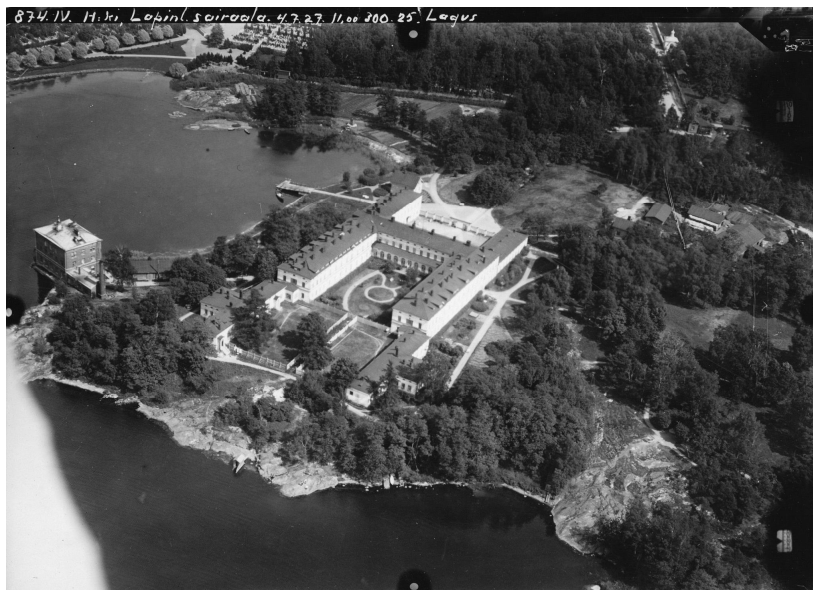
Kulkuväylillä valaistus voi olla läikikkäämpää kuin esim. yleisillä kevyenliikenteen väylillä puiston rajalla. Ranta-alueet jätetään valaisematta Venetsia-rakennukselle johtavaa rantakäytävää lukuun ottamatta.

Valaisinkalusteiden (pylväät, valaisinlaitteet) tulee olla mahdollisimman anonyymejä ja ympäristöönsä hyvin sulautuvia. Käytävien valaisintyyppin tulee olla alaspäin suuntaavan ja kuvun läpinäkymätön. Pylväskorkeus n. 4,0-4,5m. Piha-alueiden valaisimet voivat valaista samalla julkisivua, häikäisyn sisälle tulee kuitenkin olla olematonta.

Kaiken valaistuksen tulee olla mahdollisimman häikäisemätöntä ja valon laadun korkeatasoista. Valaisinten paikat tulee tutkia huolella ja ne eivät saa sijoittua tärkeille näkymäakseleille tai -sektoreille. Valaisimia ei sijoiteta käytävien rannanpuoleiseen reunaan eikä ulkokaarteeseen, vaan siten, että ne jäävät kulkijan selän taakse tärkeiden näkymien avautuessa. Puistossa tai pihossa ei käytetä pollarivalaisimia.

SUOJELUKOhteET LAPINLAHDEN SAIRAALA-ALUEELLA

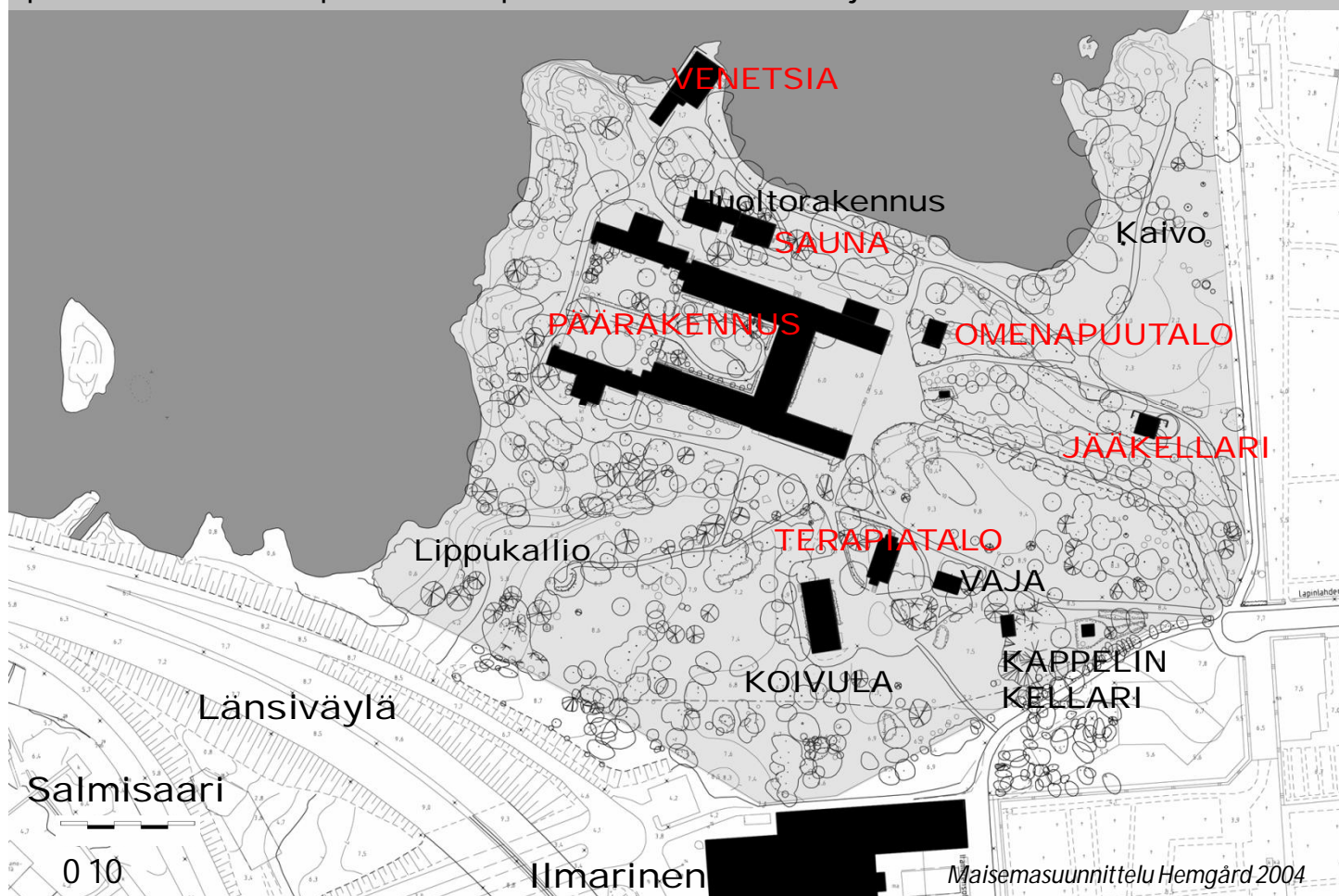
Suojelukohteita ovat rakennussuojelulailla suojellut rakennukset sekä asemakaavalla suojeltavat rakennukset, rakenteet ja puisto.

Ilmavoimien kuva-arkisto

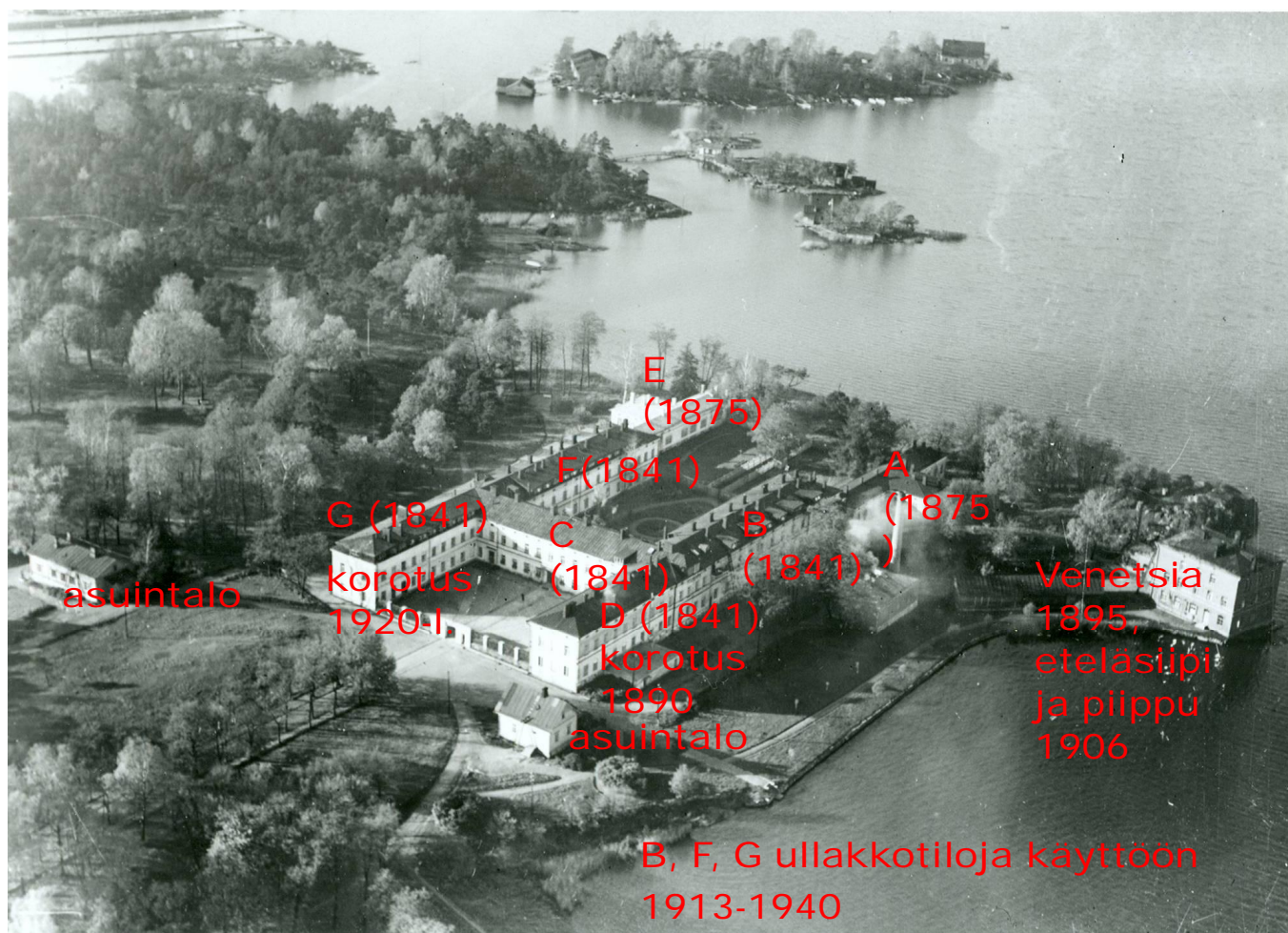
RAKENUSSUOJELULAILLA SUOJELLUT RAKENNUKSET:

päärakennus, omenapuutalo, terapiatalo, Venetsia, sauna, jäkellari

PÄÄRAKENNUKSEN JA VENETSIAAN RAKENNUSVAIHEET

Ilmakuva HKM kuva-arkisto

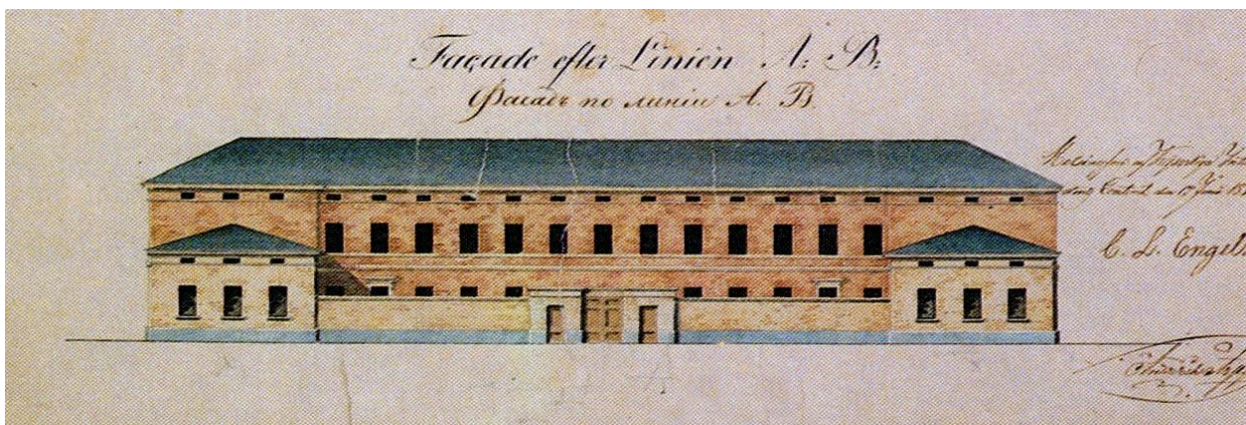
Päärakennuksen C-käytävä nykyasussaan 2009.

Sairaalan perustamisen lähtökohtana oli vuonna 1840 annettu keisarillinen mielisairaanhoidoasetus, joka edellytti mielisairaiden hoitoonsaattamista. Koko maan tarpeisiin riittävä keskuslaitos päätettiin rakentaa myös olevien "houriinhoidon laitosten" (lääninlasaretit ja Seilin ja Kruunupyyn hospitaalit) huonojen olojen vuoksi. Tämä ajattelu oli linjassa Euroopassa vallalla olevan filantrooppisen ajattelutavan kanssa, joka oli rantautunut Suomeen 1800-luvun alussa ja joka korosti vähempiosaisista huolehtimista. 1800-luvun alkupuolella mielisairaiden eristämiseen käytettyjen hospitaalien mallina oli yleisesti vankilalaitos koppimaisine selleineen ja korkealla sijaitsevine kalteroituine ikkunoineen. Vaikka huoneratkaisu perustui yksittäisiin koppeihin käytävän varrella, suunniteltiin Lapinlahteen edistyksellisempien mallien mukaisesti normaalikokoiset ikkunat, jotka tosin alkuvaiheessa muurattiin joiksikin vuosiksi alaosaan umpeen.

Rakennuksen sijoituksella mäkinen maaston suojaan pyrittiin vähentämään sairaalamaista ja pelottavaa vaikutelmaa, samoin toteuttamalla muuriksi suunniteltu etupihaan rajausta aitana. Vuosien kuluessa tehtiin useita muutoksia, erityisesti ylläkäri Sibeliuksen aikana 1900-luvun alkupuolella. Tällöin mm. väliseiniä purettiin ajalle tyypillisten valvonta- ja kylpysalien aikaansaamiseksi.

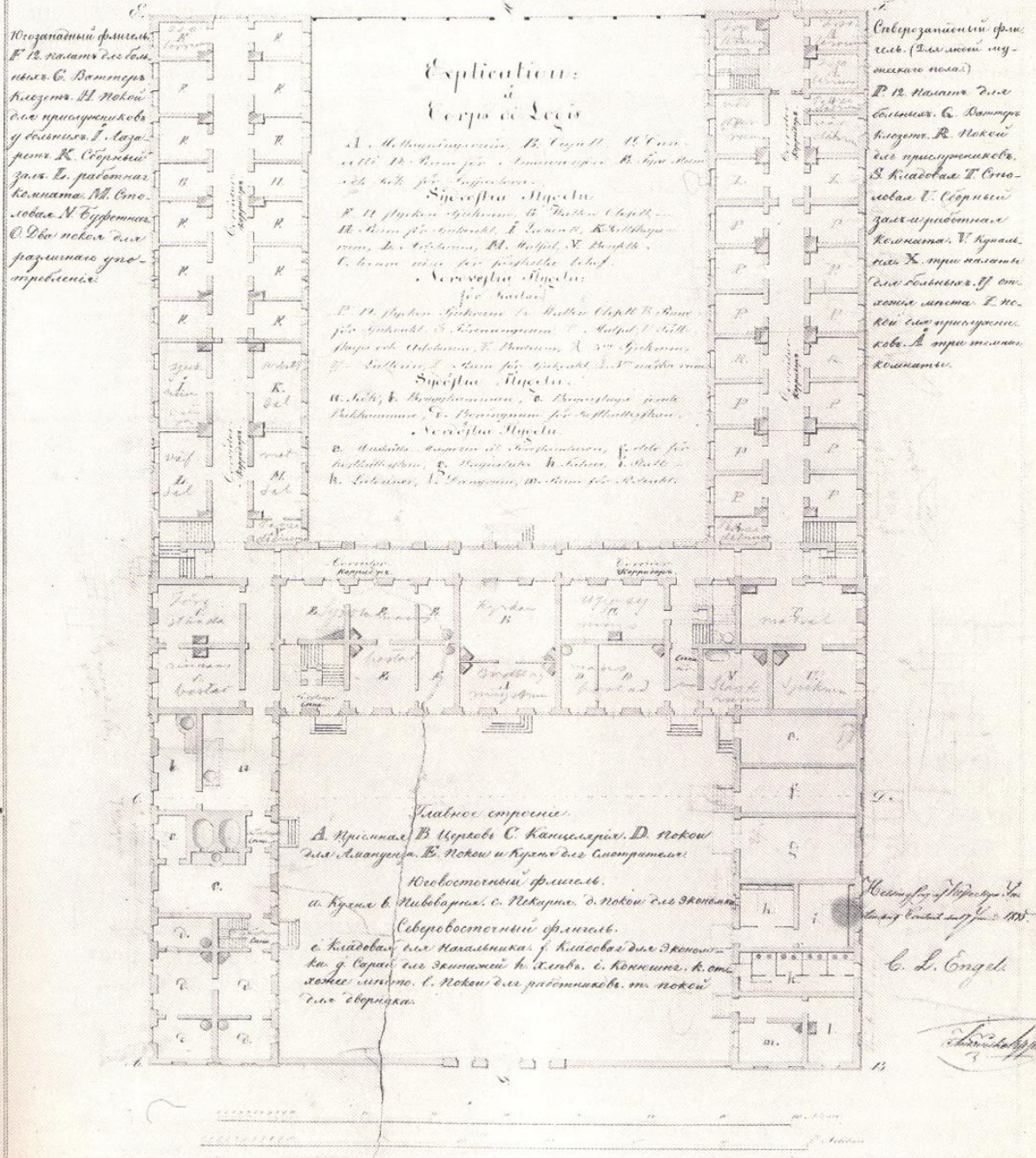
Lapinlahden sairaalan kuva-arkisto

Project till ett Lärhus och sjukhus af Sten i det Lapskiska nya Helsingfors Stad.

Проектъ казеннаго для учащихся дома на neuen Laptskii Елиза и Гельсингфорск.

Plan af första Helsingfors Husar 1° Husets.

Lapinlahden sairaala I kerroksen pohjapiirros. C.L.Engel 176.1835 Rakennushallitus II, lea 64:2a, 56 M 6/4 Valtionarkisto.

Project till ett Sårhus att uppföras af Sten invid Lappvikens nära Helsingfors Stad.

Проектъ каменнаго для убогихъ больныхъ дома на мыс Лавбука близъ г. Гельсингфорса.

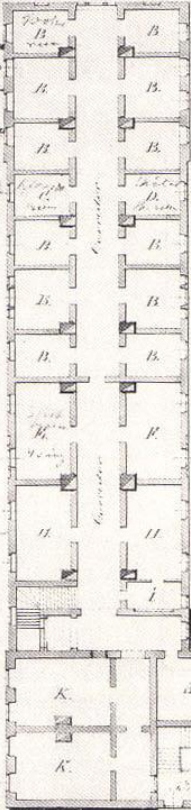
Plan of Andrei Wininger.

Plan 2^a etagea.

Косапанной флигели.

B. B. палата для больных, C. ванная комната, D. покой для приислуживающихъ убогихъ, E. лазаретъ, F. сборный залъ, G. банная комната, H. столовая, I. кухня, K. покой для приислуживающихъ.

Ванная флигелъ.
Entrance of
Building.
Pöytäkirjain
huone.

Explication & Cepice Locis.

A. Pöytäkirjain huone, B. Helsingforsin kaupungin kaupungin johtajan toimisto.

Syövästia Huoneita.

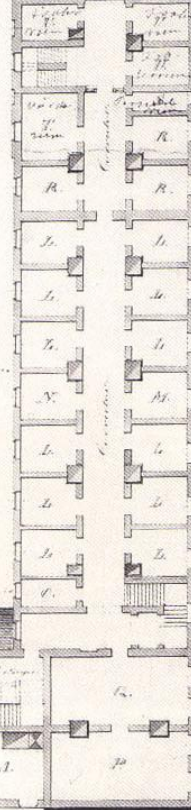
B. Helsingforsin kaupungin, C. Helsingforsin kaupungin, D. Helsingforsin kaupungin, E. Helsingforsin kaupungin, F. Helsingforsin kaupungin, G. Helsingforsin kaupungin, H. Helsingforsin kaupungin, I. Helsingforsin kaupungin, K. Helsingforsin kaupungin.

Aerovestua Huoneita.

L. Helsingforsin kaupungin, M. Helsingforsin kaupungin, N. Helsingforsin kaupungin, O. Helsingforsin kaupungin, P. Helsingforsin kaupungin, Q. Helsingforsin kaupungin, R. Helsingforsin kaupungin, S. Helsingforsin kaupungin, T. Helsingforsin kaupungin.

Сверхзаданныхъ флигели.

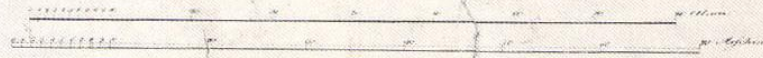
В. B. палата для больных, C. ванная комната, D. покой для приислуживающихъ убогихъ, E. лазаретъ, F. сборный залъ, G. банная комната, H. столовая, I. кухня, K. покой для приислуживающихъ.

Material
Lagerhaus

A. Kappeli ja seurusteluhuone.

Winingerin
C. L. Engell

Toinen kerros. Sairaala oli rakennettu sellijärjestelmän mukaisesti. Vain toisen kerroksen pihan suuntainen osa, joka aikoi-
naan oli ylläikäirin asuntona, muistuttaa pohjapiirrokseltaan nykyistä.

Päärakennuksen etupiha ja portti 2010

Portaikko 2010

Lapinlahden sairaalan kuva-arkisto

Etupihan kiveys 1930-luvulla.

Mukulakiveystä halkoivat säteittäiset nupukivipintaiset kulkuväylät.

Jouni Kulmala 2008

Päärakennuksen
merenpuoleinen sisäpiha

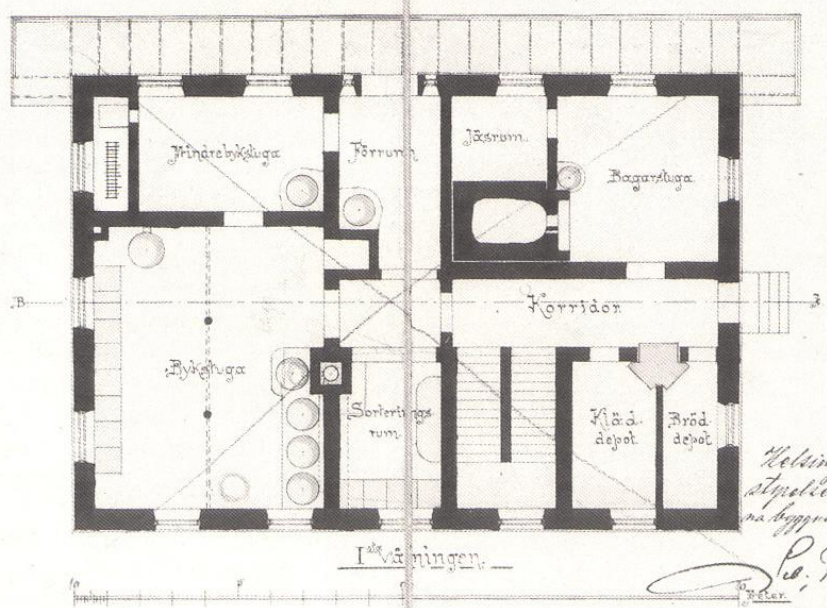
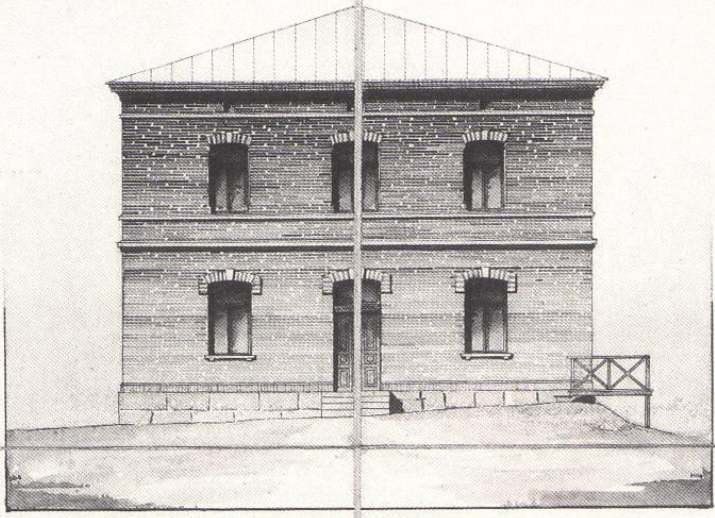
Venetsia, 1895. Lisäsiipi 1906 sähkökeskusta varten.
 Entinen pesu- ja leivintupa, pääsääntöisesti tyhjiällä 1980-luvun alusta lähtien.
 Rakennuksessa on ollut myös sairaalahenkilökunnan asuntoja.
 Rakennus sijaitsee maisemallisesti hallitsevalla paikalla. Piippu purettu.
 Korotettu 1910-luvun alussa yhdessä asuinkerroksella.
 Kärsi vaurioita 1944 pommituksissa.

N:o 2.

PROJEKT TILL NY TVÄTT OCH BRUGARSTUGA FÖR LAPPVÄRENS
Sjukhus i
Helsingfors stad.

Uttat och till offentlig förtäring. Årning
förs. af Kirkepedikonen i Ryske Riga Senatens
för Sjukhus. Ekonomidepartement, den 11 Mars
1895

Den befattning
T. J. Schjerfbeck

Helsingfors, i Öfver-
stadens förvaltning
na byggnadsstyrelsen, i juni 1894

S. Gripenberg
M. Schjerfbeck

Uuden leipomo- ja pesutuparakennuksen, "Venetsian", ensimmäiset rakennussuunnitelmat.
Sebastian Gripenberg ja Magnus Schjerfbeck 1894.
Rakennushallitus II, lea 62:1, 56 M 6/4.
Valtionarkisto.

Terapia-talo.
Alun perin
asuintalo ja
entinen
puusepän
verstas, 1882

Huoltorakennus. Sauna ja
lämpökeskus, 1880-luku, 1920-luku

Omenapuutalo 1913

Jääkellari, 1800-
luvun loppu/ 1910-
luku

Kappelin kellari
Kappeli purettu 1970-
luvun alussa, myös
ruumiinavaushuoneena
käytetty

Achte 1991

Vaja. 1900-luvun
alkupuoli

Koivula,
nyk. Alvila, 1950-luku

Kaivo, 1910-luku (mahd 1800-l loppu). Kaivon ympärillä on sementtialue ja suurilta osin kasvillisuuden alle peittynyt mukulakivetty alue.

Maisemasuunnittelu Hemgård 2002

Rannalle johtavat kiviportaajat ja kivetty tieosuus (Krimin sodan aikainen tykkitie) Omenapuutalon itäpuolella. Alueella on myös luonnonkivisiä tukimuureja sekä rantamuureja.

PUISTOALUE

Puistoalue suojellaan asemakaavalla historiallisena sairaalapuistona. Suojelulla turvataan englantilaistyyllisen puiston maisematilallinen rakenne puuryhmineen ja avoimine nurmi- ja niittyalueineen sekä erityisten kasvillisuussovitelmien kuten puukujanteiden, lehtimajojen yms. säilyminen ja suojelutavoitteiden mukainen uusiminen.

Lapinlahden sairaalan kuva-arkisto

Lippukallio lehmuskaarineen, kiviöpöytineen ja merinäköaloineen on yksi puiston arvokkaimmista osista.

Sisääntulokujanne on alun perin ollut nelirivinen.

Muita arvokkaita kujanteita ovat rannan hopeapuukujanne ja eteläosan jalavakujien jäänteet.

Vanhoja reittejä esitetään palautettaviksi. Esim. Lippukallion lehmuskaaren editse johtanut reitti on nurmettunut mutta havaittavissa.

Oik. Vaja Omenapuutalon itäpuolen risteyksessä.

Rannan hopeapuukujanne 1930-luvulta johtaa Venetsiaan.

Peltikatos esitetään purettavaksi ja alueesta kehitettäväksi puistoaukea. Puistossa on arvokasta ruohovartista lajistoa, kalliokasvillisuutta ja perinteisiä perennoja.

Pohjoisesta niemekkeessä on lisäksi kalliopaljastumien yhteydessä kaiverruksia, rakennuksen perustusten jäänteet sekä mahdollisesti Krimin sodan aikainen kiilakivi. Ne säilytetään kaavassa.

Kuvat Maisemasuunnitelu Hemgård 2010

Painetut lähteet:

Achté Kalle 1991: 150 vuotta psykiatria, Lapinlahden sairaalan historia 1841-1991

Lapinlahden sairaalan puistoalueen historiallinen selvitys, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2002:7, Maisemasuunnittelu Hemgård 2000

Lapinlahden sairaala-alueen puu- ja ruohovartinen kasvillisuus ja kasvisto (HKR 2000:11)

Lapinlahden sairaalan puistoalue, suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus (Maisemasuunnittelu Hemgård, KSV 2004:4)

Rosén, Helena 1988: Lapinlahden sairaalan suunnittelu ja rakennustyön toteutus, Taidehistorian laitos, Helsinki

Kuvalähteet:

Jollei toisin ole mainittu, valokuvat on otettu vuosina 2009 ja 2010 Kaupunkisuunnitteluviraston toimesta (Maria Jaakkola, Riitta Salastie, Tomi Itäniemi)

Alkuperäispiirustukset sivuilla 3,4,5 ja 9 kuvalähteenä Achté 1991